

47. Tiistaina 20 päivänä kesäkuuta 1995

kello 12.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 lisätalousarvioksi 1110

Hallituksen esitys 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp
Lisätalousarvioaloitteet 1—31/1995 vp

2) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1994 1159

Kertomus 5/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Ensimmäinen käsittely

3) Hallituksen esitys laeiksi holhouslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta „

Hallituksen esitys 16/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys laiksi vartioimisliikelain 2 §:n muuttamisesta 1160

Hallituksen esitys 50/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain muuttamisesta 1160

Hallituksen esitys 52/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 53/1995 vp

7) Hallituksen esitys laiksi asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 ja 15 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 54/1995 vp

8) Hallituksen esitys laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 55/1995 vp

9) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994 1166

Kertomus 6/1995 vp

Mietintöjen pöydällepano

10) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen omista varoista 31 päivänä lokakuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen (94/728/EY, Euratom) hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 32/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Håkämies, Juhantalo, Jätteenmäki, Kalli, Leppänen P., Niinistö, Norrback ja Penttilä.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Perho-Santala, Louekoski, Lindqvist, Kokkonen ja Koski M.

Ilmoitusasia:

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu huomenna ensin eduskunnan auditoriossa kello 9.15 kuulemaan Euroopan parlamentin edustajia vuoden 1996 hallitusten välisen konferenssin valmisteluista sekä uudelleen valiokunnan kokoushuoneessa kello 14.30.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 lisätalousarvioiksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 7/1995 vp
Lisätalousarvioaloitteet 1—31/1995 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarvioesityksestä kokonaisuudessaan. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sen jälkeen mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, sitten lisätalousarvion yleisperustelut sekä lopuksi mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, ja kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka

mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisällyttämättömän määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu viireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Työjärjestyksen 44 §:n 5 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että edustajan, joka aikoo ehdottaa lisätalousarvioon sellaisia muutoksia, jotka eivät sisälly valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseisiin, tulee jättää muutosehdotuksensa keskustanksliaan viimeistään kolme tuntia ennen huomenna kello 10 pidettävää täysistuntoa.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen momentin, luvun tai pääluokan kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on tehnyt oman osuutensa Lipposen hallituksen ensimmäisen lisäbudjetin käsittelemiseksi. Työn tulokset esittelen lyhyesti.

Valiokunta on pannut merkille, että hallitus on suunnannut työllistämismäärärahat työministeriön pääluokassa lähinnä palkkaperusteisille ja koulutusmomenteille. Valiokunta muistuttaa, että myös investointiavustusten myöntäminen on tärkeä väline työministeriön työllistämisen keinovalikoimassa.

Valiokunta on kiinnittänyt mietinnössään huomiota myös nuoriin työttömiin ja siihen, ettei lisäbudjetti sisällä toimia ns. kansliapäällikkötyöryhmän nuorisohjelman jatkamiseksi, jotta ennen muuta ammattitaidottomien nuorten työttömien työmarkkinavalmiuksia saataisiin parannetuksi. Valiokunta edellyttääkin, että sekä opetus- että työministeriö jatkavat edellä mainitun

mukaisesti nuorten koulutuspaikkojen lisäämistä turvaamalla tähän tarvittavat resurssit. Samoin valiokunta on korostanut oppisopimusmuotoisen koulutuksen merkitystä yhtenä nuorille tarjottavana kouluttautumismahdollisuutena.

Hallitus pyytää lisäbudjetissa valtuudet hyväksyä omistussjärjestelyjä, joiden seurauksena luopuminen valtion määräysvallasta ja määrävähemmistöasemasta Veitsiluoto Oy:ssä on mahdollista. Valiokunnan mielestä Veitsiluoto Oy:n tuotantokapasiteetti tulee säilyttää kilpailukykyisenä. "Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että Enso-Gutzeit Oy sitoutuu jatkossa omalta osaltaan kehittämään Oulun tehtaan lisäksi myös Kemijärven tehtaita." Valiokunta muistuttaa mietinnössään myös viime joulukuussa osakassopimuksessa sovitusta Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaiden jatko-ohjelmasta.

Kun hallitus esittää tuotekehitysavustuksia vähennettäväksi 30 miljoonalla markalla eli vuoden 1994 tasolle, valiokunta esittää mielipiteenään, että Tekesin määrärahoja on seuraavina vuosina korotettava muun muassa huipputekniikan teollisuuden kasvun turvaamiseksi ja Euroopan unionin tutkimusohjelmien hyödyntämiseksi. Tältä osin valiokunta viittaa myös hallitusohjelmaan.

Lapsilisäleikkauksiin viitaten valiokunta tyytyy pitämään tärkeänä, että perhepoliittisia tulonsiirtoja koskevat muutokset toteutetaan riittävän pitkäjänteisesti, jotta perheet voivat paremmin suunnitella talouttaan.

Hallituksen annettua esityksensä tienpidon valtionapujen kumoamisesta valiokunta toteaa, että valtion rahoitusosuuden loppuminen saat- taan johtaa yksityisteiden käytön kieltämiseen ulkopuolisilta. Samoin se kiinnittää huomiota tarpeeseen avustaa erityisesti yksityistielos- seja ja vastaavalla tavalla poikkeuksellisia yksityis- teitä avustusjärjestelmän kumoamisen jälke- kin.

Lisäbudjettileikkauksen tuloksena myös lehti- en maaseutujakelun korvausten maksaminen lopetetaan 1.7.1995 lukien. Valtiovarainvaliokun- nan käsityksen mukaan on erityisesti turvattava jakelupalveluiden saatavuus ja kustannusten ta- savertaisuus harvaanasutulla alueella. Valiokun- ta korostaa yhdenmukaisten ehtojen merkitystä myönnettäessä toimilupia.

Valiokunta on painottanut myös maatalou- den rakenteen kehittämistä ja sen jatkamista koko vuoden 1995 ajan. Maatalouden investoin-

titukipäätöksiin tarvitaan komission hyväksymi- nen, ja toisaalta tukihakemuksia otetaan vastaan vasta syyskuun alusta lähtien. Ilman erityistoi- mia kuluvasta vuodesta saattaa maatalouden in- vestointien osalta tulla välivuosi, johon liittyy monenlaisia ongelmia ja joka on monella tavalla huono ratkaisu.

Sivistysvaliokunta ja eduskunta muuttivat opintotukilakia, mikä supisti hallituksen esittä- mää säästötarvetta 2 miljoonalla markalla. Va- liokunta on tehnyt tätä tarkoittavan korjauksen lisäbudjettiin. Lisäbudjetin kattamiseksi valio- kunta on hallituksen ehdotuksesta merkinnyt myös tulojen muutoksen, joka lisää tuloja 5 mil- joonalla markalla.

Valtiovarainvaliokunta joutui kesken budjet- tiprosessin pyytämään hallituksen esityksestä myös perustuslakivaliokunnan lausunnon. Lau- suntoa pyydettiin helmikuussa 1995 tehdyn val- tion virka- ja työehtosopimusratkaisun sitovuus- desta budjetoinnin perusteena. Hallitushan ei tässä lisäbudjetissa esitä virkaehtosopimuksen johdosta lisämäärärahaa. Perustuslakivaliokun- nan tulkinnan mukaan tämä on mahdollista. Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään kui- tenkin todennut, että virastojen toimintameno- jen supistaminen yhdessä sopimuskorotusten kanssa merkitsee käytännössä painetta vähentää henkilöstöä vuonna 1995. Valiokunta pitää tär- keänä, että tämä tulee hoitaa ns.luonnollisen poistuman kautta siten, että irtisanomisilta ja lomautuksilta vältytään.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön liittyy kaksi vastalauseita. Tulen niistä keskustan valio- kuntaryhmän vastalauseeseen esittelemään myö- hemmin erillisessä puheenvuorossa, en tässä yh- teydessä.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Lisä- talousarvion myötä käynnistyi Suomen valtion budjettitaloudessa uusi vaihe. Eduskunnan käsi- teltävänä on ollut työllisyyslisäbudjetti, jota ei rahoiteta ottamalla velkaa vaan vähentämällä muita menoja. Tämä on historiallista ja näyttää onnistuvan, vaikka kipeitähän tehdyt leikkauk- set ovat meille kaikille.

Lisätalousarvion työllisyysmäärärahat ovat vain ensiapu korkeana pysyttelevään työttömyy- teen. Yhteisvastuun ja työllisyyden nimeä kanta- van hallituksen on jatkettava panostamista työ- listämiseen niin syksyn lisätalousarviossa kuin ensi vuoden varsinaisessa talousarviossa. Työ- listämisen on kuljettava punaisena lankana halli- tuksen kaikissa toiminnoissa koko vaalikauden.

Muutoin työttömyyden puolittamisessa ei onnistuta.

Yleinen taloustilanne on parantunut, mutta työttömyysluvut pysyvät sitkeästi korkeina. Vaikeimmin työllistyvien joukko kasvaa edelleen. Yli kaksi vuotta työttöminä olleiden määrä alkaa olla 50 000 henkilön tuntumassa. Näin vaikean pitkäaikaistyöttömyyden oloissa tukityöllistämistä on pakko jatkaa mahdollisimman laajana siitakin huolimatta, että tukityöllistämisen pelätään vääristävän kilpailua.

Julkiselta sektorilta on kuluneen laman aikana vähentynyt kymmeniätuhansia työpaikkoja. Lisäystä ei ole näköpiirissä tämänkään vaalikauden aikana, joten uusien työpaikkojen luomisessa kääntyvät katseet yksityiseen palvelusektoriin ja teollisuuteen. Tosin eräiltä näiltäkin aloilta on vasta nyt poistumassa ylikapasiteettia.

Tähän asti yrityksiltä on odotettu investointien käynnistämistä, ja niitä on vähitellen tullutkin. Nyt yritykset voisivat ryhtyä kilpailemaan myös toisessa sarjassa eli työllistämisessä. Suomi tarvitsee muitakin työllistäjiä kuin Nokian.

Lisätalousarvio on ensi askel muussakin kuin työllistämisessä. Vaalikaudelle ajoitettavista 20 miljardin markan säästöistä toteutuu osa jo tänä vuonna. Lapsilisä-, opintuki-, pinta-alalisä- sekä muut nyt hyväksytyt leikkaukset ovat yksi askel valtiontalouden tervehdyttämisessä. Lisää hankalia ratkaisuja tarvitaan. Mutta ne voidaan hyväksyä, koska tiedetään, että vain näin saadaan valtion velkaantumisen taitettua lähimmän parin vuoden aikana.

Kansalaisten ja koko taloutemme näkökulmasta olisi erittäin tärkeää, että koko vaalikauden säästöistä ja niiden kohdentumisesta saataisiin selvyys tämän vuoden loppuun mennessä. Jatkuva puhuminen leikkauksista ja verovähennysten supistamisesta tuo epävarmuutta, mikä estää kansalaisia investoimasta asumiseen tai yleensä ottamasta lisää velkaa. Epäilen, että hiljaisuus asuntokaupassa viestii niistä peloista, joita kansalaisilla on tulokehityksen ja sosiaaliturvansa suhteen.

Tätä taustaa vasten on erittäin hyvä asia, että hallitus on päättänyt yksilöidä loputkin vaalikauden säästöistä elokuun loppuun mennessä. Se luo varmuutta elämään ja uskoa tulevaisuuteenkin. Säästöpäätökset pitäisi pystyä yksilöimään jopa niin pitkälle, että tiedettäisiin, mitä ne merkitsevät yksittäisissä perheissä. Jatkuvasta epätietoisuudesta on päästävä eroon mahdollisimman pian, ja siihen on nyt erittäin hyvät edellytykset, kun loputkin vaalikauden säästöistä

kyetään yksilöimään hallituksen ensimmäisessä budjettiriihessä.

Toistaiseksi on keskusteltu hyvin vähän, mistä vuosille 1997–1999 ajoitettavat 5,5 miljardin markan menoleikkaukset otetaan. Hallitus ratkaisee asian viimeistään budjettiriihessä, mutta jo nyt on syytä varoittaa, ettei kohtuutonta taakkaa saa siirtää kuntatalouteen, saati yksittäisille kotitalouksille. Säästöjä on löydettävä muualtakin kuin valtionosuuksista tai kotitalouksista. Jälleen on haettava ratkaisuja, jotka ovat tasa-puolisia niin eri väestöryhmien kuin alueiden suhteen. Vain siten voidaan saada kansalaisten hyväksyntä ratkaisuille.

Ahon hallituksen kuntataloutta ja samalla kunnallisia palveluja kurittava yli 6 miljardin markan leikkauslinja tapahtui samaan aikaan, kun kuntien oma tulopohja heikkeni. Tänä päivänä arvio kuntien verotulojen kasvusta tänä ja ensi vuonna on 5–7 prosenttia. Näin kuntien liikkumavara on erilainen kuin edellisen eduskunnan ja vaalikauden aikana.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit eivät kannata valtion menojen leikkaamista kansalaisia ruoskiakseen, päinvastoin. Ellei Ahon hallituksen antaa mennä ja katsotaan -talouspolitiikka olisi otettu Lipposen hallituksen toimesta hallintaan, niin tänä päivänä yritysten laajentamiset ja työllistämismahdollisuudet olisivat minimissään ja korot korkealla. Tällä linjalla ei olisi voitu jatkaa kohti seuraavaa suhdannenotkadhusta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi sanoisin muutama lauseen suurimman oppositiopuolueen Suomen keskustan vastalauseesta työllisyyslisäbudjettiin. Tarkka lukija havaitsee, että keskustan esitys saa aikaan lisäbudjetin rahoitukseen miljardin markan aukon eli lisäbudjetin työllistävästä vaikutuksesta viettäisiin kertaheitolla yli puolet. Vastausta vaille jää, miten keskusta rahoittaisi puuttuvan vajeen. Maa- ja metsätaloudelle sen sijaan keskustasta löytyisi vielä ylimääräistä yli 400 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan kyseinen puolue esittää hallitukselle epäluottamuslausetta työllisyyden hoidosta. Itse asiassa hallituspuolueiden pitäisi esittää Suomen keskustalle epäluottamuslausetta työttömyyttä lisäävästä lisäbudjetin vastalauseesta.

Suomen keskusta ilmoittaa kohdentavansa sosiaaliturvan leikkaukset koko 190 miljardin markan sosiaalisektoriin. Se on kauniisti sanottu, mutta paperinne lukijalle jää epäselväksi, miten keskusta lupaamansa 20 miljardin markan säästöt tekisi. Ehkä keskustan puoluejohto ja

eduskuntaryhmän johto voisivat vähän valaista meitä tavallisia kansanedustajia tässä asiassa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistin puheenvuoron johdosta voin ensin todeta, että tämä ei ole varsinaisesti säästöbudjetti eikä työllisyysbudjetti. Tämän rahoitushan paljolti rakentuu verotulojen lisäkasvun varaan, joka tässä mielestäni on toisaalta aliarvioitu, kuten tullaan näkemään syksyllä. Toisaalta tässä esimerkiksi työministeriön pääluokassa ei ole lainkaan työllistäviin investointeihin osoitettu varoja.

Mikä tämä lisäbudjetti mielestäni on? Tätä voi luonnehtia hallitusohjelman linjan mukaiseksi tavallaan päänavaukseksi kansan kahtiajaolle. Tämä jakaa nimittäin kansaa kahdella tavalla kahtia, toisaalta sosiaalisesti, kun säästöt kohdistetaan nimenomaan perusturvan ytimeen, toisaalta alueellisesti, kun säästöt kohdistetaan kansalliseen tukiratkaisuun, sen rakennerahoitukseen, toisaalta yksityistieleikkauksiin jne. Ed. Törnqvist, tässä todella on pääavaus kansan kahtiajaolle kahteen kertaan, kuten keskustan vastalauseessakin todetaan.

Mielestäni keskustan vastalauseessa on selkeä säästölinja, selkeä rahoituslinja ja sitä tullaan tänään kyllä selvittämään. Tiedustelin ed. Törnqvistiltä, ettekö te todella näe mitään muita rahoitusmahdollisuuksia kuin perusturvan leikkauksen. Eikö voisi ajatella, kun — tänäänkin on taas tullut uutinen, että vientiyritysten voitot ovat jo neljältä kuukaudelta miljardi-luokkaa, että jollakin tavalla saataisiin sosiaaliturvan rahoitukseen mukaan menestyvä pääomavaltainen yritystoiminta hieman paremmin. Se olisi varmasti työllistämismielessä erittäin järkevä linja.

Jään lopulta, arvoisa puhemies, ihmettelemään sitä, eikö todella sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä näe koko sosiaalisektorin 190 miljardia. Se kohdistaa kaiken säästön siihen vaajaan 20 miljardiin, jossa on ihmisten perusturva.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist puhui hyvin painokkaasti siitä, että nyt on keskusteltava edessä olevan 5 miljardin markan säästöpaketin sisällöstä. Hän toisaalta painotti hyvin mahdollisesti myös sitä, että nyt riittää kotitalouksien ja kuntien tulonsiirtojen leikkaaminen, ja toteisi, että muualta pitää löytyä se 5 miljardia markkaa. Tässä tilanteessa on kyllä kysyttävä, miksi

sosialidemokraatit nyt lähtivät liikkeelle kaikkein heikoimpiosaisten perusturvan leikkauksilla ja miksi jätettiin toiseen vaiheeseen vasta ne muut. Eikö olisi voitu menetellä juuri päinvastoin, ottaa ne muut — ed. Törnqvist ei tosin millään tavalla selvittänyt, mitä ne ovat — ensimmäiseksi budjetin rahoituskeinoksi, mutta näin ei tapahtunut.

Ed. Törnqvistiltä olisi mielenkiintoista kuulla, kun hän on sosialidemokraattien valtiovarainvaliokunnan vahva edustaja, mikä on sosialidemokraattisen ryhmän kanta 5 miljardin edessä olevan leikkaustarpeen kohdentamisesta. Se on erittäin tärkeä ja hyvin kiinnostava asia juuri nyt, kun niitä valmistellaan elokuun loppuun mennessä päätöksentekoa varten.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Valtiontalouden vakauttamisen syyt eivät ole sosiaalipoliittisia vaan talouspoliittisia. Niin kuin kaikki tiedämme, valtion velka on tällä hetkellä noin 340 miljardia markkaa. Kun hallitus on tehnyt ehdotuksensa etupainotteisista säästöistä ja julkisen talouden sopeuttamisesta kansantalouden maksukykyyn, se on lähtenyt juuri siitä syystä, että valtiontalouden tilanne on niin epävakaa. Kun nyt nämä ratkaisut on tehty, jotka myös eduskunta tulee omalta osaltaan pikapuoliin hyväksymään, siitä on saatu jo joitakin hyviä hyötyjä. Yksi näistä on esimerkiksi se, että pitkät korot ovat vihdoin ja viimein todellakin notkaneet alas. Esimerkiksi yhden prosenttiyksikön lasku koroissa merkitsee noin 2,5—3 miljardin markan säästöjä korkomenoissa. Jos tällaista säästöä ei olisi tullut korkomenoissa, me voisimme vain kuvitella, minkälaisia paineita aiheuttaisi vastaavan säästön hakeminen muista kohteista.

Sitä paitsi kun sanotaan, että hallituksen säästötoimet kohdistuvat perusturvaan ja kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, niin haluan sanoa ensinnäkin sen, että lapsilisäjärjestelmä on universaali kaikkien kohdalla. 2/3 perheistä, joihin lapsilisäleikkaukset kohdistuvat, ansaitsee yli 200 000 markkaa vuodessa. En voi heitä pitää kovin pienituloisina.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos olisin ollut ed. Törnqvistin asemassa, olisin kerrankin käyttänyt sitä tyyliä, että olisin antanut Esko Ahon hallitukselle vähän tunnustusta. Siltä pohjalta minun olisi ollut parempi lähteä muovailemaan myös omia näke- myksiäni.

Kansantaloudessa on yksi kuumemittari. Se on vaihtotase, jonka muutos Esko Ahon hallituksen aikana on ollut kansantalouden kannalta perustavaa laatua oleva. Se osoittaa kaiken, sen, että ei Ahon hallituksen aikana ole annettu men-
nää vain ja katseltu, vaan on rakennettu ja muurattu, niin kuin olen monta kertaa sanonut, Suomen kansantalouden perusrakenteet uudelleen. Tältä pohjalta teidän on hyvä jatkaa. Jollette onnistu, niin kyllä olette huonoja.

Mitä tulee varmuuteen tulevaisuudesta, niin miten voi puhua luottamuksesta tulevaisuuteen tämän hallituksen osalta? Jos ajatellaan vielä kerran maatalouden asemaa, sopimusta, lakeja, jotka tehtiin edellisen eduskunnan aikana, niitä ei oltu lähdetty vielä lainkaan toteuttamaan, kun ne jo peruutettiin sillä tavalla ja niillä seurauksilla kuin on olemassa. Ei mikään hallituksen toteuttama tulevaisuuden suunnitelma saa enää kansalaisten luottamusta sen jälkeen, kun se on kuin kuuholainen puolikesy karhu, välillä nuolee kättä ja välillä puree yllättäen. Eihän tällaisella luottamuksella voida rakentaa mitään.

Mitä tulee näihin leikkauksiin, eiväthän nämä ole mitään muuta, eivät ne ole valtiontalouden vajetta alentavia, vaan siirtämistä taskusta toiseen, sellaisesta taskusta, jossa ei ole reikää, sellaiseen taskuun, jossa on reikä. Työttömyys lisääntyy tämän johdosta kotimarkkinatalouden jatkohalvaantumisen ansiosta. Ne tilapäiset työpaikat, mitä tullaan saamaan, ovat aivan yhden-
tekeviä. Tämä on täysin nollabudjetti.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistin puheenvuorosta olisi voinut päätellä, että tämä lisäbudjetti on nyt jonkinlainen ihmetapaus eduskunnan historiassa. Kyllähän edellisenkin hallituksen aikana hyvin samantyyppisiä investointeja aikaistavia, nuorten työllisyyttä parantavia lisäbudjetteja eduskunnan käsittelyssä oli. Tässä varmasti jonkin verran tilapäisiä työpaikkoja tulee, mutta kyllä se on kokonaisuuden kannalta hyvin kosmeettista, koska todelliset vaikutukset työllisyyteen saadaan vasta toimenpiteillä, joilla helpotetaan työn antamisen mahdollisuuksia sekä lyhyidenkin työsuhteiden vastaanottamista.

Keskustan vastalauseessa todellakaan ei hyväksytty hallituksen tapaa rahoittaa näitä työllisyshankkeita ja syy on se, että hallitus ehdotuksessaan siirtää työpaikkoja paikasta toiseen. Siitä on paras esimerkki metsänparannusvarojen leikkaus, jolla aivan vääjäämättä aiheutetaan

työttömyyttä toisella alueella. Toiseksi työllisyyden hoito perustuu perusturvan säästöille. Eli opiskelijat ja lapsiperheet saavat rahoittaa työllisyyden hoitoa. Meidän mielestämme se ei ole oikeudenmukaista rahoitusta. Kyllä näihin perusparannushankkeisiin olisi pitänyt rahat löytää jostakin toisesta kohdasta.

Painopisteet näkyvät myös siinä, että esityksessähän ei ole mitään erityistoimia nuorten työllisyyden parantamiseksi. Onneksi valiokunta on kiinnittänyt asiaan huomiota ja edellyttää, että hallitus jatkaisi ns. kansliapäällikkötyöryhmää, jolla nuorten koulutuspaikkoja lisätään ja ne kohdistetaan erityisesti niihin nuoriin, jotka ovat kaikkein eniten syrjäytymisuhan alaisia. Näitä paikkoja olisi pitänyt lisätä jo tässä lisäbudjetissa, mutta valitettavasti eduskunnan ei ole mahdollista siirtää määrärahoja niille momenteille, jotka lisäbudjetissa eivät ole auki. Se, että työministeriölle ei ole esitetty investointimäärärahoja, on vaarana johtaa alueellisten työllisyyserojen lisääntymiseen, mikä tulee vaikuttamaan kielteisesti myös ed. Törnqvistin omalla kotiseudulla Pohjois-Karjalassa.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On syytä toivoa, että tämä lisäbudjetti jäisi viimeiseksi sellaiseksi, jossa budjetin kautta työllistämiseen ratkaisevasti pyritään. On ihan selvää, että kun me olemme näin vaikeassa tilanteessa, sekin lääke on otettava vastaan. Mutta on lähdettävä siitä, että hallitusohjelman mukaisesti meidän on tehtävä tilaa todelliselle, luontevalle työllistämiselle.

Luonteva työllistäminen tarkoittaa sitä, että meidän on uskallettava tarttua peruskysymyksen eli työn sivuhinnan korkeuteen. Niin kauan kuin suomalaiset työllistävät yritykset joutuvat maksamaan niin suuren osan sekä työeläkkeistä että muusta sosiaalivakuutuksesta ja kun tätä ongelmaa ei ratkaista, niin todellinen työllistäminen tulee jäämään aina hankalaksi. Erityisesti tässä suhdannetilanteessa suhteellisen vähäiselläkin rohkaisulla yritykset epäilemättä käyttäisivät tilannetta hyväkseen. Siksi on syytä katsoa nimenomaan tulevaisuuteen.

Voisi oikeastaan sanoa, että erityisen kiihtynyt keskustelu tämän lisäbudjetin ympärillä on täysin tarpeeton. Lisäbudjetti on luonteeltaan hyvin tekninen. Se antaa eräitä välineitä työllisyyden hoitoon, mutta ei luo sellaisenaan erityistä keskustelupohjaa, ei myöskään kiihkeille opposition vastaväitteille, joten tältä osin on syytä edetä maltilla ja harkinnalla.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist osoitti kyllä jonkinlaista sosiaalista mielenlaatua eli varmasti nyt hallituspuolueissakin on alkanut jo ehkä liikahtaa. Ehkä Pohjois-Karjalassa on kenttä otanut yhteyttä ed. Törnqvistiin. Siellä on paljon monilapsisia perheitä. Hän sanoi, että nyt olisi selvitettävä, mitä nämä leikkaukset merkitsevät yksittäisissä perheissä. Siitä meillä on jo hyvin paljon tietoa. Tiedetään, että kuntien toimeentulotukimenot lisääntyvät noin 100 miljoonalla markalla pelkäästään lapsilisäleikkauksen takia ja kuntien toimeentulotukeen tulee uusia asiakkaita kymmeniätuhansia. Leikkaukset kohdistuivat raskaimmin monilapsisiin perheisiin, juuri niihin, jotka käytettävissä olevien selvitysten, mm. STM:n selvityksen mukaan ovat kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Ilahduttavaa on tietysti, kuten olin aavistavani ed. Törnqvistin puheesta, että näiden pienten ihmisten puolesta nyt kuitenkin jonkinlaista liikkadusta tapahtuu, mutta sanon, että liian myöhään, kun eilen äänestitte näiden leikkauksen puolesta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Puuttuisin myös siihen väittelyyn, joka käytiin edustajien Ala-Nissilä ja Törnqvist välillä. Hallitushan on sopinut siitä, että vielä tehdään 5 500 miljoonan markan uudet leikkaukset. Tietenkin keskustelua pitäisi käydä siitä, mihin nämä leikkaukset kohdistetaan.

Harva kansanedustaja tietää sitä, että kaikkien pääluokkien osalta ei ole tarkoitus ensi vuonna alentaa menoja. On yksi pääluokka, jota aiotaan korottaa peräti 11,2 prosentilla. Se on puolustusministeriön pääluokka. Puolustusmenoja esitetään hallituksen 20.4. hyväksymässä menokehyksessä lisääväksi miljardilla markalla eli 8 000:sta 9 000:een, tarkemmin sanoen 9 061 miljoonaan markkaan. Vasemmistoliitto on esittänyt, että varsinkin sen jälkeen kun Venäjältä aiotaan ostaa noin miljardilla markalla aseita, jota ei merkitä tähän puolustusministeriön menokehykseen, olisi tilaa nyt supistaa puolustustamäärärahoja. Jos puolustustamäärärahat pidettäisiin tämän vuoden tasolla, löytyisi 4 000 miljoonaa markkaa säästökohdetta.

Tämän lisäksi vielä kriisinhallintajoukot on tarkoitus perustaa. Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan, joka tänään oli muuten Helsingin Sanomissa, pelkäästään niiden varustelukustannukset ovat noin 300 miljoonaa markkaa, vuotuiset ylläpitokustannukset kohdemaas-

sa noin 400 miljoonaa markkaa. Nämä tulevat kaikki lisäksi. Luulen, että esimerkiksi oppositiojohtaja Aholle nämä leikkauskohteet, joita minä ja vasemmistoliitto esittävät, eivät sovi, vai kuinka? Myöskin edustajilta Ala-Nissilä ja Törnqvist kysyisin samaa: Sopivatko nämä leikkauskohteet teille?

P u h e m i e s : Pyydän jälleen muistuttaa kansanedustajia siitä, mikä on vastauspuheenvuoro.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että opposition edustajana on vaikea esittää kriittisemmin äänenpainoin kommenttia hallituksen puheenvuoroihin kuin hallituspuolueiden piiristä tuntuu tulevan. Kaksi kommenttia kuitenkin.

Minusta siihen, että täällä luodaan se käsitys, että tässä on työllistämisen kannalta jotain ainutkertaista ja että volyymia radikaalisti ja merkittävästi oltaisiin tällä lisäbudjetilla parantamassa, pitää nyt sanoa kommentti, joka tekee mielestäni oikeutta entiselle työministerille Ilkka Kanervalle. Ministeri Jaakonsaari tietää, että edellisen hallituksen aikana ministeri Kanervan johdolla valmisteltiin lisäbudjettiesitystä, työllistämusbudjettiesitystä, jonka työllistävä volyymi olisi kulkenut likimain samoilla raiteilla, ei nyt aivan mutta likimain samoilla raiteilla kuin se lisäbudjetti, mikä nyt tänne on tuotu. Tässä suhteessa mitään radikaalia muutosta ei ole tapahtunut. Yhteisymmärryksessä päädyttiin silloin siihen, että ennen vaaleja sitä lisäbudjettiesitystä ei enää anneta, vaan se tehdään seuraavan hallituksen toimesta.

Mitä tulee ministeri Alhon puheisiin siitä, että markkinat ovat reagoineet tällä tavalla, sehän implikoi sitä, että markkinat ovat vaatineet toimimaan tällä tavalla, leikkaamaan tällä tavalla. Mutta, ministeri Alho, missä se on sanottu? Mikä talousteoria todistaa sen, että pitää leikata juuri yhteiskunnan heikompiosaisilta ja että siihen markkinat reagoivat myönteisellä tavalla? Mikään talousteoria ei sellaista tunnista eikä sano. Olennaista on se, että julkisen sektorin menot saadaan hallintaan. Kaikki hallitusvaihtoehdot, jotka olivat esillä muutama kuukausi sitten, olisivat näiltä osin tähdänneet samaan, kutakuinkin saman suuruisiin leikkauksiin.

Mitä pitkiin korkoihin tulee, ministeri Alho tietää, että ennen vaaleja markkinat diskonttasivat sen epävarmuuden, mikä silloin oli.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Pekkarinen!

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alho viittasi todella tärkeään asiaan, korkotasoon. Hallituksen ohjelman julkistaminen ja sen täytäntöönpanon aloittaminen on merkinnyt sitä, että kansantalouden hirvittävä velkataakka ei ole korkojen osalta muodostunut lisärasitukseksi. Päinvastoin korkotasoa on alentunut. Se on yksittäisten ihmistenkin kannalta erittäin arvokas asia.

Ed. Ala-Nissilä viittasi keskustan vastalauseeseen lisätalousarviossa. Jos tilanne olisi niin, että vastalause olisi lisätalousarvio ja valiokunnan enemmistön kanta lisätalousarvion vastalause, uskon, että ed. Ala-Nissiläkin talouden asiantuntijana voisi päätellä, mitä se merkitsisi koroille, kun te ilmoitatte säästävänne ja kuitenkin vain lisäätte valtion menoja.

Muistan hyvin, kun muutama vuosi sitten Ahon hallitus puolusti säästöpäätöksiä täällä nimenomaan, sillä että se on merkinnyt korkojen laskua — se tapahtui melkein kelloviikollaan samaan aikaan pari vuotta sitten. Kun ed. Luukkainen kävi kysymässä Suomen Pankissa, mitä koroille oli tapahtunut, ne olivat nousseet prosentilla, kun hallituksen ohjelma ja sen painoarvo, sen vakuuttavuus ei ollut sitä luokkaa, mitä markkinat odottivat.

Vihreät pitävät periaatteenaan, että velkoja ei jätetä tuleville polville. Me olemme tässä hallituksessa pala kurkussa pelastamassa Suomen kansaa ja sen taloutta, tekemässä näitä vaikeita ratkaisuja, niitä ratkaisuja, joita edellinen hallitus ei kyennyt tekemään mutta jotka se jätti ongelmina meidän hoidettavaksemme.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki täällä salissa tiedämme, että vain kunnossa oleva valtiontalous takaa sen, että tulevaisuudessakin sosiaaliturva säilyy, koulutus säilyy jne. Minä pidän todella ikävänä, että täällä markkinoidaan koko ajan sitä, että tämä hallitus ja tämä budjetti jakavat kansan kahtia. Niin ei tapahdu, tämä hallitus ei tee sitä. On tietysti opposition oikeus tätä markkinoida. Sitä on nyt markkinoitu pari kuukautta, mutta haluaisin ihan vain muistuttaa, että oppositiolla on aina tapana olla seuraavassa tai ainakin sitä seuraavassa hallituksessa. Jos tällainen markkinointi menee koko ajan läpi, että kansaa jaetaan kahtia sosiaalisesti ja alueellisesti, minä haluaisin nähdä sen hallituksen, joka kokoaa sen

kansan, jos tätä markkinoidaan, koska niin ei tapahdu. Niin ei tapahdu.

Ed. Kankaanniemi sen verran, että hän kylä nyt vähän puhui muunnettua totuutta minun puheistani. Luen tämän kohdan uudestaan, jota hän muutteli: "Hallitusta on syytä varoittaa, ettei kohtuutonta taakkaa saa siirtää kuntatalouteen saati sitten yksittäisille kotitalouksille". Tämän haluan oikaista, ettei tule väärinkäsityksiä.

Sitten täällä koko ajan puhutaan nimenomaan keskustan taholta perusturvasta. Minusta olisi mielenkiintoista tietää, mitä siihen sisältyy, koska ainakin kentällä kulkiessani olen huomannut, että riippuu vähän puhujasta, mitä perusturvaan sisältyy. Jos tämä asia joskus voitaisiin käydä läpi, minusta tuntuu, että esimerkiksi sosiaalidemokraateilla ja keskustalla on vähän eri painotuksia tai eri asioita sen perusturvan sisällä.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Haluan toistaa sen, että valtiontalouden vakauttamisen perustelut eivät lähde sosiaalipolitiikasta, vaan ne lähtevät talous- ja työllisyyspolitiikasta. Kun valtiontalouden vakautta haetaan, sitä haetaan juuri siksi, jotta myös työllisyyden ja hyvinvointipalvelujen olemassaolo voidaan turvata. Tämä ei ole mikään markkinaoppi eikä se kerrokaan, että juuri lapsilisistä täytyy leikata näin ja näin paljon. Mutta kun valtiontalouden vakauttaminen on välttämätöntä ja säästöjä haetaan sekä sosiaalisista tulonsiirroista, valtionavuista, mm. maataloudesta ja muista elinkeinoista, niin totta kai se myös merkitsee silloin sitä, että sosiaalisiiin tulonsiirtoihin puututaan.

Kun sanoin, että esimerkiksi lapsilisistä kaksi kolmasosaa perheistä, jotka ovat lapsilisäleikkausten kohteena, ansaitsee yli 200 000 markkaa, niin ei löydy ainakaan mitään tutkimuksellista perustetta sille ed. Pekkarisen väitteelle, että tässä jaettaisiin kansaa kahtia ja pelkästään perusturvasta otettaisiin säästöjä. Tässä on lähdetty hakemaan säästöjä leveältä taholta juuri siksi, että voidaan saada aikaan se myönteinen talouskehitys, joka korkojen alenemisen, investointien liikkeelle lähtemisen ja työllisyyden paranemisen kautta luo kestäviä edellytyksiä sille, että sosiaalinen hyvinvointiverkko voidaan täällä ylläpitää ja ennen kaikkea ihmiset saavat työtä.

Tämä työllisyysbudjetti ei tietenkään ole työllisyyden kannalta mikään ihmetemppu. Kysymyksen on siitä, että pitkäaikaistyöttömyys on tullut hyvin vaikeaksi rakenteelliseksi ongelmaksi, ja sitä pitää aktiivisilla työvoimapolitiittisilla

toimenpiteillä hoitaa. Tähän on hallitus tarttunut.

Nyt tietysti on kiinni aika paljon yrityssektorista ja kaikesta muusta se, kuinka yleinen työllisyyskehitys lähtee liikkeelle. Valitettavasti, niin kuin hyvin edustajat Aho ja Pekkarinen tietävät, monet näistä asioista ovat psykologisia, tahdonvaltaisia asioita. Hallituksen etuna on ollut se, että sillä on voimakas tahto parantaa tämän maan työllisyyttä ja vakauttaa valtiontaloutta, tunnustaa se tosiasia, että 340 miljardia valtion velkaa on liikaa ja että 70 miljardia otetaan vieläkin velkaa menojen kattamiseksi ja että tälle pitää myös tehdä jotain. Siksi tätä lisäbudjettia ei ole tehty valtion velanoton perustalle, vaan on lähdetty siitä, että valtiontalouden sisältä haetaan toimet kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien pitkäaikaistyöttömien aseman helpottamiseen.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Kansa jaettiin Esko Ahon hallituksen aikana kahtia juuri hyväksymällä joukkotyöttömyys. Työttömyys ja velkakierre räjähtivät silloin käsiin. Minäkin olen valmis antamaan silloiselle työministerille Kanervalle tunnustuksen. Hän yritti käyttää niitä työvoimapolitiikan keinoja, mitä ikinä oli mahdollista, mutta ongelma oli se, että hallituksen päälinja ei tukenut työllisyystavoitetta. Hallitukselle työllisyys oli alisteinen talouspolitiikalle, ja itse asiassa juuri tämän, sanoisin, lähes ihmiskokeisiin verrattavan raa'an talouspolitiikan seurauksena työttömyyden ja velan routa tänä päivänä Suomessa on erittäin syvä.

Velkaongelmakin on ratkaistavissa. Siitä on Suomellakin historian todistusvoimaa, että paljon vaikeammassa oloissa Suomi aikoinaan hoiti velkaongelmansa. Mutta näin suuren työttömyysongelman ratkaisemisesta ei ole missään esimerkkejä, ei Suomen historiassa, ei missään maailmalla. Se kertoo, kuinka mittavan ongelman edessä on Paavo Lipposen hallitus. Paavo Lipposen hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin, ja siinä päälinja on luottamusta herättävä talouspolitiikka, korkojen lasku, investointien käynnistyminen, ja kaikesta tästä on jo todistusvoimaa.

Tämän työllisyyslisäbudjetin merkitys tulee näkymään syksyllä, mutta ei hallitus ole missään vaiheessa väittänytään, että tämä ratkaisee työttömyysongelman.

Edellisen hallituksen kautena työelämän kysymykset olivat jäissä. Tänään työmarkkinajär-

jestöt ilmoittavat, että asiat ovat lähteneet liikkeelle, routa on tältäkin osin sulamassa. Tänään hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on hyväksynyt omalta osaltaan pitkäaikaistyöttömyyden puolittamisohjelman, 17 kohdan ohjelman aktiivisia työllistämistoimenpiteitä, räätälöityjä pitkäaikaistyöttömien työllistämismalleja, alueellisia kokeiluja ja monia monia muita toimenpiteitä. Tämä päivä, vaikka se on monissa eduskuntaryhmissä ollut kaikkine valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteineen ja niistä aiheutuvine jälkitauteineen vaikea päivä, on kuitenkin toivoa täynnä. Työttömyyden ja velan routa on sulamassa.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua enemmälti tähän keskusteluun osallistua mutta sen verran toteaisin ministeri Jaakonsaarelle, että puhuminen ihmiskokeista sen talouspolitiikan yhteydessä, jota jouduimme harjoittamaan edellisen vaalikauden aikana, on kielenkäyttöä, jota mielestäni tässä salissa ei pitäisi käyttää. Me olemme varmasti kaikki yhtä vakavasti huolissamme työllisyysstilanteesta ja niistä suurista vaikeuksista ja siitä ahdingosta, jonka työttömyys Suomen kansalaisille aiheuttaa.

Jos tämä on ollut ihmiskoe, niin se ihmiskoe alkoi sillä talouspolitiikalla, jota Holkerin hallituksen kaudella toteutettiin, ja sen synkin vuosi oli vuosi 91, jolloin työttömyys kaksinkertaistui Suomessa. Se kaksinkertaistui yhden vuoden aikana vuonna 91. Tässä suhteessa toivoisin, että pitäydittäisiin kuitenkin tosiasioissa silloin, kun nykyisenkin hallituksen puolelta arvioidaan menneisyyttä.

Mitä tulee työllisyydenhoitotoimenpiteiden tasoon, ministeri Jaakonsaari totesi, että ne ovat vain ministeri Kanervan ehdotuksia ja ajatuksia. Ne eivät olleet. Se valtion työllisyystoimien taso, joka nyt on saavutettu, tehtiin hallituksen yhteisillä päätöksillä. Niinpä pääministeri Lipponen saattoi maanantaina lehtihaastattelussa todeta, että valtion työllisyystoimet ja -menot ovat nykyisin jotakuinkin maksimissa. Sitä ne ovat.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaaren lausuma siitä, että missään ei ole näin suurta työttömyysongelmaa kuin Suomessa, varmasti pitää meidän veroisiin maihin meitä verraten kutakuinkin paikkansa. Mutta, ministeri Jaakonsaari, te tiedätte myöskin sen, että mikään länsimainen hallitus ei viime vuosikymmenten aikana ole

kertaakaan saanut likimainkaan sellaista konkurssipesää hoidettavakseen kuin Ahon hallitus edeltäjältään sai. Nouskaa ylös, todistakaa ja osoittakaa, mistä sellainen maa löytyy, joka pاهemman perinnön olisi saanut!

Edelleen, missään eurooppalaisessa maassa ei yhden vuoden aikana työttömyys ole räjähtänyt sillä tavalla käsiin kuin tapahtui vuonna 1991. Se työttömyyden kasvu, mikä tapahtui vuoden 1991 aikana, jokainen tietää, kenen hallituksen toimesta se räjähtäminen käytännössä tapahtui.

Arvoisa puhemies! Talous kasvaa tällä hetkellä, ja se merkitsee työllistämisen parantumista, mutta sen lisäksi tarvitaan toki muita toimia. Talouden tasapainottamisen ja velan vähentämisen kautta haettava liikkumatila työttömyyden voittamiseen on tärkeitä. Mutta minä vielä toistan ministeri Alholle, että te leikkaatte opintotuesta, lapsilisistä, alimmasta sairauspäivärahasta, alimmasta työttömyysturvasta jne. Te jaatte kansaa kahtia. Näiltä te otatte ja samaan aikaan annatte — teille kuuluvat verotusasiat, ministeri Alho — suurimmat kevennykset niille, joiden ansiot kasvavat tuloratkaisujen seurauksena, joihin mikään näistä rasitteista ei kohdistu ja jotka sitten vielä saavat verokevennykset sekä kela-maksun poistamisen, 80 000 markkaa ylittävältä osalta tapahtuvan sotu-maksun poistamisen että lainaveron poistamisen kautta. Korjatkaa, jos olen väärässä!

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Perho-Santala merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! On pakko korjata, koska ed. Pekkarinen ei puhu nyt totta.

Ensinnäkin, mitä tulee veronkorotuksiin, niin aivan oikein, ensimmäinen konkreettinen asia on ollut se, että pääomaverokantaa nostetaan 25:stä 28 prosenttiin. Ratkaisu varmaan saa myöskin keskustan jakamattoman tuen, koska kysymys-hän on nyt sitten pääoman omistajista, jotka eivät todellakaan tule toimeen perusturvalla.

Sen lisäksi verohelpotukset kytketään maltillisiin palkkaratkaisuihin.

On totta, että kansaneläkemaksu poistuu kailta, niin eläkkeensaajilta kuin työntekijöiltä. Sen merkitys on erityisen suuri eläkkeensaajille, jotka ovat useimmiten esimerkiksi työntekijöihin nähden pienipalkkaisempia.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikauden lopulla Suomen talous saatiin käännetyksi nousuun. Kokonaistuotanto kasvaa nyt ennätysvauhtia ja työttömyys alenee. Myös nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys ovat kääntyneet laskuun. Kansakunnan ulkomainen velka pienenee ja ihmisten tulevaisuuden usko vahvistuu.

Uuden taloudellisen nousun salaisuus ei kuitenkaan ole ensi sijassa kyky valmistaa tavaroita vaan kyky jatkuvasti tuottaa ajatuksia ja ideoita, joita välitetään ja viedään tehokkaasti eteenpäin. Meidän onkin jatkuvasti edesautettava keksintöjen ja innovaatioiden sekä uusien toimintatapojen syntymistä ja edelleen kehittämistä Suomessa. Nämä uudet keksinnöt ja uudet oivallukset ovat välttämättömiä yritystoiminnan jatkuvalla kehitykselle ja kansakunnan rakentamiselle.

Viime vuosina onkin valtion talousarvion kautta ohjattu mittavasti tukea nimenomaan teknologian kehittämistyöhön. Tutkimus- ja tuotekehitystoiminta oli edellisen hallituksen painopistealueita. Teknologiaan ja tuotekehitykseen satsaava linja on nyt kuitenkin valitettavasti Lipposen hallituksen lisäbudjetilla ottamassa pahoja taka-askelia, ollaanhan käsiteltävänä olevalla lisäbudjetilla supistamassa tuotekehitykseen sijoittamisesta yhteensä 45 miljoonaa markkaa. Tällaiseen uuden tuotannon toiminnan väheksymiseen meillä ei kuitenkaan missään nimessä olisi varaa tässä maassa. Kauppa- ja teollisuusjaostossa katsottiin muun muassa, että Tekesin määrärahoja on seuraavina vuosina korotettava muun muassa huipputekniikan teollisuuden lupaavasti vauhtiin päässeeseen kasvun turvaamiseksi ja Euroopan unionin tutkimusohjelmien hyödyntämiseksi.

Tuntuukin, että työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi itseään kutsuva Lipposen hallitus on tässä lisäbudjetissa ottanut työllistämisen metodit ei 90-luvulta vaan suoraan 60-luvulta. Nythän pannaan liikkeelle tilapäisiä ns. lapiohommia sen sijaan, että kestäväällä ja johdonmukaisella tavalla vahvistettaisiin Suomen tuotannon toiminnan perustaa ja tätä kautta luotaisiin uusia pysyviä työpaikkoja.

On hyvin valitettavaa, että Ahon hallituksen liikkeelle laittamat vahvat satsaukset pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan vahvistamiseksi eivät ole saaneet jatkoa Lipposen hallituksen lisäbudjetissa. Päinvastoin tuntuu siltä, että Lipposen hallitus ei näe niitä suuria mahdollisuuksia, mitä pk-yritykset tälle maalle voivat antaa. Sillä vaikka Suomen talouden veturi vahvistuu

hyvää vauhtia, on talouden koko kuva edelleen kaksijakoinen. Vientisektorilla työllisyysnäykymät ovat parantuneet huomattavasti. Toisaalta pk-sektori ei ole vielä kyennyt parhaalla tavalla pääsemään työllistämisen alkuun, vaikka näykymät sielläkin ovat jo myönteisemmät.

Erityisesti kehitysalueella tulisi nyt panostaa juuri pk-yrityksille suunnattuihin investointi- ja kehittämistukiin jopa riskinottoa lisäten. Työllistämistä on edistettävä auttamalla pk-sektoria nopeaan nousuun. Maakunnissa valmistellut alueohjelmat rakentuvat vahvasti nimenomaan pienyrityäjyyden varaan. Ohjelmien riittävä kansallinen rahoitus onkin varmistettava. Sen vuoksi käsittelyssä oleva hallituksen 45 miljoonan markan leikkausesitys yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisesta ei ole mitenkään hyväksyttävissä. Mietinnön vastalauseessa ehdotetaan yllä esitetyllä perusteella, että momentille 32.51.49 otettaisiin lisäyksenä 45 miljoonaa markkaa.

Lisäbudjetti sisältää esityksen alentaa Kera Oy:n uusien korkotukilainojen myöntämisvaltuutta investointien ja käyttöpääoman rahoittamiseen myönnettävien lainojen osalta 100 miljoonalla markalla. Tämäkin on kovin epäonnistunut toimenpide. Keran riskirahoitustoiminta on nimittäin ollut varsin tehokas ja valtion menojen kannalta edullinen keino vaikuttaa uusien työpaikkojen luomiseen pk-yrityksissä. Keran riskirahoitusmahdollisuuksien kaventaminen nimenomaan työllisyyttä edistämään tarkoitetussa lisätalousarviossa vaikuttaa hyvin oudolta.

Lipposen hallitus leikkaa myös uuteen energiateknologiaan satsaamisesta. KTM:n perustamassa energiansäästöpalvelukeskuksessa Motivassa on laskettu, että 1 tukimarkka energiakatselmuksen tuo keskimäärin 5 markan vuotiset energiakustannusten säästöt. Siksi lisäbudjetissa esitetty leikkaaminen energia-avustuksista on huonosti harkittu. Kauppa- ja teollisuusjaosto kiinnittääkin hallituksen huomiota siihen, että Motivan toiminta voisi jatkua nykyisessä laajuudessaan myös tulevaisuudessa.

Lisäbudjetin momentilla 50.88 annetaan valtuutus perustaa uusi metsäteollisuusyhtiö yhdistämällä Enso-Gutzeit ja Veitsiluoto. Valtioneuvosto saa hyväksyä sellaisia perustettavan yhtiön omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena on luopuminen valtion määräysvallasta perustettavassa yhtiössä, kuitenkin määrävähemmistöasema säilyttäen. Kauppa- ja teollisuusjaostossa oli selkeä yksimielisyys siitä, että Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaiden tulevaisuus on turvattava.

Mietinnössä sanotaan, että hallituksen edellytetään huolehtivan siitä, että Enso-Gutzeit sitoutuu jatkossa omalta osaltaan kehittämään Oulun tehtaan lisäksi myös Kemijärven tehtaita.

Arvoisa puhemies! Hallittu valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentaminen antoi viime vaalikaudella mahdollisuuden suomalaisen tuotannon ja teollisuuden kehittämiseksi. Saatua varoja voitiin käyttää muun muassa tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen sekä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Ahon hallitus tekikin paljon pk-yritysten hyväksi. Koska pk-yritykset ovat tulevan menestyksemme tukijalka, riittää edelleenkin haastetta näiden yritysten verkoston voimistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että jatkossa Lipposen hallitus talouspolitiikassaan paneutuu erityisesti työllistävien pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Tulevaisuuden tavoitteena on oltava kymmenientuhansien uusien yritysten luominen.

Ed. Louekoski merkitään läsnä olevaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ed. Liikkanen kiinnitti huomiota tärkeisiin kysymyksiin, joihin myös valtiovarainvaliokunta mietinnössään puuttuu. Teknologia, tuotekehitys ja tutkimus ja niihin panostaminen ovat ilman muuta hallituksen keskeisiä tavoitteita.

Mitä tulee Tekesin määrärahoihin, niin nehan ovat kasvaneet viimeisinä vuosina hyvin voimakkaasti. Nyt kauppa- ja teollisuusministeriö on sen velvoitteen alainen, että hallitusohjelman mukaan on elinkeinotuista ensi vuoden aikana leikattava menoja 800 miljoonaa markkaa ja koko vaalikauden aikana 1,7 miljardia markkaa yhteissummasta, mikä tarkoittaa sitä, että yli puolet kauppa- ja teollisuusministeriön alaisista elinkeinotuista on vähennettävä.

Hallituksen politiikkaan tämä mielestäni sopii sillä tavalla mitä parhaiten, että hallituksen talouspolitiikka tähtää siihen, että talouden kasvu voimistuu, yritysten toimintaedellytykset vahvistuvat merkittävästi ja sitä kautta se voimavara, jonka voi nähdä tietyllä tavalla poistuvan näissä menoleikkauksissa, jotka kohdistuvat myös Tekesiin, palautuu ja lisääntyikin sitä kautta, että talouspolitiikka generoi yksityisellä sektorilla

elinkeinoelämässä mahdollisuuksia tutkimus-, tuotekehitys- ja teknologiapanostuksiin.

Uskon, että näin tulee käymään, mutta on ihan selvää, että kun joudumme Tekesinkin määrärahoihin puuttumaan poiketen siitä linjasta, joka hyvin vahvasti on tuottanut kasvua Tekesille kuluneina vuosina, siinä on tarkan pelin paikka. Sama koskee pienemmässä määrin Keraa, johon ed. Liikkanen myös viittasi.

Energiainvestointien osalta olen kyllä sitä mieltä, että kauppa- ja teollisuusministeriön taikka minkä tahansa instanssin antaman tuen kohdennuksessa on hyvin tarkkaan lähdettävä siitä, että meillä ei ole kykyä jatkaa ainakaan lähivuosina sitä periaatetta, jota liian paljon on noudatettu, että tuetaan, subventoidaan, pysyvällä tavalla energiantuotantoa. Investointeihin panostamalla nyt on kohdennettava panostuksia ennen kaikkea tutkimukseen tältäkin osin tulevaisuuspanostuksina ja tuettava enemmänkin demonstraatiolaitoksia, jotka tukevat tulevaisuuden tutkimusta.

Enso Veitsiluodon osalta valtiovarainvaliokunta on myös kirjannut joitakin mielestäni ihan hyväksyttäviä, osin itsestään selviäkin viestejä hallitukselle. Se, että kehoitetaan varmistamaan kilpailukyky tässä tulevassa fuusiossa ja erityisesti Kemijärven osalta, on minusta luonnollinen asia. Jokaisen omistajavalvontaa toteuttavan tahon tehtävä onkin näin toimia. Se on tietenkin kauppa- ja teollisuusministeriön intressissä valtion edustajana siltä osin kuin sillä on velvoitteita valtionyhtiöissä omistajavalvonnan osalta. On hyvä tietysti huomauttaa, että myös eduskunta toteuttaa omistajavalvontaa asianomaisessa yhtiössä ja tulevassa fuusioyhtymässäkin niiden kansanedustajien välityksellä, jotka ovat valvontaa varten asetetut tai menneet näiden yritysten hallintoelimiin tai tulevat tulevassa fuusioituvassa yrityksessä mukana olemaan. Eduskunnan oma valvontavelvoite on minusta tässä mielessä myös hyvin selvä.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Tekesin kohta onkin hyvin keskeinen käsiteltäessä tätä työllisyyslisäbudjettia, ei ehkä niinkään markkamäärältään vaan periaatteeltaan. Muistamme hyvin sen, että Tekesin rahat ovat olleet sosialidemokraattien erityisessä kohtelussa jo aikaisemminkin. Tekesin määrärahat olivat viime syksynä, kun silloinen oppositiopuolue SDP esitti silloisen hallituksen budjettilinjalle vaihtoehdon, erityiskohtelussa. Te esitteitte muistaakseni 350 miljoonan mar-

kan leikkausta Tekesin määrärahoihin ja varojen käyttämistä, niin kuin ed. Liikkanen osuvasti sanoi, lapiolinjan töihin.

Te olette selvästi painiskelleet tässä työllisyysstrategiassa perinteisen linjanne kanssa, jossa tietymaita avaamalla ja rakennushankkeita aikaistamalla saataisiin heti joitakin työpaikkoja, kun taas Ahon hallitus valitsi juuri sen linjan, mihin ministeri Kalliomäki viittasi, että Tekesin määrärahoja huimasti lisättiin. Niiden määrärahojen avulla toisaalta rohkaistiin suomalaista elinkeinoelämää kehittämään teknologiaa sekä hakemaan osaamisen kautta kilpailukykyä ja niillä määrärahoilla on myös saatu nopeasti, ällistyttävän nopeasti myös käytännön tulosta aikaan.

Nykyhallitus on itse asiassa siinä onnellisessa tilanteessa, että te tullette toimimaan erityisesti alkuaikana elinkeinoelämän hyvin voimakkaan kasvun tuella olosuhteissa, joissa elinkeinoelämä kasvaa ja luo työpaikkoja. Jo pelkästään tämän alkuvuoden yritysten miljardivoitoilla tullaan saamaan huomattavasti enemmän työtilaisuuksia ja vauhtia suomalaiseen talouselämään kuin tällä lisäbudjetilla. Minusta nyt teidän pitäisi luoda pohjaa neljän, viiden vuoden päästä olevalle tilanteelle satsaamalla osaamiseen ja teknologiaan eikä repimällä sieltä rahoja pois, niin kuin olette valitettavasti tekemässä.

Ed. Lindqvist merkitään läsnä olevaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i: Puhemies! Jos todella sen verran palataan lähimenneisyyteen, niin kommentoin ed. Vanhasen viittausta SDP:n eduskuntaryhmän päätöksiin edellisen eduskunnan aikana. Silloin todella esitimme vaihtoehtobudjetoinnissamme Tekesin määrärahojen leikkausta sen huimasta kasvusta, niin kuin ed. Vanhanenkin asian määritteli, emme kuitenkaan lapiolinjalle, vaan halusimme siirtää johonkin mittaan tutkimuspanostusta, teknologiapanostusta perustutkimuksen suuntaan, joka ei ole painotettuna Tekesin toiminnassa vaan enemmänkin korkeakoulupuolella. Se linjaus toteutuu itse asiassa valtionhallinnon osalta myös Lipposen hallituksen ohjelmassa ja siinä suunnittelussa, joka nyt budjettitaloudessa on meneillään. Eli perustutkimuksen puolella ei menoleikkauksia toteuteta, vaan sinne panostetaan lisää.

Korostan edelleen sitä, että nämä menoleik-

kaukset ovat osa sitä talouspoliittista prosessia, jonka selkeänä tavoitteena on se, että kansantalouden kokonaisvoima vahvistuu, se näkyy bruttokansantuotteen kasvussa ja muissa talouden mittareissa. Tätä kautta muun kuin valtion alaisen toiminnan mahdollisuudet panostaa teknologian kehittämiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen vahvistuvat oleellisesti siitä tasosta, jolla ne tällä hetkellä ovat. Tästä on myöskin selkeitä merkkejä nähtävissä muun muassa yritysten investointipäätöksissä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ihmisystävällinen henkilö katselee, mitä oppositiossa olo tekee ihan järkevillekin ihmisille, niin toivoo, ettei kukaan koskaan enää joutuisi oppositioon. Täytyy sanoa, että sitä hädissään ottaa vaikka minkälaisen hevosen allensa, ja nyt ed. Liikkanen kyllä tempaisi melko laihan ratsun, kun hän kävi hallituspuolueiden kimppuun tuosta 45 miljoonan markan gapista. Täytyy sanoa, että teknologiaan on panostettu viime vuosien aikana huomattavasti ja Ahon hallitus saa siitä oman kiitoksensa. Se, että tämä hallitus sitä näin vähäisellä tavalla leikkaa, ei aiheuta tälle hallitukselle erityistä miinusta.

On jollakin tavalla kyllä melko lailla alentavaa käydä tämän tyypistä keskustelua. Me kaikki tiedämme, että yritysten on Suomessa ryhdyttävä tulemaan toimeen omillaan. Samalla kun me esitämme tämän vaatimuksen, meidän on saatava aikaan sellainen yhteiskunta, joka mahdollistaa sen, että yritykset ilman suuria yhteiskunnan tulonsiirtoja kykenevät tehtävistään huolehtimaan, että ne kykenevät harjoittamaan sellaista toimintaa, että oma pääoma kasvaa, että ne kykenevät maksamaan palkkoja ja toimittamaan tällä tavoin tehtäväänsä. Teknologiapanostukset ovat panostuksia infrastruktuuriin, mutta eivät ne tällä 45 miljoonalla murene. Minusta on erittäin myönteistä se, että me olemme päässeet siitä tiestä, jolle viime vaalikaudella valitettavasti monista syistä jouduimme eli tielle, jossa yritykset ehdollistettiin toimimaan yhteiskunnan tuella. Sehän on aivan mahdoton tilanne, siitä on päästävä pian pois, ja tämä on myönteinen kehitysuunta.

Ed. K a n t a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ihan mielenkiintoista kuulla, että millä tavalla pk-yritysten rooli tänä päivänä on hyvin tärkeä. Näinhän se on ollut myös viime hallituksen aikana ja siitä huolimatta viimeisen nelivuotiskauden aikana meiltä on hä-

vinnyt 30 000 yritystä konkurssien tai lopettamisen kautta, eli ei tämä ongelma mikään helppo ja yksinkertainen ole. Jos se olisi helppo, niin se olisi varmasti ratkaistu moneen kertaan.

Minä näen asian kuitenkin niin, että me olemme olleet aika pitkälle korporaattien vallassa siinä mielessä, että työmarkkinaosapuolet ovat omalla voimallaan ja vallallaan rakentaneet työelämän pelisääntöjä sellaisiksi, että pienten toimintaedellytykset eivät ole mahdollistaneet kovin voimakasta työllistämistä ja että työllistämiskynnys on tänä päivänä korkealla. Kuitenkin näen asian niin, että työllistämiskynnyksen alentaminen ja työllistämisriskin parempi hallintaan otto on ehkä tämän hallitusohjelman puitteissa paremmin hoidettavissa ja ehkä myös tämän hallituskoalition pohjalta, ainakin rivien välistä on tämä luettavissa hallitusohjelman puolelta. Toivonkin aivan erityisesti sitä, että hallitus ottaisi aktiivisen roolin työmarkkinaosapuolten ja kolmikannan suhteen niin, että hallituksella on ohjaimet tämän asian osalta käsissä.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut myöskin säästökysymykseen. On totta, että Tekesin määrärahat Ahon hallituksen aikana kasvoivat niin, että jos verrataan toiseen suureen rahoituskohteeseen tutkimuksen ja kehittelyn alalla, korkeakoululaitokseen, niin siinä tuli selvä epäsuhte. Kuitenkin, kun Tekes ei kouluta, vaan hyödyntää vaativan tieteellisen peruskoulutuksen kautta syntyneitä inhimillistä kapasiteettia, niin ei voida pitää jatkuvasti tällaista epäsuhtaa vallassa. Siinä mielessä vihreillä ei ole vaikeuksia niellä tätä vaatimatonta säästöä. Me sinänsä olemme Tekesin toimintaan suhteellisen tyytyväisiä. Siellä on tuettu vaativia ympäristötekniikan hankkeita. Ja sikäli kuin haluamme niitä panostaa lisää, niin me puhumme suoraan Tekesiin emmekä käytä täällä aikaa.

Ed. Liikkanen ja ministeri Kalliomäki puutuivat myös yritystukiin. Yritystukiahan on kolmen tyyppisiä: aluepoliittiset, elinkeinopoliittiset ja puhtaasti etupoliittiset tuet. Viimeksi mainitut etupoliittiset tuet perustuvat siihen yritysmaailmassa tunnettuun periaatteeseen, että joskus kannattaa esittää täysin hävytön vaatimus vaikka valtiolle, sillä se saattaa mennä läpi.

Kun yritystukien leikkauksia selviteltiin, niin vihreät lähtivät ja näin myös hallitusohjelmassa päädyttiin siihen, että muita leikataan, mutta aluepoliittisia tukia ei, jottei kansaa jaettaisi kah-tia, arvoisat keskustan edustajat.

Valiokunnan mietinnössä on Veitsiluodosta vähän liikuttava kannanotto, että pidetään huoli määrävähemmistön säilymisestä. En tiedä, onko valiokuntaa höynäytetty. Osakeyhtiölaki tuntee hyvin erilaisia ja erisuuruisia määrävähemmistöjä. Onko nyt kysymyksessä suurin mahdollinen määrävähemmistö vai pienin mahdollinen määrävähemmistö, niin se on jätetty ministeri Kalliomäen täysin vapaaseen harkintaan.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on jo oikeastaan tullut esiin se kokonaisuus, jota taustaa vasten 45 miljoonan supistusta tulisi tarkastella. Mielestäni ministeri Kalliomäki perustellusti korosti nimenomaan yliopistoissa, korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa tehtävän perustutkimuksen resurssoinnin merkitystä tässä yhteydessä. Soveltavan tutkimuksen ongelmat ovat hyvin lähellä, mikäli perustutkimusta, uuden tiedon tuottamista ei turvata.

Lisäksi haluaisin ikään kuin palauttaa mieliin kuitenkin sen, että varsinaisen valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä on varmasti syytä muistaa Bernissä toukokuun puolessa välissä pidetty Eureka-huippukokous, jossa EU-maiden yksituumainen kannanotto oli, että lamankin olosuhteissa korkean teknologian resurssointiin valtioiden varsinaisissa budjetoinneissa kiinnitettäisiin huomiota.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saariolle — hän on poistunut, mutta toivottavasti kuulee — lähinnä haluaisin korostaa tuotekehitysrahojen merkitystä. Me tässä maassa olemme eläneet sellaisenkin kauden, jolloin unohdimme tuotekehitysratjat ja ryhdyimme tuottamaan massatavaraa Venäjälle. Ja kävi niin kuin kävi: laskusuhdanteen tullessa meillä ei ollut korkeatasoisia tuotteita myydä ulkomaille, emmekä oikein onnistuneet. Eli se oli ihan tahallista. Minusta kuitenkin näyttää, että tässä maassa usein puheet ja teot eivät mene yhteen; niin tässäkin. Kun karsitaan rahojta, mennään vuoden 94 tasolle. Ed. Saarion pitäisi ainakin tietää, hän on Lahden budjettia tehnyt, että aina kun karsitaan, niin on vaikea päästä uudelleen nousu-uralle ja saada rahoja tulevana vuosina.

Minä vielä ministeri Kalliomäelle sanoisin, että on paljon puhuttu, ja suomalainen pk-yrityskenttä odottaa toimenpiteitä välillisten työvoimakustannusten alentamiseksi. Aivan sataprosenttisella varmuudella voin sanoa, että se linja

johtaa parempaan työllistämiseen kuin tällaiset tilapäiset kohteiden avaamiset. Sitä suomalainen yrityselmä hakee ja odottaa. Siitä on puhuttu jo kauan, mutta tekoja on yllättävän vähän.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aikoinaan salissa olleet edustajat Aho ja Pekkarinen harrastivat aktiivista unohtamista menneestä neljästä vuodesta. Kun heidän hallituskautensa tässä maassa alkoi, oli valtion velka Euroopan alhaisin, 18,8 miljardia markkaa, ja kun he lopettivat hallitsemisensa, se oli 340 miljardia markkaa. Eli noin 3,5 prosentista 65 prosenttiin bruttokansantuotteesta on aikamoinen saavutus. Nimenomaan inhimillisellä tasolla se oikeuttaa työministerin kaltaisiin kommentteihin. Nimittäin kyllä on karmeaa katseltavaa ollut, mitä ihmisten parissa on neljän vuoden aikana tapahtunut, työttömyydestä johtuen erityisesti.

Tässä ei tarvitse sosialidemokraattien oppositioajan puheita toistella. Otan esille pelkästään 1975 kriisihallituksen taloussuunnitteluministerin tehtävissä toiminut professori Pekka Ahtialan kommentit, kun hän muistaakseni 1992 keuhalla varoitti Ahon hallituksen talous- ja työllisyyspoliittisesta linjasta toteamalla, että sillä olisi ollut valittavissa toinenkin, 200 000 työttömän vaihtoehto. Professori Ahtiala tarkoitti sillä sitä, että voimakkaassa syöksykierteessä, ostovoiman romahdustilanteessa, Ahon hallituksen silmitön leikkaamispolitiikka kärjisti syöksykierrettä ja aikaansai hallitsemattoman tilanteen. Tämä on se tilanne, jossa ollaan. Se, että vienti on lähtenyt vetämään, ei sekään johdu valitettavasti edellisestä hallituksesta, vaan sen vastustamasta devalvaatiosta ja markan arvon heikentymisestä. Tältä pohjalta tilanne on mikä on.

Tässä suhteessa talous ja työllisyys ovat niitä keskeisiä asioita, ja niiden kunnossapitäminen on tietysti tämän hallituksen vaikea ensimmäinen ykköshaaste valtiontalouden kurissapitämisen kera. On itsestään selvää, että jos korkealla korolla, korkealla inflaatiolla, valtionvelan syöksykierteen jatkumisella ja mielettömällä työttömyydellä kohdataan seuraava talouden notkahdus, niin se on suomalaisen hyvinvoinnin jäänhyväiset. Tässä suhteessa pelivaran niukkuudesta huolimatta työllisyys täytyy priorisoida ykkösasiaksi ja tietysti myös sosiaalipoliittisissa toimenpiteissä täytyy sosiaalinen oikeudenmukaisuus hyvin tarkasti ottaa esille.

Joskus on tullut valitettavasti mieleen, että meillä ei enää ole helmitauluja. Olisi sosiaalinen oikeudenmukaisuus ilmeisesti helpompaa ottaa

toimenpiteisiin mukaan niissä oloissa. Kun esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen piirissä on pyytännyt selvittämään, miten suuria omaisuustuloja saavat voitaisiin ottaa paremmin huomioon maksujärjestelmissä, tai että lapsilisäleikkaukset jätettäisiin toteuttamatta pitkäaikaistyöttömien perheissä, niin atk-järjestelmien muuttaminen vaatii puolesta vuodesta vuoteen, ja tämä järjestelmien hallinta tuntuu olevan uskomaton ongelma. No, se on yksityiskohta, mutta kuitenkin tätä sosiaalista oikeudenmukaisuutta näihin toimenpiteisiin tulee haastaa mukaan.

Edellinen hallitus suosi erityisesti omiansa eli pääomatuloja ja maataloustuloa saavia, ja nimenomaan sielläkin jopa rehuviljalla rahastavia sivutoimisia. Nyt tässä on pääomaveron osalta päästy liikkeelle ja myös maatalouden osalta pystytään toimenpiteitä suorittamaan. Kuitenkin tämäkin lisätalousarvio mahdollistaa niillä korkeilla tavoitehinnoilla varastojen arvojen hyvitykset tiloille ilman mitään katsomista, kenelle niitä annetaan. Samoin omenantuottajien, kasvi-huonetuottajien ja puutarhantuottajien lopettamistukia, joita nyt on jo 16 miljoonaa markkaa jaettu, jatketaan. Tämän tyyppistä uudelleenarviota olisi kyllä syytä tehdä, ja erityisesti EU-tuen samoin kuin kotimaisen rahoitustuen suuntaaminen tiloillaan asumattomille ei ole enää perusteltua. Eli tältä osin tarvitaan toimenpiteitä.

Yleensäkin EU-sopeutus eri tuotantosuntien osalta tarvitsee selvitystä, jotta voidaan näitä jatkajärjestelyjä tukien suuntaamisesta suorittaa. On selvää, että joillakin aloilla tavoitehintojen ja investointitukien romahdus on aiheuttanut hallitsemattoman tilanteen. Tukien uudelleenarvioinnilla on myös asiaa selvitettävä ja laajemmalla maaseutupoliittisella tarkastelulla.

Työllisyys on todella asia, joka täytyy eri toimenpiteissä olla johtotähtenä. Enää ei pidä syylistyä siihen, mitä edellinen hallitus teki eli ei katsota säästöjen työllisyysvaikutuksia. Suurin vaara tässä on lähinnä valtionhallinnon omien säästöjen osalta. Viittaa valtion rakennushallinnon ym. toimenpiteiden vaikutuksiin. Nyt ei siellä pidä aikaansaada huomattavaa työttömyyden kasvua, vaan säästötoimenpiteet pitää siellä yrittää tehdä mahdollisimman maltillisella ja pitkällä aikajänteellä.

Edelleen myös lykkääntyneitä infrastruktuurihankkeita on saatava käyntiin. Ne ovat tuotannollisen toiminnan perusedellytyksiä. Ne on joskus kuitenkin tehtävä. Massatyöttömyyden edelleen vallitessa niitä tulisi tehdä. Ne luovat myös tuotannolliselle toiminnalle parempia edellytyk-

siä. Aluepolitiikkaa myös EU:n suuntaan tulee tehdä niin, että se tukisi meidän luontaisia kasvuvedellytyksiämme muun muassa teollisuuden osalta.

Pk-politiikka ja uuden työllistämiskynnyksen ylittämisen helpottaminen yritystoiminnan puolella on varmasti keskeinen asia. Samoin korostan sitä, että edelleen hallitukselta odotetaan työllisyystoimenpiteitä myös lisätalousarvioesitysten muodossa, jotta vaikeimpien alueiden pitkäaikaistyöttömyyteen ja nuorisotyöttömyyteen saadaan joko omia tai myös EU:lle paketoituja, räätälöityjä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa käsitellään Enson ja Veitsiluodon kysymystä. Tältä osin tilannehän alkoi viime syksynä, kun Enso osti Veitsiluodon osakepääomasta 35 prosenttia. Tähän kauppaanhan rakennettiin kylkiäisenä laaja investointipaketti pohjoiseen. Olennainen osa siitä oli edellisen hallituksen talousarvion merkitsemä 200 miljoonan markan varaus "mahdollisesti Ouluun rakennettavan paperikoneen osakepääoman merkintää varten". Tässä yhteydessä arvosteltiin toimenpidettä ja arvostelin toimenpidettä, koska tällä lähes 10 prosentin suuruisella investointiavustuksella ohjattiin teollisuuspoliittista ratkaisua. Kuitenkin vielä enemmän tällä osakepääomaan tarkoitettulla määrärahalta rakennettiin sellaista porkkanaa, jolla Enso ja Veitsiluodon fuusio voitiin varmistaa.

Metsäteollisuuden yrityskoon suurentaminen on tärkeää. Se helpottaa metsäteollisuuden varautumista suhdannevaihteluihin ja alentaa myös metsäteollisuuden investointikynnystä, joten se on sinällään erittäin myönteinen asia. Tuomittavaa oli sen sijaan se, että tietoisesti lähdettiin laatimaan investointivaihtoehtojen vertailua antaen väärä kuva investointimahdollisuuksista. Tätä koski erityisesti puuraaka-aineen, osaamisen ja kuljetusedellytysten osalta vahvassa iskukunnossa olevaa ja laajentumiskykyistä Itä-Suomen metsäteollisuutta.

Näiden fuusioratkaisujen jälkeen edellisen hallituksen pääministeri Esko Aho totesi TV 2:ssa, että ei Enson ja Veitsiluodon fuusiota olisi tarvittu Oulun paperikoneen takia, koska Oulun paperikoneesta tehtiin päätös jo viime syksynä. Tältä osin keskustapuolueelta ei ole enää mitään syytä vaatia selvityksiä. Asia on tullut selväksi. Mutta sen sijaan nyt metsäteollisuudelta ja Enson johdolta odotetaan selkeää kannanottoa siitä, miten johtaja Härmälänkin tasavertaiseksi Oulun kanssa mainitsemää Varkautta ja sen met-

säteollisuuden integraatiota tullaan konkreettisesti kehittämään lähitulevaisuudessa.

Yleensä painopaperista on jo nyt pulaa. Eioota myydään, ja tältä osin myös näin hallituksen työllisyystavoitteisiin kytkeytyvät voimakkaat kasvutavoitteet toteutuvat vain investointien liikkeelle saattamisella. On valitettavaa, että investointivalmiutta ei ollut silloin, kun oli muutama vuosi sitten vaikea työllisyystilanne. Nimitäin nyt olisi sitten iskukykyinen, kansantaloutta tukeva kapasiteetti meillä käytössä. Edellinen hallitus olisi voinut painostaa ja vaikuttaa siihen suuntaan, että metsäteollisuuden investoinnit huonossa taloustilanteessa olisivat voineet lähteä liikkeelle.

Kauppa- ja teollisuusjaoston ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan Veitsiluoto Oy:stä, että Veitsiluoto Oy:n tuotantokapasiteetti tulee säilyttää kilpailukykyisenä. Se on onneksi kauppa- ja teollisuusministeriön puolella tulkittu yleisellä ja normaalilla tavalla, ei pelkkänä porkkanana ja rahan ja kompensaaation, subventioiden jakoa tarkoittavana, vaan, että kilpailukykyisyys on lähtökohta myöskin metsäteollisuuden eri osien osalta. Mikäli kilpailukykyisyyttä ei ole, sellaista tuotantoahan on sitten uudelleen järjesteltävä myöskin.

On ollut hyvin vaikeita keskusteluja nimenomaan Itä-Suomen tilanteen helpottamisesta ja Itä-Suomessa on suuria odotuksia, mutta on myönteistä tässä todeta ja kiittää hallitusta ja sen ministereitä siitä, että keskustelut ovat johtaneet valmiuteen pohtia Itä-Suomen työllisyyden ja infrastruktuurihankkeiden aientamista ja liikkeelle saattamista. Tältä osin odotamme konkreettisia toimenpiteitä. Myönteistä on se, että tämän tyyppisiä toimenpiteitä hallituksen piirissä on nyt keskustelujen jälkeen käynnistetty mm. kauppa- ja teollisuusministerin ja ministeriryhmän suuntaan.

Myönteistä on myös se, että kun edellinen hallitus pitkälti rakensi aluepolitiikan myös maatalouspolitiikkaa tukevaksi, se teki järjestelyjä, jotka olivat aivan uskomattomia, jos ajatellaan teollisen tuotannon kehittämistä ja työllisyyden parantamista suurta työttömyyttä potevissa teollisuuskaupungeissa. Raahe ja Varkaus esimerkiksi mm. sijoitettiin 5b-vyöhykkeeseen eli maa-seutualueeksi. Itä-Suomen teollistunein ja yksi suurimpia vientiteollisuuskaupunkeja oli maa-seutua. On myönteistä todeta, että nykyisen hallituksen kanssa käydyt keskustelut viittaavat siihen, että rakennemuutosalue- sekä kakkostukialueratkaisua lähdetään myönteisesti edistä-

mään eli toiveet siitä, että tämä hallitus osaa erottaa tehtaan piiput navetasta, vaikuttaisi toteutuvan.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti muutama sana liikennejaoston puheenjohtajana liikenneministeriön pääluokasta, jossa oli meillä auki Ilmailulaitosta lukuun ottamatta kaikki keskeisimmät osat.

Minusta oli erittäin tärkeä linjaus juuri talous- ja työllisyystavoitteitakin ajatellen se, että valio-kunta esityksestämme linjasi tiepolitiikan vahvaan sidokseen nimenomaan teollisuuspolitiikan ja vientiteollisuuden kokonaisstrategiaan nähden. Tämä tulee korostamaan liikenneministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön välistä yhteistyötä, jotta nimenomaan uusien hankkeidenkin käynnistämisessä tätä tavoitetta tuetaan.

Myöskin hyvin tärkeä näkökohta eduskunnan kannalta, kun pohditaan suuren valiokunnan ja EU-asoiden käsittelyä, on se, että eduskunnan osuutta keskeisessä tieinfrastruktuurin strategiaa koskevassa päätöksenteossa huomattavasti lisätään. Ten-verkkojen käsittely edellisen eduskunnan aikana ei tätä tavoitetta parhaimmillaan korostanut. Nyt onneksi on pystytty käymään jatkokeskusteluja, jotka johtivat mm. viitostien saamiseen Ten-verkkoon 24.5. neuvoston liikennepoliittisessa työryhmässä komission vastustaessa ratkaisua.

Paljon keskustelua on aikaansaanut hallitusohjelmaan kirjattu kannanotto yksityisteiden valtionapujärjestelmän kumoamisesta. Se on yksioikoisesti todettu, mutta se ei ole vaikutuksiltaan yhtä yksiselitteinen. Sillä on omat haattansa jopa teollisuuden puuhuoltoon ja jokamiehen oikeuksien toteutumista ajatellen. Tämän takia yhtäpitävästi liikenneministeriön ja hallituksen tänne saapuneen esityksen mukaisesti valiokunta esittää kymmenen vuoden siirtymäaikaa liikku-misen turvaamiseen yksityistiellä silloin, kun se on saanut kunnan ja valtion avustusta.

Myöskin on tärkeä lausuma, jossa edellytetään, että "yksityistieavustusjärjestelmän kumoamisesta huolimatta vuoden 1996 talousarviossa osoitetaan erillinen määräraha, jolla yksityistielossien ja vastaavalla tavalla poikkeuksellisten yksityisteiden avustaminen edelleen mahdollistettaisiin". Tämä antaa mahdollisuuksia tiepiireille alueella nimenomaan vakavampien ongelmien hoitoon.

Myöskin Oecd:n suositusten mukaisesti telakasopimuksen kilpailua edistävien määräysten takia on koko rahtialusten korkotukijärjestelmä jouduttu lopettamaan. Tältä osin kuitenkin tode-

taan merenkulun ja nimenomaan suomalaisen tonniston merkitys. Tällä hetkellä viennistämme 30 prosenttia ja tuonnistamme noin 50 prosenttia on Suomen lipun alla. Tähän asiaan myöskin mietinnössä kiinnitetään huomiota nimenomaan pientonniston kansallisen merkityksen korostumisen kautta.

Lehtien maaseutujakelukorvauskysymyksiin ja yleensäkin nimenomaan lehdistön toiminta-edellytyksiin ja tiedotuskysymyksiin on syytä palata liikennejaostossakin syksyllä talousarvion käsittelyn yhteydessä paremmin ja laajemmin, mutta nimenomaan yksityisten toimilupien esille tullessa on tässä vaiheessa jo mielestämme ollut syytä edellyttää, että "postitoiminnan harjoittamisen toimiluvissa ja niiden ehdoissa on otettava huomioon postin saajien tasavertainen asema koko maassa".

Liikenneministeriön luokassa Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut oli esityksessä 60 miljoonaa. Lopulta sinne jäi hallituksen esityksessä vain 40 miljoonaa. Olemme saaneet riittävästi lehdistöstä lukea radanalusten häviämisiä siellä täällä, eli radanpitoon liittyvät kysymykset on vakavasti otettava esille. Ylläpito- ja kunnossapitokustannukset kasvavat tulevaisuudessa, koska toisaalta vaatimustaso kasvaa ja kuljetukset kasvavat. Tältä osin myöskin tuotannollista ja työllisyystavoitetta palvelevalla tavalla edellytetään, että "päärataverkon kehittämisen ohella huomiota kiinnitetään erityisesti vientiteollisuuden kannalta keskeisten rataosuuksien saattamiseen sellaiseen kuntoon, että painorajoitukset voidaan poistaa".

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki kaipailee, että metsäteollisuuden olisi pitänyt jo useita vuosia sitten lähteä investointeihin ja edellisen hallituksen olisi pitänyt painostaa ne siihen, vaikka taseet olivat rapakunnossa ja vientikään ei oikein vetänyt. Ensin piti saada vienti liikkeelle, yhtiöiden taseet kuntoon. Nyt, voi sanoa, näinä vuosina on odotettavissa myös myönteisiä investointipäätöksiä.

Kun viittasitte professori Ahtialan vuonna 92 kesällä esittämään ajatukseen, että ilman kulutuskyyä leikkaavia leikkauksia työttömyys olisi voitu pitää 200 000:ssa, palautan mieleen, että jo vuoden 91 lopussa meillä oli lähes 300 000 työtöntä, ennen kuin ensimmäisetkään leikkaukset olivat varsinaisesti päässeet vaikuttamaan kulutuskyyyn valtion puolelta.

Totesitte, että edellinen hallitus ei arvioinut säästöjen työllisyysvaikutuksia. Samoin voidaan

tätä työllisyyslisäbudjettia arvioida tältä kannalta. Tässä on esitetty arvio, että budjetti toisi noin 17 000 väliaikaista työtilaisuutta. Aika näyttää, pitääkö se paikkansa. Mutta ei ole käytetty ensimmäistäkään riviä siihen, paljon mm. nämä tulonsiirtojen leikkaukset kuluskyvyn vähentämisen kautta vähentävät kansantaloudesta työtilaisuuksia.

Mitä tulee sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, jota aivan oikein penäsitte, kiinnitän huomiota siihen, että valtiovarainvaliokunnan hallitusrintama on perhekustannusten tasauksessa viitannut perhepoliittisiin tulonsiirtoihin ja vaatinut, että ne pitää toteuttaa riittävän pitkäjänteisesti, jotta perheet voisivat paremmin suunnitella talouttaan. Nyt perheille jätetään kymmenen päivää aikaa suunnitella lapsilisien kohdalta talouttaan.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki aloitti puheensa normaalilla tavalla: edellisen hallituksen haukkumalla, siitä huolimatta että edellinen hallitus saattoi tämän talouselämän varsin hyvään kuntoon. Meidän taloutemme kasvaa nyt hyvin voimakkaasti, ja uudella hallituksella on varsin hyvä lähtöasema sen vuoksi.

Markkinat ovat myönteisesti vastaanottaneet uuden hallituksen ensitoimet. Jos kysytään, miksi, niin minusta vastaus on selkeästi se, että markkinat luottavat siihen, että hallitus pystyy viemään läpi nämä suunnittelemansa säästöt ja leikkaukset, koska ne kohdistuvat sellaisiin kohteisiin, sellaisiin ryhmiin, joilla ei ole vahvoja korporaatioita puolellaan taistelemassa näitten etujensa puolesta.

Mutta, kun hallitus on ottanut nimekseen myös yhteisvastuuhallitus, voidaan kysyä, sisältyykö siihen jotain yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Minusta ei! Se on kylmästi markkinoiden ehdoilla toimimista. Käsi sydämelle: Kun hallitus on näin vahva ja laajapohjainen, että sillä on lähes kolme neljäsosaa eduskunnan voimasta takanaan, eikö se olisi todella halutessaan voinut harjoittaa myös todellista yhteisvastuupolitiikkaa ja leikata sieltä, missä on leikattavaa, ja voittaa nämä korporaatiot, jotka pitävät hyväosaisten puolta?

Todelliset työllistämiskysymykset ovat vielä toteuttamatta. Ne ovat todellakin niissä asioissa, joihin edellä ed. Kantalainen viittasi: pk-yritysten työllistämiskynnyksen alentaminen ja työelämän jäykkyyksien poistaminen. Niissä ei ole vielä tapahtunut mitään.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäki kaipaa edellisen hallituksen tekemisiä, mutta pitäisi muistaa se, että sitä edeltävä hallitus oli saman sisältöinen kuin tämä hallitus elikkä kokoomuksen ja demarien. Silloinkin Holkeri sai hoidettavakseen hyvässä kunnossa olevan yhteiskunnan.

Kokoomuksen ja demarien harjoittama talouspolitiikka aiheutti sen, että Suomessa täystyöllisyys kääntyi täystyöttömyydeksi. Kepu oli silloin oppositiossa. Kepu rakensi kuitenkin sille jäljelle jääneelle teollisuudelle jonkun näköisen mahdollisuuden ponnistaa, josta nyt teidän on hyvä jatkaa, kunhan osaatte sen aarteen kunnolla hoitaa.

Yksityistiemäärärahan poisto talousarviosta jakaa hyvin voimakkaasti kansaa kahteen osaan: kaupunkilaiset ja maaseudulla asuvat. Kiinteistövero on kuitenkin kaikille sama, ja mökkiläiset, jotka käyttävät hyväkseen tällä kertaa maaseudun ihmisten rakentamia teitä, joutuvat sen karvaasti kokemaan. He ovat kaupunkilaisia. Toivonkin, että vielä kerran hallituspuolueissa pohditaan ensi vuoden talousarviota tehdessä, että voitaisiin nämä määrärahat säilyttää, jotta ei syntyisi kapinallikeitä.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäen muuten mielestäni asiallisissa puheenvuorossa särähti korvaani sanat "sosiaalinen oikeudenmukaisuus", jota muka tämä lisäbudjetti pyrkii noudattamaan. Tästä tulee ajatus, että on aika erikoinen ed. Rajamäen sosiaalinen oikeudenmukaisuus, jos puhutaan kaikkein vähäosaisimpiin kohdistuvista leikkauksista, mitä mielestäni työttömyyden peruspäivärahoista leikkaaminen, opintotuesta leikkaaminen ja pinta-alalisien leikkaaminen ovat ihan konkreettisesti.

Kysynkin ed. Rajamäeltä: Miten hän arvelee pinta-alatukien leikkauksen kohdistuvan omaan maakuntaansa, kun tilastoissa on todettu, että noin 40 000 maatilalla, joilla on keskimäärin 1,8 yrittäjää, tulotaso on alle 90 000 markkaa vuodessa eli noin 50 000 markkaa per työntekijä? Jos näiltä leikataan noin 15 prosenttia, onko tämä sosiaalista oikeudenmukaisuutta?

Samalla totean tämän budjetin työllistämisaikutuksista — täällä on moneen kertaan se jo todettu — että on sangen keinotekoista, että otetaan perusturvasta ja laitetaan se keinotekoiseen työllistämiseen. Jätetään todella se aito työllistämiskeino käyttämättä. Tämä johtaa päinvastoin samaan määrään uusia työttömiä kuin mitä tällä

pyritään poistamaan. Muun muassa metsänparannusvarat ovat selkeä kohde, jossa on puhdas-ta ihmistyötä tehty niillä varoilla. Ne tuovat taas lisää uutta työttömyyttä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka väitetään, että minä pidän kahden minuutin vastauspuheenvuoron aikana viiden minuutin puheita, niin minun on kyllä vaikea kaikkiin asioihin nyt puuttua.

Mutta sanoisin, että budjetin vaikutusten suunnittelemattomuus näkyi viime kaudella, kun hallituksen ministerit yöllä televisiolamppujen loisteessa tekivät nopeita shokkiratkaisuja. Se aikaansai ihmisten elämän sekaisinmenon kyllä totaalisesti. Vientiteollisuuden kasvuhan johtui juuri devalvaatiosta, ei niinkään hallituksen toimista.

Toisaalta sosiaalista oikeudenmukaisuutta kyllä kuvaa ainakin se tämän hallituksen toimi, että kun eläkeläisille kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut ovat olleet tekemässä 4 prosenttia korkeampaa verotusta kuin palkansaaajilla, niin sen tämä hallitus on poistamassa muun muassa.

Tosiaan professori Pekka Ahtila viimeksi tuoreessa syntymäpäivähaastattelussaan totesi Ahon hallituksen talouspoliittisen linjan täysin vääräksi nimenomaan siinä tilanteessa. Edellisen hallitushan aloitti 91 keuhkolla, joten sen olisi pitänyt reagoida nopeasti.

Edelleen nykyinen tapa hallita ja suunnitella asioita on hyvä. Se arvostaa kolmikantaa eikä käskynjakoa, niin kuin Ahon hallitus.

Mitä tulee työllisyysvaikutuksiin, on ilmoitettu, että hallitus tulee laatimaan budjetin työllisyysvaikutuksista selvityksen. Se on hyvin tärkeä asia juuri siinä mielessä, ettei vielä tässä tilanteessa, kun selkeästi ei ostovoima ole nousussa, tehdä työllisyyden kannalta väärän suuntaisia toimenpiteitä.

Ed. Kokkonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Lisätalousarviosta käy ilmi, että tasavallan presidentti on allekirjoittanut sen toukokuun 12. päivä tänä vuonna, siis varsin lyhyen ajan kuluttua hallituksen nimittämisen jälkeen. Siinä mielessä arvio lisäbudjetista esimerkiksi vihreiden taholta on, että se liikkuu siellä tyydyttävän ja välttävän välillä. Se on, niin kuin täällä oppositio velvolli-

suuksilleen uskollisena pyrkii osoittamaan heikkouksia, leikkauspainotteinen.

Hallitusohjelman keskeinen työllisyyteen ja miksei myös sosiaaliturvaan liittyvä tavoite on, että työntöön on oltava aina kannattavampaa kuin tukien varassa elämisen. Sitä periaatetta ei todellakaan tähän lisäbudjettiin ole voitu konkretisoida siitä syystä, että virkavalmistelu jo talousarviossa, niin kuin keskusta hyvin maan pitkäaikaisimpana hallituspuolueena tietää, vie kuukausia, eikä uusi hallitus pysty linjauksiaan ajamaan valmistelun kautta lävitse kovinkaan nopeasti. Tässä mielessä työntöön kannattavuuden periaate, joka on vihreille yhtä tärkeä kuin kaikille muillekin hallituspuolueille ja myös toivottavasti oppositiolle, voi konkretisoitua ensi vuoden talousarviossa ja varsinaisesti ehkä kaikkein järeimmällä painollaan vuoden 1997 talousarviossa, koska tässä suhteessa on voitava käydä pitkät ja vaativat neuvottelut myös työmarkkinaosapuolten kesken sekä työnantaja- että työntekijäpuolella.

Täytyy sanoa, että tunsin melkoista sympatiaa, kun Ahon hallitus yritti käydä samoja neuvotteluja, enkä tiedä, mihin kaikkeen ne kariutuivat. Tosiasia on, että ne kariutuivat. Perusedellytys, että neuvottelut johtavat tulokseen, on että kaikki tuovat oman kortensa kekoon ja että luottamus osapuolten kesken säilyy. Tämä on yhteiskunnallinen realiteetti, josta on lähdettävä ja jonka onnistumista ainakin vihreät Lipposen hallituksen osalta pyrkivät vaalimaan viimeiseen saakka.

Arvoisa puhemies! Vihreiden taholta on korostettu sitä, että parantamalla palvelualojen työllisyyttä vähennetään erityisesti naisten työttömyyttä. Tämäkään painotus lisätalousarviossa ei ole niin määrätietoinen tai raskas kuin me toivoisimme, mutta hyvä sekin mitä on saatu aikaan.

Käyn lyhyesti muutaman vihreiden kannalta tärkeän kohdan valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, joka itse asiassa nyt on käsittelyn pohjana.

Kansainvälisen kehitysyhteistyön osalta mietintöön kirjattu on suhteellisen ympäripyöreätä. Tunnettua on, että hallitusohjelmassa kehitysyhteistyön määrärahat on jäädytetty markkamäärien osalta, ja nyt kun talous kasvaa, niin kuin täällä on todettu, itse asiassa suhteellisenä osuutena laskettuna kehitysyhteistyömäärärahojen taso alenee. Tämä on tietysti aika raskasta erityisesti vihreille, jotka ovat aina painottaneet kehitysyhteistyön merkitystä.

Kun kylmä sota ja maailman laajuinen vastakainasettelu on lakannut, ulkopolitiikan ydinalueeksi nousee yhä olennaisemmalla tavalla juuri kehitysyhteistyö. Siinä mielessä on tärkeitä tietysti, että kehitysyhteistyömäärärahoja markkamääräisesti ei jatkuvasti tulla leikkaamaan, jotta ne säilyvät edes tällä tasolla, jossa ollaan. Mutta kyllä me vihreät tietysti vaanimme, että jos vähänkin on edellytyksiä, niin myös kehitysyhteistyömäärärahoja tullaan nostamaan, koska kun kehitysyhteistyö nousee ulkopolitiikassa yhä keskeisemmälle sijalle, se merkitsee siirtymistä perinteisestä liturgia- ja sanahelinäulkopolitiikasta toiminnan ja kestävästä kehityksen ulkopolitiikkaan. Tässä on kysymys todellakin merkittävistä ulkopoliittisista muutoksesta, jota on syytä vaalia ja jonka edellytyksiä on välttämättömästi viedä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Täällä ed. Laakso käytti aikanaan vastauspuheenvuoron, joka hyvin kuniin tavalla konkretisoi sitä periaatetta, että suomalainen vastaa, kun ei kysytty, ja kysyy, vaikka kukaan vastaisikaan. Hän kertoi puolustusbudjetista. On totta, että puolustusvoimat ovat tässä Venäjän velkajärjestelyjen kautta saaneet todella mittavan lisäruiskeen, ja on selvää, että se ei voi konkretisoitua sillä tavoin, että mitään uutta kohdentamista puolustusmäärärahoissa ei voitaisi vuoden 96 talousarviossa tehdä tässä yhteydessä. Asia ei nyt ole lainkaan auki. Vihreiden näkökulmasta painotamme sitä, että lomalle lähtevien asevelvollisten varusmiesten on saatava samanlainen ruokaraha kuin siviilipalvelusmiehet saavat ja että jos puolustusvoimissa on vähänkin määrärahoissa väljyyttä, ne suunnataan paitsi varusmiesten aseman parantamiseen, erityisesti kasarmien peruskorjaamiseen, perusparantamiseen, josta jopa eduskunnan oikeusasiamies on moneen kertaan huomauttanut.

Varsinkin eilisessä keskustelussa opposition taholta tuotiin ilmi toistuvasti, että nyt kun taloudessa on paranemisen merkkejä, niin pitäisi koko se lisäarvo, mitä talous nyt tuottaa, käyttää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanteen parantamiseen. Opintotuen osalta voidaan todeta, että kun valtiovarainvaliokunta sai tiedon valtion verotulojen ainakin 5 miljoonan kasvusta, niin se on todellakin sitten käytetty opintotukileikkauksen, ehkä sosiaalisesti kaikkein hankalimman leikkauksen, pienentämiseen niin, että vanhempien tulojen perusteella vähävaraiskorotuksen määrä pidetään nykyisellään. Tämä on itse asiassa sen linjauksen mukainen, mitä oppositio tekee, ja osoittaa, että myös hallitus

oivaltaa tämän sinänsä aivan välttämättömän periaatteen silloin, kun siihen on yleensä mitään mahdollisuuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön osalta toteaisin omalta osaltani vain, että on hyvin valitettavaa, että maa- ja metsätalousministeri Hemilä on tehnyt päätöksen Porlan kalanviljelyslaitoksen lakkauttamisesta Lohjalla. On hyvin suuri vaara, että Suomen valtio joutuu tämän johdosta vaikeuksiin Euroopan unionin habitaattidirektiivin toteuttamisesta, koska aikanaan sen implementoinnin yhteydessä väitimme, että meillä on tiettyjen kalalajien jatkuvuus turvattu. Jos Porla lakkautetaan, näin ei enää välttämättä ole. Asiaan on kiinnittänyt huomiota sekä Maailman Luonnon Säätiö että Suomen luonnonsuojeliitto, joten kritiikki perustuu hyvin vahvaan asiantuntemukseen.

Liikenneministeriön pääluokan osalta viitataan isoihin tieinfrastruktuuristrategioihin. On syytä todeta myös eduskunnan pöytäkirjaan, että hallitusohjelmaa valmisteltaessa ja siitä päätehtaessä vihreät totesivat, että meillä nämä mitavat infrastruktuuri-investoinnit ovat rautatiepainotteisia. Se vastaa täsmälleen sitä, mitä esimerkiksi Suomen Euroopan neuvoston valtuuskunta on aikaan Euroopan neuvoston eri yhteyksissä painottanut ja mikä on Euroopan unionin valtalinja. Se, että on joitakin, jotka vielä haikaillevat asfalttiteiden perään, ei muuta tätä maailman laajuista tosiasiaa toiseksi, ainakaan meidän vihreiden osalta.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän sitten huomiota ympäristöministeriön hallinnonalaan, jossa nostetaan vihdoinkin esiin ympäristönsuojelun ja -hoidon työllistämistyöryhmän esitykset. Senhän Ahon hallitus asetti osittain vihreiden ed. Ulla Anttilan tekemän kyselyn perusteella. Mietintö valmistui, se luovutettiin hallitukselle, joka pani sen hyllyyn, ei tehnyt yhtään mitään, vaikka osoitettiin noin 13 000 uutta työpaikkaa ympäristönhoidon ja -suojelun alueelta. Nyt valtiovainvaliokunta ottaa asian esille pontena. Se kohdistuu ankarasti tietysti ympäristöministeriöön, jossa ympäristökeskukset ovatkin alkaneet listata näitä kohteita ja asia tulee syksyn budjettiriihessä varsinaisen väännon kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Valtiovainvaliokunnan mietintöön liittyy sekä Suomen keskustan että kristillisen liiton vastalause. Kristillinen liitto on valinnut linjakseen eräänlaisen kolmannen tien. Se asettuu keskustan, opposition ja hallituksen väliin tulemalla jossakin vastaan ja tekemällä jossakin omia linjauksiaan. Tietysti eniten huo-

miota kiinnittää keskustan vastalause, jossa väitetään ensinnäkin, että kansa jaetaan kahtia hyvin moneen kertaan. Se on myös sikäli erikoinen vastalause, ainakin vihreiden näkökulmasta, koska me aina oppositiossa ollessamme pyrimme tasapainottamaan ja onnistuimmekin, niin että meidän muutosehdotuksemme pysyvät siinä talouspoliittisessa linjauksessa, jolle varsinaisesti talousarviokin rakentui. Tämä siitä lähtökohdasta, että kuitenkin talousarvion valmistelijoilla on paras talousasiantuntemus siitä, mitkä ovat ne rajat, joissa voidaan liikkua. Kuten nähdään, keskustan vastalause johtaa siihen, että valtion kulut tuntuvasti kasvavat siitä huolimatta, että samaan aikaan sitoudutaan 20 miljardin markan säästöihin. En pidä tätä aivan loogisena, mutta sitä ei todellakaan oppositiolta ole edes oikeus vaatia. Teillä on oikeus esittää minkälaisia väitteitä tahansa. (Ed. Ala-Nissilän välihuuto.) — Lisäbudjetissa on auki sen verran, kuin siellä on, ja te esitätte sinne miljardiluokan lisäyksiä.

Keskustelusta voisi päätellä kyllä sen, että se, mihin keskusta on kaikkein tyytymättömin, on hallituspohjaa koskeva linjaus, eikä suinkaan linjaus, minkä hallitus tekee lisäbudjetin aineellisissa kohdissa.

Sanoisin, että Suomen kansaa ei kukaan voi jakaa kahtia. Jokainen suomalainen elää omaa ainutlaatuista elämäänsä ja jokaisen perheen, jokaisen alueen tilanteet ovat erilaisia eri näkökulmista. Ainoa, mikä Suomen kansaa jakaa, on sukupuoli. Tässä maassa on aina miehiä ja naisia, mutta siihen ei sen enempää hallitus kuin oppositiokaan voi vaikuttaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Totean ed. Nikulalle arvioni, että hallituspohjaa koskeva tyytymättömyys korjaantuu kyllä ennen seuraavaa juhannusta. Näin arvelen, siinä ei ole suuria ongelmia.

Pyysin puheenvuoron siitä syystä, että ed. Nikula aina kohteliaasti käyttää vastauspuheenvuoron minun yksinkertaisiinkin varsinaisiin puheenvuoroihini, niin halusin kommentoida joitakin asioita. Hän puhui ennalta suuremmasta verotulojen kasvusta, joka on jossain määrin huomioitu lisäbudjetin käsittelyssä. Juuri verotulojen kasvuun perustuu se tulevaisuus, jolla terveesti pystytään vähentämään budjetin alijää-

mää, eikä niinkään leikkauksiin. Siihen perustuu myös se näkemys, joka minun päässäni sitkeästi on, että leikkauksista olisi pitänyt luopua, koska juuri ne estävät tervettä kehitystä ja kansantalouden kasvua, työllisyyden paranemista ja myös verotulojen kasvua, joka on terveen suuntauksen mukainen tulevaisuus.

Ed. Nikula puhui palvelualojen työllistävästä vaikutuksesta. Tietävästi hallitus on suunnittelemassa erityisesti harkinnanvaraisten kuntoutusmäärärahojen alentamista, joka merkitsee kuntoutuslaitoksissa ja terveystyöpylyöissä tavattoman suurta vaaraa, että nimenomaan naisvaltaisilla työaloilla kuntoutuspuolella tullaan jälleen irtisanomisiin aivan lähimmän vuoden aikana. Tämä on vähän käänteistä verrattuna ed. Nikulan näkemyksille.

Rouva puhemies! Lopuksi ed. Nikula puhui varusmiesten asemasta ja muusta. Miksi tämä hallitus ei palauta varusmiesten kotiuttamismäärärahaa, joka Ahon hallituksen aikana Viinasen vaatimuksesta poistettiin, yhteensä 10 miljoonaa markkaa, varusmiehiltä, jotka ovat kansalaisvelvollisuutensa suorittaneet. Palauttakaa tämä varusmiehille, niin on jotakin hatun noston arvoista hallituksen työssä.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula pohti hyvin tärkeitä asioita. Muun muassa kehitysyhteistyömäärärahan jäädytyksestä hän kertoi linjan, minkä hallitus on valinnut, mikä johtaa siihen, että meillä tämän vaalikauden aikana hallitusohjelman mukaan kehitysyhteistyömäärärahat putoavat alle 0,3 prosentin bruttokansantuotteesta. Kun lisäksi Suomi on Euroopan unionin jäsen ja Euroopan unionin jäsenyys ja Edf:n maksuosuus vievät tästä jäädytetystä summasta noin 600 miljoonaa markkaa eli varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahaa yli kolmanneksen, olisi mielenkiintoista ollut kuulla, mitä kehitysyhteistyöministerin puoluetta edustava ed. Nikula miettii ja ajattelee tästä kehityksestä, eli miten Suomen kehitysyhteistyön käy.

Maailmalla tiedämme ongelmat: köyhyys, väestönkasvu ja monet muut ongelmat lisääntyvät hyvin nopeasti, ja tämä linja on nyt teidän johdollanne toteutumassa Suomen kehitysyhteistyössä, syvenemässä edelleen. Tästä olisi ollut mielenkiintoista kuulla.

Puolustusmäärärahoja koskeva osa ed. Nikulan puheenvuorosta jäi erittäin epäselväksi. Pitäkö, ed. Nikula, paikkansa, mitä ed. Laakso ilmoitti, että ensi vuonna 1—1,5 miljardia tulee

lisää puolustusmäärärahoja budjettiin, ja mikä on vihreiden kanta siihen?

Mitä tulee kristillisen liiton vastalauseeseen, totean, että meillä on aika lyhyt vastalause sen tähden, että siinä kohdistetaan huomio nimenomaan työllisyyteen, jonka pitäisi olla suurin ja tärkein asia tässä. Me, niin kuin aikaisemmin hyvin muistetaan, olemme vastustaneet näitä perusturvan leikkauksia, jotka lisäävät työttömyyttä, mutta nyt vastalauseessa on menopuoleen kiinnitetty huomiota tietyiltä osin.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikulalle voin ensinnäkin todeta sen, että lisätalousarviossahan on vain määrätty osat auki. Siellä tällainen markkataspainottaminen ei ole edes teknisesti mahdollista toteuttaa. Sen sijaan keskustan vastalauseessa on kyllä linjattu tasapainottamislinjaukset tulevaisuuteen, ja varmaan ne tarkentuvat koko ajan.

Mutta, arvoisa puhemies, jään kysymään ed. Nikulta, joka oli puoluekokouksessa jämäkkänä puheenjohtajana, onko vihreä liitto enää perusturvapuolue. Te puhutte nimenomaan työnteosta kaiken ylitse kulkevana linjauksena. Jää kysymään, millä tavalla eläkeläinen, invalidi tai lapsi hoitaa sosiaaliturvansa työssä käymällä. Se ei ole mahdollista.

Ei keskusta väitä, että tämä budjetti jakaa Suomen kansan kahtia, vaan tämä on päänavaus sille linjalle, joka jakaa Suomen kansaa kahtia paitsi sosiaalisesti myös alueellisesti, kun näitä leikkauskohtia katsoo.

Teidän puoluekokouksessanne puhuttiin myös pienituloisten verojen alennuksista. Valitettavasti hallitusohjelmassa ei ole sellaista erityistä linjausta olemassa, joten se jää kyllä kokoomuksen verolinjausten jalkoihin.

Arvoisa puhemies! Kysyn todellakin, onko vihreä liitto perusturvapuolue, joka kantaa heikompiosaisista huolta tässä yhteiskunnassa, vai lähdetekö tekin tälle uusliberalistiselle linjalle, että vain työtä tekemällä kaikkien pitäisi perusturvansa hoitaa, kun se ei teknisesti ole mahdollista.

Ed. M. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula piikitteli varmasti ihan aiheesta ja osuvasti keskustaa siitä, että me esitämme, emme itse asiassa lisämenoja vaan joi-

denkin näitten leikkausten estämistä, koska komme, että kun sosiaalisektorilla kaikkiaan rahaa käytetään noin 190 miljardia, niin hallitus esittää leikkaukset kohdennettaviksi 20 miljardin osuuteen, jotka ovat perusturvamäärärahoja. Valtaosa tästä 190 miljardistahan ei ole valtion budjetissa, mutta pitää pitää mielessä, että kuitenkin ne rahoitetaan veronluontoisilla maksuilla ja taksoilla. Näihin etuuksiin hallitus ei voi yksipuolisella julistuksella edes puuttua. Ne useasti vaativat myös työmarkkinajärjestöjen kanssa neuvotteluja, mutta siihenhän nykyhallituksella on, kuten olemme monta kertaa kuulleet, erinomaiset mahdollisuudet ja kyky.

Kun näitä etuuksia alennetaan, se vaikuttaisi kahdella tavalla. Toisaalta se madaltaisi työhön-oton kynnystä, koska myös niiden etuuksien rahoittamiseksi käytettyjä maksuja voitaisiin alen-
taa. Toisaalta se antaa mahdollisuuden siihen, että kun syntyy pelivaraa ikään kuin veronluon-
toisten maksujen puolesta, sitä pelivaraa voitai-
siin käyttää sen hyväksi, että edes perusturvan
rahoittamiseksi pystyttäisiin keräämään varat.
Nythän tässä näyttää käyvän niin, että kun pe-
rusturvan puolella leikkauksia tehdään hurjasti,
niin kelamaksua todella kyetään alentamaan,
sitä maksua, jolla perusturva rahoitetaan. Mutta
samalla minusta näyttää siltä, että työeläkema-
ksua ensi vuonna korotetaan.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Kiitän ensinnäkin ed. Aittoniemen
vihjeestä, jonka painan sydämeeni, käyttääkseni
Ison kirjan terminologiaa.

Ed. Kankaanniemielle kehitysyhteistyöpoliti-
ikasta totean, että en voi sanoa, mikä on ympäris-
tö- ja kehitysyhteistyöministeri Haaviston poli-
tiikka, hänen linjauksiaan joudumme odotta-
maan. Mutta vihreät ovat aina lähteneet siitä,
että parhaita keinoja eivät ole mummuttimaiset
rahastot tai suuret teolliset projektit, joihin raho-
ja on käytetty, vaan se mikrotaso, jossa kehitys-
maiden ihmiset elävät, ja erityisesti naisten ase-
man parantaminen. Naisen tai tytön kouluttami-
nen on parasta väestöpolitiikkaa, mitä on ole-
massa, ja se on asia, joka ei vaadi sitä suunnaton-
ta panosta, joka monesti menneinä vuosina kehi-
tysyhteistyössä on itse asiassa suomalaisen teolli-
suuden hyväksi pantu. Kehitysyhteistyörahoista
on jäänyt hyvin monta kymmentä prosenttia itse
asiassa Suomeen. Vihreiden linja on, että ne ra-
hat käytetään siellä, missä kehitysmaan ihmiset
elävät ja ovat.

Ed. Vanhanen viittasi tähän 190 miljardiin.

Jos sosiaalisektori on runsaat 50 miljardia hallin-
tokuluineen, koko sektori 190 miljardia on juuri
sitä, jossa vaaditaan näitä laajoja neuvotteluja,
jotka tulevat viemään aikaa. Viittasin siihen juu-
ri, että kahden seuraavan vuoden talousarvio on
tässä suhteessa hallitukselle näytön paikka.

Ed. Ala-Nissilälle totean, että vihreät ovat pe-
rusturvapuolue. Sanoin, että me hyväksymme
pala kurkussa nämä leikkaukset, koska se on
meidän käsityksemme mukaan ainoa keino, jolla
varmistetaan, että perusturvaa voidaan myös tu-
levina vuosina maksaa. Jos lähdetäisiin leikka-
uksista luopumisen linjalle, niin meidän 340 mil-
jardin velkojat olisivat kimpussamme ja sanoisi-
vat tälle salille, mitä täällä tehdään. Me haluam-
me pitää päätösvallan täällä, tässä huoneessa.

Ed. L e h t o s a a r i : Arvoisa rouva puhe-
mies! Hallituksen antama esitys kuluvan vuoden
ensimmäiseksi lisätalousarvioksi on perusaja-
tukseltaan oikea, tähtäähän se uusien työpaikko-
jen synnyttämiseen. Tavoitteena hallituksella on
nyt käsiteltävänä olevan lisätalousarvion myötä-
vaikutuksella työllistää lähes 20 000 kansalaista.
Tavoite on hyvä. Päästäänkö tähän tavoittee-
seen, siitä en ole ollenkaan varma.

Uusien työpaikkojen saaminen ja sen myötä
työttömyysjonojen lyhentäminen on yksi tämän
päivän keskeisimmistä asioista. Itse asiassa se
on sitä ollut jo siitä lähtien, kun työttömyyslu-
vut karkasivat varsin korkealle. Se oli myös
pääministeri Ahon johtaman hallituksen ykkös-
asia. Vaikka työttömyysluvat ovat edelleen ai-
van liian suuret, myönteisenä voi todeta sen,
että uusia työpaikkoja on syntynyt jo niin, että
työttömien joukko on lähtenyt tuntuvasti pie-
nentymään.

Tämä myönteinen työpaikkojen kehitys alkoi
jo vuosia sitten edellisen hallituksen aikakaudel-
la. Mielestäni Ahon hallituksen toimesta ja aika-
na luotiin pohja nykyiselle myönteiselle talouske-
hitykselle. Lähes kaikki keskeiset talouttamme
mittaavat tunnusluvut läksivät tuolloin nou-
suun. Tämä myönteinen kehitys, joka siis alkoi
Ahon hallituksen toimesta, on mahdollistanut
uusien työpaikkojen syntymisen. Kaikki merkit
viittaavat myös siihen, että myönteinen kehitys
tulee jatkumaan, ja toivottavasti se tulee myös
voimistumaan.

Arvoisa puhemies! Nyt keskustelussa oleva
lisätalousarvioesitys työllisyystavoitteiden osal-
ta on mielestäni oikea, ja siihen on siltä osin
helppo yhtyä. Sen sijaan lisätalousarvion katta-
misesitys saa keskustalta täydellisen tyrnäyksen.

Keskustan on mahdoton yhtyä niihin hallituksen leikkauksiin, joilla lisätalousarvio pääasiassa katetaan. Hallituksen leikkauslinja, kuten se on tullut täällä jo hyvin moneen kertaan esille, kohdistuu pääasiassa lapsiperheisiin, eläkeläisiin, maaseudun väkeen ja erityisen voimakkaasti viljelijöihin. Hallitus on kohdistanut leikkauksensa maamme vähäväkisiin, ja samalla hyvätuloisten joukko on jäänyt leikkurien ulkopuolelle. Tällaista epäoikeudenmukaista leikkauslinjaa keskustan edustajana en voi hyväksyä.

Hallituksen esitys lapsilisien leikkaamisesta lähes 400 miljoonalla on lapsiperheissä otettu vastaan tyrmistynein mielin. Vielä muutama kuukausi sitten eduskuntavaalien alla nykyisten hallituspuolueiden toimesta annettiin kansalaisille yksiselitteinen viesti: lapsilisiin ja lapsiperheiden asemaan ei puututa. Nyt kun vaalit ovat takana, kaikki lupaukset varsinkin edellisen kauden oppositiopuolueilta ovat tyystin unohtuneet. Jos maaliskuussa vaalien alla olisi esitetty epäily, että ennen juhannusta muun muassa sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat alentamassa tuntuvasti lapsilisiä ja opintotukea, niin tällaista arvailijaa olisi ryöpytetty oikein kunnolla. Nyt se on kuitenkin totisinta totta.

Maatalouteen kohdistuvat leikkaukset eivät ainakaan minulle tulleet suurena yllätyksenä. Kun vaalien jälkeen hallituskoalitio oli kasassa, pidin maatalouteen kohdistuvia leikkauksia varmana asiana. Sosialidemokraateille kansallisen tukipaketin auki repiminen ja maatalousmarkkoihin käskiksi käynti on tunnetusti mielipuhua. Se oli meillä kaikilla jo tiedossa. Sen sijaan minulle oli suuri pettymys, kun kokoomus ja RKP yhtyivät näin tuntuviin maatalousrahojen leikkauksiin. Se oli hämmästyttävää monestakin syystä, ei vähiten siksi, että niin kokoomus kuin RKP olivat viime kaudella solmimassa EU-sopimukseen liittyvää kansallista tukipakettia. Juuri tätä seikkaa ihmetellään muuallakin kuin tässä salissa. Maaseudun väki on enemmän kuin ymmällään. Voi sanoa suoraan, että viljelijäväkeä on jymäytetty oikein kunnolla. Tunnelmat ja mielialat maaseudulla viljelijäväen parissa ovat enemmän kuin ankeat. Viljelijät kokevat, että nyt maaseudulla heiluu viikate, joka tekee ennennäkemättömän tuhoisaa jälkeä.

Kansallisen tukipaketin aukaiseminen ja maa- ja metsätalouteen ohjattujen määrärahojen leikkaaminen ei vielä riittänyt hallitukselle, vaan maaseudun väkeä kiristetään lisätalousarviossa myös muilla leikkauksilla.

Nyt puheena olevaan lisätalousarvioon sisäl-

tyy muun muassa liikenneministeriön pääluokkaan ainakin kaksi kohtaa, jotka toteutuessaan koskevat rajusti maaseudun ihmisiä. Liikenneministeriön pääluokassa tienpidon valtionapuja koskevassa kohdassa on maininta, jossa todetaan, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta siten, että yksityisteiden valtionapujärjestelmä kumotaan ja valtionapuja ei makseta enää vuoden 95 jälkeen.

Kun edellä mainittu asia tuli julkisuuteen, siitä nousi ei vai tiekunnissa, vaan hyvin laajalla sektorilla huolestunut keskustelu, kova häly. Maakuntaliitot, kunnat, puunkuljetuksesta vastaavat, sienestäjät ja marjastajat ja luonnollisesti tiekuntien osakkaat sanoivat kuin yhdestä suusta: tähän on mieleton esitys. Laajalla rintamalla luultiin, että hallitus saatuaan oikeata tietoa maakunnista peruu lisätalousarvioon kirjaimansa esityksen. Valitettavasti tämä toive ei toteutunut, vaan hallitus toteutti aikeensa antamalla asiasta viime perjantaina lakiesityksen, joka vie rahat pois tiekunnilta. Se on meillä pöydille jaettu.

Sen verran maakunnista lähteneet vetoamukset kuitenkin vaikuttivat, että hallitus on luvannut säilyttää valtionavun niille tiekunnille, joilla on losseja hoidettavana. Tämä on vain lupaus, ja se perustuu jokavuotiseen budjetin tekoon ja siellä käytäviin neuvotteluihin. Mielestäni tästä olisi pitänyt tulla lakitekstiin aivan selvä pykälä. Tämä korjaus taikka tämä lupaus on paikallaan, se on oikeastaan välttämätön, mutta se ei lämmitä kuin muutamia tiekuntia maassamme. Voi todeta vielä sen, että se on edelleen tyhjän päällä. Näin ollen mitään varmuutta myöskään lossirahoista ei ole olemassa.

Yksityistiekuntien valtionapujen poisto, joka markkamääräisesti on vähän toistasataa miljoonaa, tulee tuomaan matkan varrella monenlaisia ongelmia. Tänä päivänä tuo tieverkko, joka on reilut 60 000 kilometriä, on varsin hyvässä kunnossa ja se on kaikkien kansalaisten käytettävissä. On syytä muistuttaa, että yksityisteitä käyttävät paikallisen asutuksen lisäksi kesäasukkaat, sienestäjät, marjastajat, luonnossa samoilijat samoin kuin jalon metsästysharrastuksen parissa olevat. Yksityistieverkkoa pitkin kuljetetaan valtavat määrät maa-aineksia ja puutavaraa. Puun liikkuminen kannolta tehtaalte ei onnistu joustavasti ilman laajaa, kunnossa olevaa yksityistieverkkoa. Nyt kun hallitus lopettaa valtionapujen maksamisen yksityisteille, on olemassa suuri vaara, että yksityistieverkko rappeutuu ja kuljetus ja

liikennöinti, joka tällä tiestöllä on ollut, tulee vaarantumaan.

Tiekunnista on tullut viestejä, että mikäli yhteiskunnan tuki vedetään yksityistieltä pois, niin tiet tullaan sulkemaan puomeilla. Tähän tiekunnilta tulleen viestiin hallitus on keksinyt omasta mielestään näppärän vastauksen sisällyttämällä edellä mainittuun lakiesitykseen kohdan, jonka mukaan tiekuntien on pidettävä tiestö kymmenen vuotta avustusten lakkaamisen jälkeen vielä sallittuna yleiselle liikenteelle. Tähän liikennejaoston puheenjohtaja ed. Rajamäki myös täällä mainosti ikään kuin todeten sen ratkaisuksi tähän asiaan. Tämä pykälä on erittäin arveluttava. Tiesakkaat joutuvat omilla kustannuksillaan pitämään yksityistieverkon kunnossa ja sen on oltava hallituksen tahtokäskyn perusteella kaikkien kuljettavissa. Kyllä on aikoihin eletty! Vastaavaa esimerkkiä on vaikea maastamme löytää. Ellei hallitus peruuta esitystään, syntyy yksityistiekuntien varsilla kestäättömiä ongelmia, jotka johtavat vielä hallitsemattomiin tilanteisiin.

Keskusteltuani hallituspuolueitten edustajien kanssa asiasta olen saanut käsityksen ja se löytyy ja on luettavissa hallituksen esityksestäkin, että hallitus haluaa, että se lovi, joka tiekunnissa syntyy valtionapujen poistamisen kautta, sysätään kuntien kannettavaksi. Ellei hallitus luovu esityksestään, ainut oljenkorsi yksityistiesakkailla on kuntien mukaantulo. Elleivät kunnat tule täyttämään valtion jättämää aukkoa, yksityistieverkolla toteutuvat ne pahimmatkin ennustukset, jotka ovat tiedossamme. Ne olisivat koko yhteiskunnan kannalta synkät. Ne olisivat pahimmalla tapaa tuhoisat.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan olisi jo luullut, että maaseudulle kohdistuvat leikkaukset käsiteltävänä olevassa lisätalousarviossa olisivat jo loppuneet tähän, mutta näin ei vain ole. Hallituksessa on todennäköisesti päätetty, että kun rokotetaan, niin rokotetaan maaseutua oikein kunnolla.

Hallituksen lisätalousarvioesitykseen sisältyy 49 miljoonan markan leikkaus, joka otetaan pois lehtien maaseutujakelun korvauksista. Tämä tarkoittaa sitä, että lehtien maaseutujakelun korvausten maksaminen lopetetaan 1.7.1995. Tämä taas oleellisesti tulee vaikuttamaan lehtien jakeluun laajoilla maaseutualueilla, ei välttämättä vielä kuluvana vuonna, mutta on aivan selvää, että tulevaisuudessa lehtien jakelu syrjäisillä maaseutualueilla tulee tuntuvasti heikkenemään. Se tarkoittaa sitä, että harvaan asutuilla alueilla

ei lehtien jakelua voida hoitaa jatkossa nykyisessä laajuudessaan. Kansalaiset asetetaan näin tiedonsaannin suhteen asuinpaikasta riippuen tässäkin asiassa eriarvoiseen asemaan.

Arvoisa puhemies! Liikenneministeriön pääluokasta löytyy toki myönteistäkin kerrottavaa. Perustienpidon määrärahaa hallitus esittää lisättäväksi 120 miljoonalla markalla. Tätä lisäystä voidaan pitää muun muassa työllisyysperustein hyvin tervetulleena. Tiehankkeita olisi eri puolilla maata ollut toki paljon suuremmallekin rah summalle, mutta hyvä näinkin. Epäkohta kuitenkin kyseiseen määrärahan käyttöön löytyy ja se löytyy määrärahojen kohdentamisesta. Monessa maakunnassa on pelko, että tuosta rahasta ei tule markkaakaan heidän alueelleen.

Keskusta pitää hyvin tärkeänä, että yleisten teiden perustienpitoon osoitetut määrärahat kohdennetaan myös tulevaisuudessa alueellisesti oikeudenmukaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään esityksen, että lehtien maaseutujakeluun varattua rahaa ei hallituksen esityksen mukaisesti poistettaisi. Samoin tulen esittämään, että tienpidon valtionapuja käsittelevässä kohdassa luvun perusteluissa lausuttaisiin, että hallitus peruuttaa eduskunnalle antamansa kohtuuttomia vaikeuksia tiekunnille aiheuttavan esityksensä yksityisteiden valtionapujärjestelmän kumoamisesta. Toivon, että esitykseni saisivat tässä salissa mahdollisimman laajan tuen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen itse asiassa ed. Lehtosaaren kanssa samaa mieltä siitä, että tämä hallitus aikaansaa ongelmia maaseudulle, ongelmia, jotka todennäköisesti näkyvät muun muassa lisääntyvänä työttömyytenä. Olen myös yhtä mieltä siitä, että tämä ed. Lehtosaaren arvosteleva yksityisteitä koskeva lakiesitys on huono ja sitä ei pitäisi tällaisena hyväksyä.

Mutta itse asiassa se, mihin haluaisin puuttua, koskee kansallista tukipakettia. Olen sitä mieltä, että kaikki ne voimat, jotka ajoivat Suomen Euroopan unionin jäseneksi — niitä voimia oli omassa puolueessani ja niitä oli muissakin puolueissa, myös keskustapuolueessa — kantavat vastuun siitä, mitä kansalliselle tukipaketille tänään tapahtuu. Eli minun väitteeni on se, että eivät vain ne, jotka tällä hetkellä ovat leikkaamassa kansallista tukipakettia, kanna tästä leikkaamisesta vastuuta, vaan myös kaikki ne, jotka uskoittelivat ennen Euroopan unionin kansanäänestys-

tä, että kansallinen tukipaketti on riittävä syy eräälle osalle Suomen kansaa hyväksyä Euroopan unionin jäsenyys. Tätä me EU-jäsenyyden vastustajat emme silloinkaan uskoneet ja sanoimme, että tähän on tarkoitettu vain kuorukkeeksi, jolla Euroopan unionin jäsenyys yritetään myydä ennen kaikkea maaseudulla asuville. Tästä syystä mielestäni samalla, kun arvostelen tietenkin omassa puolueessani niitä, jotka kannattivat Euroopan unionin jäsenyyttä, näen, että esimerkiksi edellinen pääministeri Esko Aho ja häntä seuranneet voimat keskustapuolueessa kantavat aivan samalla tavalla vastuun siitä, mitä kansalliselle tukipaketille on tänään tapahtumassa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Vanhane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Lehtosaari puuttui hyvin voimakkaasti yksityistieavustuksiin, kyllä oma arvioni on se, että hallitus käyttää siitä säästytvät varat muutaman moottoritiekilometrin rakentamiseen kunakin vuonna. Sekin on ilmeisesti työllisyysohjelmaa.

Mutta olen ed. Lehtosaaren kanssa samaa mieltä hänen puheensa alkuosan siitä arviosta, että tietysti kansantaloudellisesta näkemyksestä oppositio ja hallitus ovat varmasti aika samaa mieltä. Kansantalous on kuntoon saatettava ja työllisyys voi parantua sen kautta. Onkin ollut mielenkiintoista lukea maanantain Turun Sanomista pääministeri Lipposen haastattelu, jossa hän toteaa näin: "Tavoite eli työttömyyden puolittaminen vuoteen 99 mennessä on kiinni muustakin kuin hallituksesta. Valtion työllisyystoimet ja menot ovat nykyisin jotakuinkin maksimisaa. Kehitys riippuu ratkaisevasti palkkaratkaisuista ja kansainvälisestä tilanteesta."

Työllisyysmenot ja toimet ovat itse asiassa sillä tasolla, millä ne olivat viime vuodenvaihteessa, tämän lisäbudjetin jälkeen. Kuitenkin ennen vaaleja oppositio syytti edellistä hallitusta nimenomaan siitä, että työllisyystoimia ja työllisyysvaroja ei ole suunnattu tarpeeksi. Nyt pääministeri ilmoittaa, että taso onkin katossaan ja tarvitaankin toimia ensi sijassa työmarkkinapuolella. Tämä on kovin tuttua tekstiä siitä, miten edellisenkin hallitus näki työllisyystilanteen. Sinälään valtion toimin voidaan kovin vähän aikaansaada. Ensi sijassa katse pitää suunnata työmarkkinajärjestelmään. Sillä puolella luodaan ne ehdot, joiden perusteella ratkaistaan se, ote-

taanko ihminen töihin vai pannaanko hänet pihalle.

Ed. Aittomies (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lehtosaari totesi kylläkin aivan oikein positiivisena seikkana sen, että perustienpitoon on tässä lisäbudjetissa määrärahoja lisätty. Mutta juuri tämä kohta osoittaa sen raadollisuuden, mikä tässä koko järjestelmässä on. Kulutuskysynnästä, ostovoimasta on leikattu rahaa ja siirretty se perustienpitoon. Tästähän lähdetään. Kuitenkin jos katsotaan, mikä on sen työllistävä vaikutus, jota olen koko ajan kritisoinut, ei meidän tarvitse mennä katsomaan kuin Tampereen ja Hämeenkyrön väliselle tieosuudelle, jolla ovat parhaillaan täydellä vauhdilla menossa perustienpitoon liittyvät toimet. Ei siellä näy juuri yhtään ihmistä, vain katepillarin istuimella on ja kuorma-autoissa. Totta kai se työllistää näitä, mutta sen työllistävä vaikutus on täysin olematon tilastollisesti, jos katsotaan, mitä tällä lisäbudjetilla halutaan työllistää.

Näin siirretään rahat sellaisesta taskusta, jossa ne kulutuskysynnän ja terveen kehityksen kautta vaikuttaisivat positiivisesti tulevaisuuteen, sellaiseen taskuun, jossa ne työllistävät muutaman katepillarin ja muutaman kuorma-auton kuljettajan. Tällaista tämä on ja osoittaa sen, mistä tässä on kysymys.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson puheenvuoron johdosta toteaisin ymmärtäneeni, että hän yhtyi hyvin pitkälti niihin ajatuksiin, joita omassa puheenvuorossani esitin yksityiskunnista, tieosakkaista ja tulevasta liikennöinnistä. Haluaisin vain kysyä, miksi te, ed. Laakso, kun olette samaa mieltä asiasta kanssamme, olette tukemassa hallituksen linjaa tältä osin, mikä kohdistuu tällaisiin epäoikeudenmukaisiin leikkauksiin. Te voisitte aivan hyvin, kuten muutamat puoluetoverinne, sanoa "ei" tällaiselle linjalle ja esittää oman vastustuksenne. Voisimme silloin yhdessä paremmin puolustaa niitä vähäväkisiä, joita Suomessa tänä päivänä on entistä enemmän.

Mitä tulee EU-kysymykseen, olen ollut siinä asiassa hyvin pitkälti ed. Laakson kanssa samaa mieltä. Totean sen, että maataloustukipaketin auki repiminen oli viljelijöille erittäin kova isku. Se oli petos. Erityisesti se oli niille viljelijöille kova kolaus, jotka itse olivat myönteisesti suhtautuneet EU-kysymykseen, tähän peruslinjaukseen, ja jotka aivan varmasti uskoivat siihen, että

kansallinen tukipaketti pitää, se pitää tulevina vuosina ja se pitää eduskunnassa. Heille se on ollut todella kova isku, kun olen heidän kanssaan asiasta keskustellut.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Puutun erältä osin keskustan vastalauseessa esitettyihin ajatuksiin. Kokonaisuuden esittely tahtuu myöhemmin, ja tulen lopuksi ponteen, minkä huomenna esitämme. Se sisältää myös epäluottamuslauseen hallitukselle. Ehdotuksessammehan tulen toteamaan, että hallituksen lisäbudjettilinja johtaa kansan sosiaalisen ja alueellisen kahtiajaon syventämiseen sekä vaarantaa Suomen talouden kestäväen nousun ja työttömyyden alenemisen alle 200 000 työttömän vaalikauden aikana, ja siksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta. Tässä ed. Laaksolle ja muille tarjoutuu aito paikka ottaa poliittista kantaa.

Tätä ennen ihan lyhyesti tulen valtiovarainministeriön pääluokkaan. Täällähän eilen hyväksyttiin laki Elannon säästökassatalletuksista. Keskusta omalta osaltaan sen hyväksyi. Tosin olimme esittämässä siihen muutosta, jota eduskunta ei kuitenkaan hyväksynyt. Tässähän on kaksi ongelmaa, joihin vastalauseessamme puututaan lausumilla, kun se muuten ei ole mahdollista. Nimittäin hallitushan ilmoitti, että säästökassavakuuksien arvo on noin 700 miljoonaa markkaa. Kuitenkin valiokunnan kuulemat asiantuntijalausunnat, jotka ovat Elannon selvitysmiehiltä, jotka oikeus on nimenomaan määrännyt, toteavat, että kuitenkin realisointiarvo on vain noin 460—525 miljoonaa markkaa. On selvää, että tästä tulee valtiolle kustannuksia. Tässähän tulee myöskin valtiolle lisää kiinteistöomistusta. Kun tiedämme, että kiinteistömarkkinat ovat pysähdyksissä, murheita tästä on tulossa. Siksi mielestämme eduskunnan pitäisi edellyttää, että hallitus antaisi Elannon säästökassavakuuden todellisesta realisointiarvosta eduskunnalle selvityksen.

Toisaalta säästökassassa on ollut myös miljoonatalletuksia, joiden turvaamiseen yhteiskunnalla ei ole mitään lakimääräistä velvoitetta. Tälläistä korkospekulanttien talletusten turvaamista en henkilökohtaisesti hyväksy aikana, jolloin me leikkaamme perusturvan ydintä. Sen takia tässä keskustan vastalauseessa esitetään, että vielä erikseen selvitettäisiin suurten talletusten määrä Elannon säästökassatalletuksissa ja hallitus valmistelisi esityksen suurimpien säästökassatalletusten omavastuusta.

Arvoisa puhemies! Kun sanomme vastalau-

seessa, että tässä jaetaan kansaa kahtia, tai tarkemmin sanoen tässä on päänavaus kansan kahtiajaon poliitikalle, niin se tarkoittaa, että tässä tavallaan avataan pää kansan kahtiajaolle kahdella tavalla, sekä alueellisesti että sosiaalisesti.

Ed. Lehtosaari puhui maaseudun näkökulmasta tästä alueellisesta kahtiajaosta. Haluan itsekini todeta, että kansallisen tukiratkaisun avaaminen, kun se liittyy kansanäänestykseen, liittyy Suomen itsenäisyyden historian tärkeimpiin ratkaisuihin. Sehän täyttää puhtaasti poliittisen petoksen tunnusmerkistön ja pitää näin erikseen eduskunnan puhujakorokkeelta todeta.

Toisaalta myös tämä yksityistämäärärahojen leikkausta voi pitää jonkinlaisena kiusantekona. Sen kokonaisjärjestelmän kumoamiselle ei ole perusteita. Sitä olisi ehkä voitu vähentää, mutta kun järjestelmä kumotaan, se on mielestäni eräänlaista kiusantekoa. Järjestelmä, jolla yksityisteitä pidetään kunnossa, on yhteiskunnalle erittäin edullinen. Mitään muuta näin edullista järjestelmää tien kunnossapitoon ei voida aikaansaada.

Vielä maaseudun kahtiajakoon mielestäni liittyy eräs keskeinen seikka. Se on se, että kyllähän tänä päivänä maakunnista pankkituen muodossa virtaa voimakkaasti rahaa tänne suuriin asutuskeskuksiin. Jos me laskemme sen suoran pankkituen, mitä on mennyt kiinteistöbisnekseen Helsingin seudulle, ehkä Turkuun ja Tampereelle ja joihinkin muihinkin asutuskeskuksiin, se on todella kymmenien miljardien summa. Toisaalta myös Arsenal Oy:n kautta säästöpankkijärjestön kaikki kiinteistöt ovat siirtyneet helsinkiläisten omistukseen. Kun niitä myydään, niin rahat tulevat pääkaupunkiseudulle.

Siis me emme Suomessa millään pysty sellaista järjestelmää luomaan, jossa vastaava rahamäärä, mikä pankkituen muodossa tänne virtaa, siirrettäisiin täältä pääkaupunkiseudulta maakuntiin. Kun tämänkin otamme huomioon, niin tämän möisen alueellisen kahtiajaon päänavaus on linja, jota ei voi hyväksyä.

Sosiaalisen kahtiajaon osalta täällä on jo pitkään puhuttu todellakin menemällä opintotuen leikkauksiin, vaikka markkamäärät eivät ole suuria, lapsilisien leikkauksiin, näihin vähimmäispäivärahoihin. Se on selvä sosiaalisen kahtiajaon linja.

Kun ministeri Jaakonsaari puhui työnteon ideologiasta täytyy muistaa, että eivät invalidin lapset ja eläkeläiset voi työnteolla sosiaaliturvaa hoitaa, vaan siihen tarvitaan perusturvajärjestelmä. Tällaisena aikana välttämättä ei pystytä jär-

jestelmää kehittämään parempaan suuntaan, mutta sen leikkaaminen ensimmäisenä leikkausmuotona ei ole perusteltua.

Keskustan vastalauseessa viitataan maan taloudelliseen tilanteeseen, Ahon hallituksen perintöön Lipposen hallitukselle, mikä on mielestäni aika pitkälle käännteinen siihen perintöön, mitä neljä vuotta sitten saatiin. Kun tänään Suomen Pankissa pankkivaltuusto piti kokousta ja katselimme siellä talouden käyriä, voidaan todeta, kuten vastalauseessakin, että Suomen talous kasvaa tällä hetkellä yli 7 prosentin vauhtia. Se on erittäin hyvä vauhti, Euroopan kärkiluku. Sitä kautta voidaan nyt sekä työttömyysongelmaa että valtionvelkaongelmaa hoitaa, jos oikein toimitaan ja turvataan talouden kestävä nousu.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että yritysten tulosekehitys on erittäin hyvä, kun otamme viikon ajalta tulleet yritysten tulostiedot huomioon, ollaan miljardilukemissa. Otan vain kolme esimerkkiä: Nokia taisi olla 1,8 miljardia, Repola 1,1 miljardia ja Kymmene konserni 0,9 miljardia. Saan tästä Ojalan laskuopin mukaan noin 3,5 miljardia neljässä kuukaudessa. Tämä tekee vuositasolla 10 miljardia. Kun otamme myös muun pääomavaltaisen yritystoiminnan ja vientiteollisuuden tulosekehityksen huomioon näemme, että talous kasvaa erittäin hyvää vauhtia ja näemme myös, että yhteisöveron tuotto tulee olemaan tälle vuodelle huomattavasti ennakoitua suurempi.

Tämä lisätalousarviohan on osin rahoitettu verotulojen kasvulla. Ei tarvitse olla ennustaja tietääkseen, että ensi syksynä valtiovarainministeriöstä tulee, hups, muutaman miljardin verotulojen lisäys tämän vuoden budjetin katteeksi.

Arvoisa puhemies! Keskustan ponnessa viitataan myös siihen, että tämä linja, mikä nyt on valittu, saattaa vaarantaa Suomen talouden kestävän nousun ja sen, että tästä hyvästä perinnöstä huolimatta ei päästäkään työttömyyden alenemiseen alle 200 000 työttömän tällä vaalikaudella, mihin nyt olisi hyvien eväiden johdosta oikean politiikan kautta mahdollisuuksia. Mihin tämä linjaus perustuu? Mielestäni se on perusteltu ja liittyy siihen, että ensinnäkin kotimaan palvelusektori on avainasemassa työllisyyden kannalta. Se on avainasemassa myös valtion tulojen tasapainottamisen kannalta, kun vientisektorihan ei juuri veroja maksa.

Vihreät ovat ilmoittaneet linjakseen, että pitää käydä kampaajalla ja kuntosaleilla, mutta tiedämme, että kun nämä leikkaukset kuitenkin koskevat merkittävästi lapsiperheryhmää, joka

on merkittävin kuluttajaryhmä, tämä ei saa tästä lisätalousarvion linjauksesta kyllä pohjaa. Toisaalta on aivan välttämätöntä edetä vientialojen kasvun kautta, toisaalta pitää tukea kotimaista kulutusta.

Tästä lisätalousarviosta puuttuu pk-yrityspolitiikka. Tietysti sitä yhdessä lisätalousarviossa ei voi paljon ollakaan, mutta se, että täällä on menetty leikkaamaan ktm:n rahoja, on mielestäni tämän linjauksen vastainen. Erityisen kiireellinen asia olisi pk-yritysten vakuusongelmien voittaminen. 60 miljardin markan julkisen vallan takuustahan vain hyvin pieni osa kohdistuu pk-sektorille. Työllistäviä investointeja tulisi nimenomaan tukea. Kiinnitän huomiota siihen, että tässä lisätalousarviossa ei työministeriön pääluokassa ole lainkaan investointeja mukana.

Mutta mikä tärkeintä, mikä ei maksa markkaakaan, ovat työelämän uudistukset, järkevät palkansaajien etujen mukaiset uudistukset työelämän joustojen suhteen ja sen byrokratian hölentäminen, mikä työllistämisen esteenä on. Se edellyttää, että menemme sisään ansiosidonnaisiin työttömyysturvajärjestelmiin ja saamme siellä myöskin kustannuksia alennetuksi, jota kautta voidaan työllistämiskynnystä alentaa.

Tässä hallituksen ideologiassa tuntuukin olevan, että kyllä työllistämiskynnystä tavallaan alennetaan, kun ihmisten sosiaaliturva heikkenee. On pakko jotenkin yrittää hankkia se toimeentulo. Mutta työllistämiskynnyksen ei ole mitään eväitä, ja se kuitenkin on suurin asia. Siis hallituksen linjauksesta toistaiseksi puuttuvat selkeä pk-sektorin edistämisen linja, kun me tarvitsemme kymmeniätuhansia uusia yrityksiä Suomeen, ja työelämän joustot ja uudistukset.

Keskustan budjettilinjassa on, kuten sanoin, pyritty viemään omaa linjaa, joka torjuu tämän kahtiajaon. Se ei hyväksy perusturvan ytimen muuttamista. Se ei hyväksy kansallisen tukipaketin romuttamista. Se ei hyväksy alueellista kahtiajaon kärjistämistä.

Tässä myöskin viitataan siihen linjaan, mikä keskustan säästöjen osalta on olemassa. Mehän hyväksymme säästöt, totta kai. Valtiontaloutta pitää tasapainottaa. Tosin mitä nopeammin talous kasvaa, sitä enemmän se antaa liikkumavaraa meille talouden tasapainottamiseen säästöjen osalta. On totta kai niin, että taakkaa pitää kantaa koko kansan, koko kansantalouden. Koko 500 miljardin, mitä meillä on kansantaloudessa rahaa, sen kaiken pitää olla mukana tätä taakkaa kantamassa. Sosiaalisektorilla ei tietenkään pidä vain tuijottaa tätä perusturvaa, sitä vajaata 20

miljardia valtiontaloudessa, vaan koko 190 miljardin sosiaaliturvakentän täytyy olla pöydällä.

Myöskin lisätalousarvion vastalauseessamme viitataan siihen, että me olemme Suomessa nyt todella paljon tehneet pääomavaltaisen vienti-teollisuuden hyväksi. Kyllä pitäisi voida keskustella myöskin siitä, voisiko tämä miljardivoittoja tekevä yritystoiminta tulla paremmin mukaan meidän sosiaaliturvamme rahoitukseen. Tähän löytyy kyllä sellaisia malleja, jotka EU-oloissakin ovat sopusoinnussa ja olisivat koko kansantalouden kannalta tasapainossa. Silti totta kai meidän täytyy yritysten kilpailukyvyistä pitää huolta, mutta tässä voitaisiin painotuksiin kyllä puuttua.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämän lisätalousarvion huonoin puoli on siinä, että tämä avaa päätä kansan kahtiajaolle niin sosiaalisessa kuin alueellisessa mielessä, ja tämä vaarantaa talouden kestäväns nousun, joka on saatu alulle. Tämä saattaa vaarantaa myöskin työttömyyden puolittamisen tämän vaalikauden aikana.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Varsin seikkaperäisessä esityksessään ed. Ala-Nissilä esitteli keskustan kantaa sekä säästöihin että niiden kohdentamiseen. Se, mikä minua kiinnostaa ja johon en ole saanut vastausta näiden viime viikkojen aikana, on, mikä on keskustan linja niihin hallituksen suunnitelmiin, jotka merkitsevät puolustusmäärärahojen ennätysmäistä korotusta. Hyväksyykö keskusta nämä korotukset vai ei? Se minua kiinnostaa.

Hallituksen suunnitelmissahan on budjetin menokehysten nostaminen tältä osin ensi vuonna peräti miljardilla markalla, 11,2 prosentilla tästä vuodesta, 8 000 miljoonasta markasta 9 061 miljoonaan markkaan. Tämän lisäksi tulevat vielä kriisienhallintajoukkojen perustamiseen liittyvät suunnitelmat, jotka nekin tulevat maksamaan tavattoman paljon. Minua kiinnostaa siis se, että kun me puhumme säästöjen oikeudenmukaisesta kohdentamisesta ja kun en esimerkiksi itse pidä todellakaan oikeudenmukaisena sitä säästötoimien kohdentamista, mitä nyt on tapahtunut ja kun vasemmistoliitto nyt kuitenkin on esittänyt ainakin toistaiseksi sitä, että puolustusmäärärahoja pitäisi leikata, niin saammeko me tässä suhteessa tukea keskustalta? Kannattaako keskustaa siitä, että pidettäisiin puolustusmäärärahat siinä summassa, minkä keskustajohtoinen hallitus tämän vuoden budjettiin on alentanut, vai kannatatteko te tätä miljardin korotusta?

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myöskin kaivannut ed. Ala-Nissilän puheenvuorosta kommenttia siihen, että kun nyt pitkät korot on saatu laskemaan 1 prosenttiyksiköllä ja se on tiennyt 2—3 miljardin markan säästöjä korkomenoissa, niin eikö tämä juuri ole osoitus siitä, että hallitus on politiikassaan onnistunut? Jos meillä korot olisivat lähteneet nousuun, niin nämä leikkaukset jouduttaisiin tekemään paljon kovempina ja kipeämpinä. Keskustapuolueelta odotan kannanottoa tähän näkökohtaan.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolla oli hyvin selkeä puheenvuoro, selkeät mielipiteet ja oikeat painotukset. Valitettavasti tuossa äänestyskäyttäytymisessä ja puheissa on vähän ristiriitaa. Toivon myöskin, niin kuin ed. Lehtosaari, että tässä suhteessa voisi tapahtua integroitumista ja yhdentymistä. Me emme ole ottaneet kantaa keskustassa vielä ensi vuoden budjettiin näin yksityiskohtaisesti, jotta voitaisiin puolustusmenojen määrää lähteä mitoittamaan, mutta toki on niin, että kun olemme merkittäviä hankintoja nyt tehneet ja teemme Venäjältä, tässä suhteessa ei nyt pitäisi lähteä liian voimakkaasti liikkeelle.

Mitä tulee korkoihin, niin totta kai on tärkeää, että korkokehitys on jo pitkään ollut myönteinen. Siinä on ensinnäkin huomattava kansainvälinen korkokehitys Saksan suunnasta ja muualta, joka on osa meidän korkojemme laskua. Toinen tekijä taustalla on talouden erittäin hyvä kehitys, jossa myös valtiontalouden tasapainottuminen on yksi tärkeä osa. Se on hyvä asia, siihen meidän pitää pyrkiä.

Kuten totesin, keskusta hyväksyy valtiontalouden tasapainottamisen samalla mittaluokalla. Meillä on ongelmana vain se, että haluamme kohdistaa säästöt niin pitkälle kuin mahdollista sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti. Tavoitteena tässä on säästää vaalikaudella 20 miljardia. Me pystymme esittämään 5—6 miljardin osalta erilaisen säästölistan kuin hallitus, ja lopputulos on Suomen kansan kannalta paljon onnellisempi. Korot laskevat aivan samalla tavalla, jos ei vähän enemmänkin, kun markkina-voimatkin näkevät, että Suomessa tehdään oikeudenmukaista politiikkaa.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Eilen puhuin vähän vuoden 1957 vasemmiston jarrutuksesta, mutta nyt en aloita niin kaukaa. Keskustelun perustaksi ajattelin kuitenkin

kin olevan paikallaan hieman muistella ehkä noin kahdeksan vuoden takaisia ja siitä lähtien tapahtuneita tosiasioita.

Taloutemme yksi keskeisimpiä ongelmanaiheuttajia oli 80-luvun lopulla Holkerin hallituksen aikana se, että pääasiallisesti Suomen Pankin toimesta rahamarkkinat vapautettiin hyvin hallitsemattomasti, holtittomasti, vastuuttomasti ja liian nopeasti järjestämättä lainsäädäntöä ja järjestelmiä siihen malliin, että olisi ollut jonkinlainen kontrolli siinä, mitä rahamarkkinoilla rupeaa tapahtumaan. Rahamarkkinoiden hallitsematon vapauttaminen alkoi vuosina 1986—1987 ja jatkui aina vuoteen 1990 asti. Ensimmäiseksi pankit saivat ryhtyä ottamaan vapaasti ulkomaista valuuttaa, sen jälkeen kunnat ja yritykset, lopulta jopa yksityiset kansalaiset. Onneksi se tuli niin myöhään, että yksityiset kansalaiset eivät olleet valuuttaveloissa niin pahasti, eivät ehtineet ottaa valuuttalainaa ennen kuin lama iski.

Ensin mainitut, siis yritykset, pankit ja osin kunnatkin, ottivat ulkomaista velkaa hyvin voimakkaasti ja käyttivät velkapääomat kylpylöiden, kauppakeskusten rakentamiseen, laskettelurinteisiin, komeisiin pankkisaleihin jne. ja valitettavasti erittäin vähän tuotannollisiin investointeihin 80-luvun lopulla. Samanaikaisesti, kun otettiin ulkomaista velkaa Suomeen, monet suomalaiset yritykset, vakuutusyhtiöt ja pankit lähtivät seikkailemaan ulkomaille pikavoittojen hakumielessä. Muistamme, kun Kansa-yhtiö ja monet muut lähtivät sinne kokeilemaan helpon rahan tekemistä ja hävisivät siellä suomalaisia pääomia suuret määrät.

Tästä molemmin puolin, ulkomaisen velan hillittömästä ottamisesta ja omien varojen häviämisestä ulkomaille aiheutui se kriisi, joka oli syvydessään historiallisen syvä. Talouden syöksy alkoi syksyllä vuonna 1990, siis silloin, kun sinipunahallitus teki viimeistä budjettiaan vuodelle 1991. Syksyllä 1990 sosialidemokraattien, kokoomuksen ja RKP:n hallituskauden loppuajana Suomen talous lähti todella syöksyyn. Valtion velkaantuminen lähti voimakkaaseen nousuun ja työttömyys voimakkaaseen kasvuun. Päätekiäjiä oli rahamarkkinoiden holtiton vapauttaminen.

Sen lisäksi on muistettava, että Holkerin hallitus Erkki Liikasen johdolla teki verouudistuksen, ns. suuren verouudistuksen, jota kansalle komeasti markkinoitiin veronmaksajien maksamalla esitteellä. Tuo verouudistus olisi kyllä syytä palauttaa hieman mieliin, mitä se tarkoitti, kenelle se antoi ja mitä se antoi. Se pudotti ylintä

marginaaliveroprosenttia muistaakseni 51:stä 39:ään prosenttiyksikköön. Se toi kaikkein suurituloisimmille suomalaisille, ehkä perusesimerkinä 50 000—100 000 markan kuukausieläkettä saaville eläkeläisille, joita meillä oli Suomen Pankista eläkkeelle siirtyneitä ja monia muita, tuhansien, ehkä jopa 10 000 markan kuukausitulojen käteen jäävän tulonlisäyksen. Eli tämä suuri verouudistus, sinipunahallituksen verouudistus antoi kaikkein suurituloisimmille tavattoman voimakkaat verokevennykset. Ehkä kaikkein pienituloisimmille se myös hieman antoi kevennystä, kun verotettavan tulon alarajaa nostettiin, mutta keskituloisille ja lapsiperheille, jotka suurimaksi osaksi ovat pieni- ja keskituloisten luokassa, ei tullut tuossa verouudistuksessa minkäänlaista kevennystä verotukseen. Vaikka tarve juuri heidän osaltaan olisi ollut kaikkein perusteluina ja kiireisin.

Tuollainen verouudistus silloin tehtiin, ja se vaikutti osaltaan myös siihen, että vuosina 1991—1992 valtion verotulot vähenivät. Kun nuo tietyt suurituloisten veronmaksajien ryhmät saivat tuntuvat verokevennykset, niin se oli tietysti valtiolta ja kunnilta pois. Se syvensi vuosien 1991—1992 lamaa ja valtiontalouden vaikeuksia, kun verotulot näin vähenivät hyvin epäsoviaalisella tavalla.

Ahon hallitusta on moitittu siitä, että se korotti verotusta. Niin se tekikin. Itse en ainakaan tunne minkäänlaista pistoa sydämessäni siitä, että suurituloisten osalta palattiin edes jonkin verran takaisin siitä, mitä Holkerin sinipunahallitus aikanaan edellisellä kaudella antoi näille kevennystä. Siinä suhteessa tapahtui aivan oikein. Valitettavasti myös pieni- ja keskituloiset monien veroluontoisten maksujen ja myös veroperusteiden muutosten kautta joutuivat kireämmälle verotukselle. Mutta esimerkiksi sairauskuuluvähennyksen poistaminen oli sittenkin oikeudenmukainen, sosiaalisesti perusteltu toimenpide, ja kun taas perhepoliittiset verovähennykset poistettiin, se korvattiin nimenomaan niille, joille se pitikin korvata, suoralla tulotuella eli lapsi-sien korotuksella, jota nykyinen hallitus taas vie väärään suuntaan, niin kuin on viime päivinä havaittu.

Eli verouudistus 80-luvun lopulla oli ajankohdaltaan väärä ja rakenteeltaan hyvin epäsosiaalinen. Jälkiviisautta tietysti on sekin, että rahamarkkinoiden vapautus olisi pitänyt tehdä hallitusti, panna semmoiseen malliin rikoslainsäädäntökin, että nämä väärin menetelleet pankinjohtajat ja muut olisivat joutuneet vastuuseen.

Nyt he ovat päässeet vastuustaan liiankin helposti, kun ei lainsäädäntöä pantu silloin kuntoon. Sen olisi pitänyt tapahtua toisin.

Toisaalta Holkerin hallituksen tekemä verouudistus, suuri verouudistus, jonka ensimmäinen vaihe oli suurituloisten tuloverotuksen keventäminen, olisi pitänyt kääntää niin, että silloin olisi tehty, niin kuin me esitimme tuohon aikaan, yritysverouudistus, aloitettu sieltä. Sosiaaliturvamaksujen, välillisten työvoimakustannusten ja yritysverotuksen uudistaminen olisi pitänyt ensimmäiseksi tehdä, luoda elinkeinoelämälle perusta ja sitten vasta lähteä suurituloisten tuloverotusta keventämään. Tämä on jälkiviisautta, eikä siihen kannata sen enempää mennä.

Kolmas Holkerin hallituksen lahja seuraavalle hallitukselle oli holtiton budjetti vuodelle 1991. Jo aikaisemmatkin olivat, mutta varsinkin tuo budjetti oli sellainen, että se rakentui täysin petäville luvuille. Jo loka-marraskuussa 1990 olisi pitänyt nähdä, missä ollaan menossa, mutta silloin lisättiin huikeasti valtion menoja ja näin luotiin se tilanne, että jo keväällä 1991 oltiin valtavan alijäämän kanssa tekemisissä valtion budjetin suhteen.

Tämän lisäksi Holkerin hallitus teki työelämän uudistuksen, jossa työelämän säädoksiä muutettiin hyvin merkittävällä tavalla. Irtisanomissuojaa, joka on sinänsä tärkeä asia, kiristettiin varsin voimakkaasti ja selvästi yli sen, mikä olisi ollut työntekijöitten etu. Toisaalta kaikki nämä raskaat byrokraattiset neuvottelumenettelyt otettiin mukaan lainsäädäntöön työelämän uudistuksen nimellä. Tällä tavalla on sitä työllistämiskynnystä silloin korotettu hyvin voimakkaasti. Se on ollut osaltaan vaikuttamassa siihen, että yritykset eivät ole ottaneet eivätkä ota työntekijöitä tänäkään päivänä, koska nämä säädot ovat edelleenkin voimassa, ja mieluummin teettävät ylitöitä ja jättävät työt tekemättä kuin palkkaavat ihmisiä töihin.

Tällaiset neljä suurta tekijää periytyivät Holkerin hallitukselta Ahon hallitukselle. Sen lisäksi kansainvälinen lama iski ja Neuvostoliitto romahti, ja nämä osaltaan lisäsivät ongelmia ja taakkaa. Siitä lähti se tie, jota jouduttiin kulkemaan 90-luvun alkuvuodet. Tänä päivänä tilanne on, melkein pä uskaltaisn sanoa, täysin toinen. Tällä hetkellä kansantalouden kasvu on voimakas, poikkeuksellisen voimakas. Vienti vetää ja vaihtotase on ylijäämäinen, mitä se ei vielä jokin aika sitten ollut. Myös verotulot kasvavat nyt voimakkaasti. Ne kasvaisivat vielä voimakkaammin, jos hallitus harjoittaisi hieman toisen-

laista politiikkaa eli suosisi ostovoimaa ja kulu- tusta sitä kautta ja lisäisi näin työllisyyttä, mikä vähentäisi taas työttömyysmenoja ja lisäisi vero- tuloja. Mutta näin ei tapahdu.

Ihmettelenkin, että ministeri Viinanen on hyväksynyt tällaisen lisäbudjetin, joka vie kehitystä juuri päinvastaiseen suuntaan. Tällä lisäbudjetilla, joka nyt on käsittelyssä, leikataan ostovoimaa ja lisätään sitä kautta yksityissektorilla työttömyyttä. Toisaalta nämä varat siirretään vanhan- aikaiseen työllistämiseen, määräaikaisiin kohteisiin, monet sinänsä ihan hyviä ja perusteltuja, mutta eivät työllisyyden kannalta ollenkaan ongelmia poistavia. Päinvastoin tämä kokonaisuus valitettavasti lisää työttömyysongelmaa ja hidastaa sen poistumista.

Verotulojen kasvattaminen on keskeisen tärkeä asia, siksi tarvitaan kulutusta ja sitä kautta kulutusverojen tuoton kasvua. Tarvitaan myös niitä verotuksen uudistamiskeinoja, joita esimerkiksi eri puolueet hallitusneuvottelujen alussa antoivat pääministeriehdokas Lipposelle. Esimerkiksi sosialidemokraatit näyttivät esittäneet, että työvoimavaltaisten palvelualueiden arvonlisäverokantaa tulisi alentaa. Näin pitäisi tehdä ja kiireesti.

Uusi vihreitten puheenjohtaja Brax kehotteli, että käykää kampaajalla, käykää hierojalla, remontoikaa asuntojanne, käykää urheiluopistoilla ja loistavilla viikonloppu-urheilulomilla. Kyllä varmasti kansalaiset kävisivät, jos olisi hieman mahdollisuuksia, ei leikattaisi heiltä perusturvaa, ei lapsiperheiltä, työttömiltä ja opiskelijoilta, vaan pidettäisiin heillä mahdollisuudet hankkia näitä palveluja. Jos palveluihin kohdistuvaa arvonlisäveroa alennettaisiin, niin ne saavuttaisivat ihmisiä ja tällä tavalla työllistettäisiin. Nyt ne jäävät käyttämättä ja nämä yritykset ja palvelut kaatuvat, kun tätä linjaa ei harjoiteta.

Arvoisa puhemies! En tämän pitemmälle yleiseen talouspolitiikkaan mene vaan totean, että edelleen odotan kovasti sitä todellista työllisyysohjelmaa tältä hallitukselta. Jos se on työllisyys- hallitus, sen pitäisi sellainen tehdä eikä vain jatkaa tätä leikkaus- ja leikkauslinjaa, josta viime kaudella moitteita niin paljon tuli.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton ed. Kallis on valtiovarainvaliokunnassa jättänyt lyhyen vastalauseen mietintöön. Vastalause perustuu siihen, että lähdimme siitä, että lisäbudjetin piti olla työllisyyslisäbudjetti. Siksi eräät kohdat on vastalauseeseen otettu esille.

Ensinnäkin on kohta, että hallitus palkitsee

omia poliittisia kaadereitaan ja lisää ministereille erityisavustajia. Siinä on turha menokohde. Se on sinänsä pieni raha, mutta se voitaisiin käyttää paljon järkevämmiin ja terveemmin. Siinä on vähennyskohta.

Sitten yksityismetsätalouden osalta metsänparannusvarojen leikkaus on huono toimenpide, siinä on väärä ajoitus ja toisaalta se on työllisyyden kannalta erittäin negatiivinen. Toisaalta kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuudet ovat vähäiset erityisesti syrjäseuduilla, joilla eurotyöpaikat eivät näy eivätkä kuulu eikä investointeja ole, joilla Nokia Oy:llä ei ole tuotantoa. Siellä tarvitaan vielä yhteiskunnan toimenpiteitä. Näille kunnille, jotka ovat ahtaalla ja vaikeuksissa 30 prosentin työttömyytensä kanssa, pitää tarjota mahdollisuuksia työllistää pitkäaikaistyöttömiä, niitä ihmisiä, jotka ovat todella monenlaisessa hädässä.

Siksi meidän esityksemme on, että näihin kohteisiin esitettäisiin vielä runsaammin määrärahoja, jolloin tätä voisi hyvällä syyllä sanoa menojen osalta oikeudenmukaiseksi työllisyyslisäbudjetiksi. Siltä osin, miten lisäbudjetti on katettu, perusturvaa leikkaamalla, tätä ei voi oikeudenmukaiseksi sanoa, vaikka tälle tekisi mitä. Tämä on valitettavasti hallituksen käyntikortti, joka osoittaa todella murheellista yhteiskuntapoliittista ajattelua voimakkaan taloudellisen kasvun oloissa.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti yhteiskunnan tilanne ei ole niin hyvä kuin ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan sanoi. Tietenkin monet kansantalouden luvut näyttävät hyviltä, mutta niin kuin jokainen meistä tietää, työttömyysongelma ei ole missään määrin vähentynyt. Jos luvut ovat hie- man kaunistuneet, niin todellisuudessa uusia työpaikkoja ei ole syntynyt juuri lainkaan. Ehkä pelättävissä on, että todelliset tuotannolliset työpaikat koko ajan jopa vähenevät.

Itse olen nähnyt hyvin pitkälle, että hyvinvointivaltio itse asiassa on muuttunut pahoinvointivaltioksi. Vaikka hallitus nytkin perustelee leikkauksia sillä, että hyvinvointivaltio voidaan näillä pelastaa, niin itse olen sitä mieltä, että hyvinvointivaltiolta ei kannata edes yrittää pelastaa. Pitäisi suosiolla antaa sen pahoinvoinnin, miksi tämä on muodostunut, mennä ja rakentaa uusi, oikeudenmukaisempi yhteiskunta, joka perustuu sille ajatukselle, että työntekeä kannattaa ja työntekeä suositetaan, ja turvata sitä kautta hyvinvointivaltion palvelut ja rakenteet. Tietysti tulonsiir-

tojakin tarvitaan, mutta siinä suhteessa ollaan menty monin kerroin vikaan.

Vuosisadan alussa vanhassa työväen laulussa sanottiin, että verot köyhälistön verta juo. Ehkä tänä päivänä se on totta paljon enemmän kuin vuosisadan alussa. Kyllä laajasti käsitettynä on nähtävä, että kun puolet jo keskituloisen tuloista menee julkisiin pakollisiin maksuihin, niin se on suurin syyllinen siihen, että meillä on valtiontalouden kriisi ja valtava työttömyys. Kumpikaan asia ei korjaannu valitettavasti ilman, että tehdään erittäin kipeitä rakenteellisia ratkaisuja, jotka ovat edessäpäin.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi puheenvuoron johdosta haluan todeta, että eihän suora työllistäminen sinänsä edes ole täysimääräisesti eduskunnan käsissäkään. Valtiontaloudellahan luodaan pitkälti vain puitteita työllisyyden paranemiselle siten, että elinkeinoelämä, yritykset, voisi työllistää yhä useampia. Siltä nyt näyttää, jos linjat pitävät. Se lisää uskottavuutta valtion talouspolitiikkaa kohtaan ja käänne parempaan voi tapahtua, niin kuin on jo alkanut tapahtua.

En vähättelisi, niin kuin ed. Kankaanniemi vähätteli lisäbudjetin työllisyysmerkitystä. Jos sen avulla voidaan — niin kuin voidaan — aikaansaada työtä 20 000 henkilötyövuoden edestä, niin se on 4 prosenttia työttömyysastetta alaspäin. Se on suuri prosentuaalinen harppaus.

Täällä menevät pikkuisen sekaisin käsitteet kansantalous ja valtiontalous. On totta, että kansantaloudessa näkymät ovat hyvät ja on noususuhdanne, mutta valtiontalous on kuralla ja se vaatii sen kaltaisia toimenpiteitä, mitä hallitus on esittänyt.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Täällä on tuotu esille jo monissa puheenvuoroissa keskustan kritiikkiä tätä ns. työllisyyslisäbudjettia kohtaan, joten voin sen nyt jättää aika vähälle ja keskittyä eräisiin pääluokkakohdaisiin asioihin. Kuitenkin totean vielä yhteenvedon omaisesti, että kritiikkihän on oikeastaan kolmenlaista. Ensinnäkin katson, että työllisyyslisäbudjetti on työllisyyden kannalta hyvin kosmeettinen, edustaa ns. perinteistä tyyliä eikä pyri vaikuttamaan juuri niihin rakenteellisiin uudistuksiin, joita tarvittaisiin työn antamisen rohkaisemiseksi. Toi-

seksi siinä siirretään työtä yhdestä paikasta toiseen paikkaan, kun leikataan määrärahoja, jotka ovat sinänsä jo työllistäviä. Kolmanneksi se on rahoitettu epäoikeudenmukaisesti lapsilisien ja opintorahan leikkauksilla.

Huomioita lisäbudjetista työministeriön pääluokan osalta. Työministeriön pääluokassahan määrärahat on suunnattu yksinomaan ns. tukityöllistämiseen ja työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen. Työministeriön omille investointimomenteille ei ole esitetty lainkaan määrärahoja, vaan investoinnit toteutetaan yksinomaan ns. sektoriministeriöiden kautta. Tämä valinta on ongelmallinen ja yksipuolinen, sillä työministeriön investoinnit ovat olleet olennainen osa kuntien kanssa tehtävää työllistämisyhteistyötä ja niiden pois jääminen heikentää työhallinnon toimenpiteiden tehokkuutta. Myös valiokunnan käsittelyssä kiinnitettiin huomiota siihen, että sektoriministeriöiden kautta menevät määrärahat eivät välttämättä kohdistukaan toivottujen erityisryhmien kuten pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen.

Lisäksi on se vaara, että työvoimapolitiikkaa nyt ei hoideta alueellisesti tasapainoisesti, vaan alueelliset erot työttömyysasteessa kärjistyvät. Talouskasvun tuottamat investoinnit synnyttävät työpaikkoja aina suhteellisesti enemmän Etelä-Suomeen, kun työministeriön investointimäärärahat ovat puolestaan kohdistuneet korkean työttömyysasteen alueille kuten esimerkiksi Lappiin, Kainuuseen tai Pohjois-Karjalaan. Nyt lisäbudjetissa esitettyjen investointien kohdentuminen on toisenlainen, ja mikä ihmeellisintä muun muassa Lapin ympäristökeskuksessa on jo jouduttu 40 henkeä lomauttamaan oikeastaan lisäbudjetin ansiosta, kun tästä yllätteen työministeriön investointimäärärahat puutuvatkin.

Tukityöllistämisen volyymi on jo lähellä kattoa ja oma vaaransa on siinäkin, että näitä rahoja jää käyttämättä, sillä tukityöllistämistä ei voida siirtää investointeihin määrärahoja ilman eduskunnan päätöstä. Tästä syystä kristillisen liiton vastalauseessaan esittämä ehdotus, että tukityöllistämiseen lisättäisiin vielä enemmän määrärahoja, ei ole minusta realistinen, koska asian tuntijatkin toivat valiokunnassa esille, että sen volyymi todella on jo lähellä maksimiaan.

Jo tämän vuoden varsinaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä valtiovarainvaliokunta teki muutoksen, jolla investointiavustukset säilytettiin edelleen työministeriön keinovalikoimassa. Jotta työllisyyttä voidaan hoitaa alueellisesti ja

paikallisesti mahdollisimman tuloksellisesti ja eri tahojen kuten kuntien mahdollisuudet monipuolisesti hyödyntäen, tulee investointimäärärahoja jatkossa osoittaa myös työministeriölle.

Hallitus ei esitä lisäbudjetissa mitään erityistä nuorten työttömyyden vähentämiseksi. Nuorten työttömyys on kuitenkin aikuisten työttömyyteen verrattuna kaksinkertainen. Näyttää oikeastaan siltä, että työministeriön sisällä painotukset ovat siirtymässä voimakkaasti vain pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisen suuntaan.

Lisäbudjetissa ei esimerkiksi esitetä jatkoa ns. kansliapäällikkötyöryhmän ohjelmalle nuorten ammattikoulutus- ja oppisopimuspaiikkojen lisäämiseksi. Tämä hankehan aloitettiin viime syksynä. Perusteena oli se, että työttömyyskortistossa olevista nuorista lähes puolet on ilman mitään ammatillista koulutusta. Heidän syrjäytymisriskinsä on kaikkein suurin. Ohjelma onnistui, sillä nuorten työttömyys on alentunut noin 20 000:lla viime syksystä. Se on suurin piirtein sama määrä, millä koulutuspaikkoja lisättiin.

Tiedossa on, että opetusministeriö ei kykene sille annetulla budjettikehyksellä lisäämään ammattikoulutuksen aloituspaikkoja myöskään ensi vuonna kansliapäällikköohjelmassa suunnitellulla tavalla. Jos mitään ei tehdä, on aika todennäköistä, että nuorten työttömyys ensi syksynä kääntyy jälleen kasvuun. Myös nuorten kohdalla pitäisi olla samalla tavalla tavoitteena työttömyyden puolittaminen. Siksi onkin tärkeää, että hallitus ottaisi vakavasti valiokunnan pönslausuman, jossa todetaan, että nuorisotyöllisyysohjelmaa tulee jatkaa ja siihen varata riittävät määrärahat niin työ- kuin opetusministeriöllekin. Olen varma siitä, että nämä panostukset taatusti maksavat itsensä takaisin jo lyhyellä aikavälillä. Työttömyyskortistossa oleva nuori maksaa yhteiskunnalle noin 31 000 markkaa vuodessa ja nuoren koulutuspaikka maksaa keskimäärin noin 36 000 markkaa vuodessa. Tässäkin ero on itse asiassa hyvin minimaalinen ja niiden nuorten, jotka tällä hetkellä ovat työttömyyskortistossa ilman mitään ammattikoulutusta, syrjäytymisriski on kaikkein suurin.

Opetusministeriön pääluokan osalta haluan todeta vain, että oma signaalinsa on siinäkin, että opetusministeriön pääluokan menokehys lisäbudjetissa alenee. Ensin opintotuen leikkauksilla rahoitetaan koulujen korjaukset ja vielä siirretään 45 miljoonaa muihin pääluokkiin. Jää kysymään, miten tämä soveltuu yhteen sen kanssa, että hallitusohjelman painopisteenä piti olla osaaminen ja koulutus.

Lopuksi eräästä yleisemmästä asiasta, joka minua hallituksen kannanotoissa askarruttaa. Ministeri Alho totesi, että esitettyjen sosiaaliturvasäästöjen takana ei ole mitään muuta erityistä tavoitetta kuin säästäminen. Kuitenkin ministeri Jaakonsaari esitti lisäbudjetin lähetekeskustelussa hyvinkin ideologiset perustelut sosiaaliturvan säästöille. Hän halusi edistää siirtymistä tulonsiirtoyhteiskunnasta työtekoyhteiskuntaan. Kuulostaa hienolta ja tarkoittanee kai sitten sitä, että tulonsiirtoja on vähennettävä siksi, että ihmiset lähtisivät töihin. Samoin muistelen ministeri Jaakonsaaren vaatineen aiemmin lehtien palstoilla, että hyvinvointivaltion rönsyt on leikkettava ja ministeri Mönkäre sanoi eräässä haastattelussa, että lapsiperheiden tuki on ylimitoitettu Suomessa.

Jäänkin kysymään, mikä on hallituksen ja mikä on sosialidemokraattien kanta sosiaaliturvan leikkaamisesta. Onko tavoitteena itse asiassa aivan toisenlainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa kannustavuus ohittaa muut tavoitteet kuten toimeentulon turvaamisen? Sosiaaliturvaa ja verotusta on tietysti yhteensovittettava työhön kannustavaksi, mutta tämän yhteensovituksen ongelmakohdat eivät suinkaan ole perusturvassa, ei lapsilisässä tai opintotuessa, vaan aivan toisaalla. Työllistymisen suurin estehän on tällä hetkellä työnantajien puute.

Epäselväksi jää myös hallituksen kanta siitä, millaiseen työhön on rohkaistava ja kannustettava. Ilmeisesti ei ainakaan opiskeluun tai kotona tehtävään työhön. Näyttääkin siltä, että sosiaaliturvaa halutaan reivata enemmän säännölliseen palkkatyöhön ja ansiosidonnaisuuteen perustavaksi. Tämä suunta on väärä eikä se vastaa tulevaisuuden tarpeisiin. Yhä harvempi voi nykypäivänä luottaa saavansa pysyvän työpaikan.

Äskettäisen tutkimuksen mukaan varsinkin nuorten työpaikoista yhä useammat ovat lyhytaikaisia ja projektiluonteisia. Heidän on hankala päästä ansioturvan piiriin. Varsinkin nuorten kannalta on sosiaaliturvaa kehitettävä vähemmän eikä enemmän työsuhtesidonnaiseen ja palkkatyösidonnaiseen suuntaan. Samoin tätä puoltaisi se, että yhä useammat tekevät työtä yrittäjäläluonteisessa työsuhteessa eli tavallaan yrittäjyyden ja palkansaaja-aseman harmaassa vyöhykkeessä. Tässä tilanteessa pitäisi siis jatkaa sitä perustulomallin kehittelyä, mikä edellisen sosiaali- ja terveysministerin Jorma Huuhtasen aikana aloitettiin.

Sosiaaliturvaa on remontoitava, mutta niin että perusturvaa vahvistetaan ja yksinkertaiste-

taan. Työnteon yhteiskunta, jossa toimeentulo perustuu vain perinteiseen palkkatyöhön ja sillä ansaittuun sosiaaliturvaan, on epärealistinen tavoite. Syynä tähän ei ole jonkun hallituksen entiset tai nykyiset toimet, vaan yhteiskuntarakenteiden nopea muutos, automatisointi ja tuottavuuden kasvu. Siksi perusturvaa on kehitettävä mahdollisimman kattavaksi, opiskelua ja kotona tehtävää työtä rohkaisevaksi ja kannustavaksi. Tavoitteena pitää olla ns. perusturvajärjestelmä.

Koska keskusta ei hyväksy hallituksen tapaa rahoittaa lisäbudjettia lapsilisien ja opintotuen leikkauksilla, tulen pääluokakohtaisessa käsittelyssä esittämään ylimääräistä lisäystä opintorahan ja lapsilisän momenteille. Näistä on jo eilen keskusteltu riittävästi, eivätkä ne varmasti tarvitse sen enempää perusteluita.

Aivan lopuksi vielä toteen, että lisäbudjettimietintöön sisältyy kauppa- ja teollisuusministeriön alalla tärkeä kannanotto Veitsiluodon ja Enson fuusioon liittyen. Siinä edellytetään, että toteutetaan viime joulukuussa osakassopimuksessa sovittu Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaiden jatkokehitysohjelma. Tämä tietysti antaa nyt jonkinlaista turvaa tässä fuusiotilanteessa, sillä Veitsiluodon ja Enson fuusioonhan on Lapissa suhtauduttu hyvin epäilevästi.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula piti hyvin perusteellisen puheenvuoron. Haluan todeta, että korjaamisen varaa on työministeriön sekä opetusministeriön välillä varmastikin, mutta sitä ei voida tehdä lisäbudjetin yhteydessä. Toivottavasti tähän asiaan voidaan kiinnittää varsinaisen budjetin yhteydessä huomiota.

Toiselta puolen on hyvä, että erikoisministeriöt jakavat rahoituksia, niin kuin täällä on todettu. Positiivisena puolena opetusministeriön hallinnonalalla on, että sinne on tullut korkeakouluille lisämäärärahaa 42 700 000 markkaa. Lisäksi valtion harjoittelukoulut ovat saaneet lisämäärärahoja, lukiot, musiikkioppilaitokset ja peruskoulut, samoin valtion ammatilliset oppilaitokset. Olisin toivonut kuitenkin, että myöskin näitä osa-alueita olisi voitu tuoda esille opposition puolelta vähän positiivisemmin eikä pelkästään negatiivisia puolia tuotaisi esiin. Samoin kunnalliset ja yksityiset ammattioppilaitokset ovat saaneet rahoituksia.

Sitten kiinnitän ed. Aulan puheenvuoron johdosta huomiota lisäyksenä siihen, että pääsimme yksimielisyyteen oppisopimuskoulutuksesta. Sinnehän on saatu viime vuosina aika laillakin

määrärahoja. Saimme eilen valtiovarainvaliokunnassa sellaisen ponnien, jossa edellytetään selvitetävän aikuisten ammatillisen oppisopimuskoulutuksen alueellisesta kiintiöjärjestelmästä luopumismahdollisuutta. Tämä on mielestäni hyvä asia.

Ed. A p u k k a : Rouva puhemies! Pääministeri Paavo Lipposen ensimmäisen hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio on suunnattu työllisyyden parantamiseen. Sitähän tämä tietysti omalla vaatimattomalla tavallaan tekeekin. Voisi sanoa, että tämä on oikean suuntainen mutta riittämätön.

Se, millä tämä lisäbudjetti rahoitetaan, on sitten tietysti vähän arveluttavampaa. En siihen kuitenkaan halua kovin enää puuttua. Siitä ovat oppositiopuolueet ja keskusta erityisesti viime päivinä pitäneet riittävästi huolta.

Haluaisin vain palauttaa mieleen sen, mitä pääministeri Aho edellisellä hallituskaudella hyvin monta kertaa tässä salissa sanoi, kun leikkauksista puhuttiin, että tässä maassa joudutaan vielä paljon kipeämpiä leikkauksia tekemään, kuin mitä on tehtykään. Hänkään ei silloin niitä kovin tarkalleen yksilöinyt. Olisi syytä muistaa myös se, kun täällä hyvin moneen kertaan erityisesti keskustan puhujat ovat sanoneet, että eivät hyväksy suunnilleen mitään näistä leikkauksista, mutta eivät ole esittäneet omia leikkauksiaan tilalle. Se olisi kyllä kohtuullista, jos näitä arvostellee, etenkin kun edellisellä kaudella moneen kertaan sanottiin, että kipeämpiäkin leikkauksia vielä joudutaan tekemään.

Meillähän on kaksi suurta ongelmaa eliikkä työttömyys ja valtion velka. Lisätalousarviossa todetaankin, että "lisätalousarvio ajoittuu vaiheeseen, jossa taloudellinen kasvu on saatu nopeutumaan, mutta talouden kaksi suurta ongelmaa odottavat edelleen ratkaisuaan. Työttömyys ei ole alentunut toivotulla nopeudella eikä valtion velkakierrettä ole saatu katkeamaan".

On tosi, että tällaiset ongelmat odottelevat edelleen ratkaisuaan, mutta eivät voi varmasti kovin pitkään odotella. Tiedämme kaikki, että ennusteiden mukaan ensi vuonna tullaan suunnilleen saavuttamaan taloudessa lamaa edeltänyt taso, mutta tiedetään samalla se, että tarvitaan siihen tasoon 350 000 työpaikkaa vähemmän, kuin mitä lamaa edeltäneenä korkeasuhdanteen aikana. Se tietysti tarkoittaa sitä, että hallitus ei voi kovin kauan enää odotella vaan on pakko ryhtyä tositoimiin, millä työttömyysongelmaa ruvetaan lievittämään. Se on tämän hallituksen

päätarkoitus ja tavoite. Nyt ei ole enää kovin paljon aikaa, vaan on ryhdyttävä kaikkiin työn jakamista ja työpaikkojen saamista edistäviin toimiin. Niinhän olemme viime päivinä kuulleet, että tämän kaltaisia työnjakokokeiluja on työministeriön puolella jo suunniteltu ja ryhdytty kai toteuttamaan.

Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita lisäbudjetista.

Ensinnäkin valtion tämän vuoden helmikuussa tehdyn palkkaratkaisun osalta todetaan, että tälle vuodelle aiheutuu näistä palkkaratkaisuista kokonaisuudessaan 300 miljoonaa markkaa menoja. Siitä huolimatta budjetissa todetaan, että tämän johdosta ei lisätä määrärahaa vaan hallinnonalat ja virastot sopeuttavat toimintamenoja näiden määrärahojen mukaisesti. Tämä on tietysti aikamoinen ongelma. Perustuslakivaliokunta tätä valtiovarainvaliokunnan pyynnöstä myöskin tutkaili ja pyöritteli pari sivullista ja oli alkuosan lausunnostaan sitä mieltä, että valtiösääntöoikeudellisesti tässä on kysymys merkittävästä asiasta budjetin täydellisyysperiaatteen osalta, eli mikä antoi ymmärtää, että valtion budjettiin on merkittävä kaikki tiedossa olevat menot. Näinhän tietysti tulisi ollakin, koska asia perustuu hallitusmuotoon peräti. Siitä huolimatta perustuslakivaliokunta lopputulemassaan totesi, että tässä on kumminkin kysymys niin vähäisestä asiasta, että näin voidaan menetellä.

Tämä on sinänsä erittäin mielenkiintoinen ja harvinainen tulkinta, ja varmasti ei ole aiheeton se epäily, mikä valtiovarainvaliokunnassa ja erityisesti asiaa käsitelleessä jaostossa oli herännyt, että tämä ilman muuta tulee aiheuttamaan paineita henkilöstön vähentämiseen. Ei kai se voi olla valtiolla tarkoituksena, että kun tehdään palkkaratkaisu, niin se otetaan sillä tavalla takaisin, että sanotaan irti tai vähennetään henkilöstöä sen verran, että saadaan toisille maksettua korotetut palkat. Tämä on kyllä pelottava ennakkopäätös ja asettaa valtion sopijapuolena kyseenalaiseen asemaan. Luulen, että tällä on omat heijastusvaikutuksensa seuraaville työmarkkinakierroksille, jos työntekijäpuolen neuvottelijat joutuvat ajattelemaan, että korotuksista aiheutuu se, että vastaava määrä pannaan sitten ihmisiä taipaleelle.

Toinen yksityiskohta, jota täällä on myös jo sivuttu, on yksityisteiden valtionapujärjestelmän kumoaminen. Siitä kyllä täytyy sanoa, että se oli todella huonosti harkittu, ja olen kuullut kuiskeita, että myös hallituksen sisällä ollaan aika laajalti sitä mieltä, että se ei varmasti mikään oikein

viisas ratkaisu ollut. (Ed. Aittoniemi: Ettekö te muuta tiedä kuin kuiskeita hallituksen sisältä?) — Minusta tuntuu siltä, että ed. Aittoniemi ei edes niitä tiedä nyt, kun on sattumoisin oppositiossa.

Yksityisteitten valtionosuusjärjestelmä on lähitulevaisuudessa pakko korvata jollakin tavalla. Sen tietävät suunnilleen kaikki. Ei voi olla kohtuullista se, että velvoitetaan esimerkiksi kymmeneksi vuodeksi yksityistiekunnat pitämään jotain tietä kunnossa, mihin on joskus saatu valtionosuutta. Tiedän meiltä päin hyvin pitkiäkin yksityisteitä, muun muassa sellaisia, joilta jonain hillastusaikana parissa viikossa ajetaan pintamaat 500—600 auton toimesta menemään. On kohtuutonta, jos semmoisen tien kunnossapitoon velvoitetaan kymmeneksi vuodeksi yksityistiekunta. Kyllähän tähän on pakko joku järjestelmä saada tilalle, jos ei entiseen haluta palata. Joku sellainen järjestelmä, että kunnat saavat varoja, koska ne ovat monilla paikoilla, joissa on pitkät yksityistiet, kykenemättömiä oman taloutensa puitteissa yksin näistä huolehtimaan. Siltä osin olen monen opposition puhujan kanssaakin yhtä mieltä, että asia on siinä määrin yhteinen, että meidän on joku keino keksittävä tilalle, että yksityisteitä yleensä voidaan ylläpitää.

Toinen vähän vastaavanlainen asia, joka eriarvoistaa maaseudun ihmisiä asutuskeskusten ihmisiin nähden, on lehtien maaseutujakelun korvauskysymys. Siltä osin en ole myöskään oikein ajatuksen takana, kun tiedän sen, että esimerkiksi meillä päin on nyt jo semmoisia alueita, vaikka itse asun kymmenen kilometrin päässä asutuskeskuksesta, että viikonloppuna tulee suunnilleen semmoiseen jätöpaperialaikkoon kaikkien lehdet ja sieltä saa sitten hakea, joka omansa löytää. Jos tällä suunnalla edetään, niin tämän kaltainen menettelyhän varmasti vain lisääntyy.

Sitten muutama sana Enso—Veitsiluoto-fuusiosta, mikä on budjetissa myös sisällä. Täytyy sanoa ensin, että tässä sitä nyt ollaan, kun muutama kuukausi sitten tässä salissa keskusteltiin, että osan myyminen Veitsiluodosta Ensolle tulee johtamaan eittämättä siihen, että koko yhtiön olemassaolo tulee lakkautumaan ja tulee fuusio Ensoon tapahtumaan. Tässä olisi hyvä silloiselta ministeri Kääriäiseltä kysyä, missä on se miehen sana, kun hän silloin vakuutti, että 35 prosentin osuuden myyminen Veitsiluodosta Ensolle riittää ja on tarpeellinen määrä. Kuitenkin kävi selväksi, että kaiken aikaa ilmeisesti ministeri Kääriäisen valtuutuksella virkamiehet valmistelivat

tilannetta, jossa nyt ollaan. Heti hallituksen nimittämisen jälkeen oli pöydällä valmiit paperit, jotka pitivät sisällään sen, että taru itsenäisestä Veitsiluodosta ollaan tällä lailla lopettamassa. Näin me silloin sanoimme ja näinhän tässä käy. Silloin pantiin liikkeelle kone, jota näköjään ei pysty pysäyttämään.

Pohjoisessa, erityisesti Kemissä ja Kemijärven osaltahan tilanne on kaikkein vaikein. Oulussa ei tule olemaan mitään huolta. Siellä tulee olemaan uuden paperikoneen rakentamisen jälkeen kaksi maailman eturivin paperikoneita. Ne tulevat siellä pyörimään ja työllistämään ihmiset ja tekemään paperia, olipa lama tai nousukausi. Se tuote on sellaista, joka menee kaupaksi huonompina aikoina, elikkä oululaisilla tulevat työpaikat säilymään, mutta Kemissä ja Kemijärven osalta tilanne on huomattavasti vaikeampi.

Sen vuoksi on kyllä erittäin hyvä asia, että mietintöön saatiin Veitsiluodon osalta lausuma, missä velvoitetaan uusi yhtiökin yhdessä KTM:n kanssa pitämään toimeen kehittämissuunnitelma Kemijärvellä ja huolehtimaan siitä, että Veitsiluoto tulee säilymään kilpailukykyisenä. Tässä yhteydessä, nyt kun vielä valtiolla on varaa sanoa jotain Veitsiluodon pääomistajana, tulee myös sanoa se, että Veitsiluotoa myös kehitetään ja pidetään kilpailukykyisenä.

Haluaisin vielä ihan lopuksi todeta pari pienempää asiaa, mitkä puuttuvat budjetista jostain ihmeen syystä, mutta joista tulee huolehtia, että ne ovat seuraavassa lisäbudjetissa tai viimeistään ensi vuoden budjetissa. Ne koskettavat Lappia.

Toinen on Muonion—Enontekiön valtakunnan verkkoon liittämistä koskeva avustus. Aikanaan on sovittu sillä tavalla, että näitten verkkojohtojen osalta valtion tuki on 90 prosenttia. Näin on menetelty tähän asti, mutta Muonion—Enontekiön osalle tämä avustus annettiin vain 80 prosenttina. Jos tämä jäisi 80 prosenttiin, se tietäisi siellä ennestään vaikeissa oloissa oleville ihmisille 1,5—2 penniin lisähintaa kulutussähköille, ja sehän ei voi olla oikein. Tämä on alunperin luvattu 90 prosenttina, ja myös edellinen ministeri lupasi, että se tullaan hoitamaan. Virkamiehet lupasivat, että se tulee taatusti olemaan ensimmäisessä lisäbudjetissa. Sitä ei siellä kuitenkaan ollut. Se on varmasti hoidettava niin, että Muonio ja Enontekiö tulevat tämän rahansa saamaan, kun on kysymys niin vaatimattomasta summasta kuin 4 miljoonasta, mutta pienten kulluttajamäärien laitoksille raha on erittäin tärkeä ja välttämätön.

Toinen asia, mikä ei jostain kumman syystä myöskään sisältynyt tähän lisätalousarvioon, on Norjan valtiolta Inarijärven säännöstelyhaitoista saatu kertakorvaus. Nimittäin Inarijärven säännöstelystä venäläisiltä saadaan vuosittain tietty summa korvauksena ja se on sijoitettu Inarin kunnan kalatalouden kehittämisrahastoon. Nyt sitten vuosien neuvottelujen jälkeen myös Norja on suostunut viimein maksamaan tietyn kertakorvauksen juuri säännöstelyhaitoista johtuen, mutta valtion budjettiteknikan kannalta rahaa ei voida suoraan osoittaa Inarin kunnan kalatalouden kehittämisrahastoon, vaan se on käytettävä valtion budjetin kautta. Tämänkin asia on luvattu monen virkamiehen toimesta hoitaa ja myös ministerit ovat tästä olleet tietoisia aikanaan, mutta siitä huolimatta se raha täältä lisäbudjetista nytkin puuttuu. Tosin valtiovarainvaliokunta on sitä nytkin edellyttänyt velvoittavalla ponnellaan, ja toivon mukaan se seuraavassa lisäbudjetissa kuitenkin on.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen ensimmäinen lisäbudjetti on hallituksen ohjelmajulistuksen mukainen. Se on päänavaus kansan kahtiajaon tielle. Sen linja vaarantaa kaiken lisäksi lähivuosina monin tavoin sen selviytymisuran jatkumisen, jolle Suomen talous edellisen hallituskauden aikana saatiin.

Ahon hallituksen talouspoliittinen perintö on useilla talouden mittareilla mitaten erittäin hyvä. Talouden vuosikasvu on Euroopan nopeinta. Ahon hallituksen viimeisten kuukausien aikana se on ollut tuntuvasti ennustettuakin nopeampaa. Kokonaistuotannon kuukausi-indikaattorin mukaan bkt nousi tammi—maaliskuussa yli 7 prosentin vuosivauhtia. Teollisuustuotannon ja viennin kasvu jatkuu jo neljättä vuotta huikean nopeana noin 10 prosentin vuosivauhdilla. Vaihdotase on nousemassa viime vuottakin enemmän ylijäämäiseksi, yli 10 miljardia markkaa ylijäämäiseksi. Suomi tienaa tuntuvasti enemmän kuin syö, toisin kuin niiden Holkerin hallituksen viimeisten vuosien aikana, jolloin Suomi söi yli 30 miljardia markkaa monen vuoden ajan peräkkäin enemmän kuin tienasi. Inflaatio on puolestaan Suomessa Saksan ja Belgian ohella Euroopan alhaisimpia ollen alle 2 prosenttia juuri tällä hetkellä vuosivauhdin kulkiessa noin 1,5 prosentin vauhtia.

Talouden kääntäminen kasinotalouden jäljeltä kerrotulle uralle vaati tavattoman paljon Ahon hallitukselta ja se vaati tavattoman paljon

koko kansalta. Kun kansakunnan tulot Holkerin hallituksen jäljiltä romahtivat ja julkiset menot karkasivat, kun kasinotalouden sisään oli leivottu pankkikriisi ja kun Suomesta oli tullut maailman kallein maa vailla kilpailukykyä, oli Suomen pelastustyö vaikea tehtävä. Ahon hallituksen laatima Suomen nostamisen strategia rakentui vientivetoisen kasvun ja välttämättömän säästötaakan tasapuolisen kohdentamisen periaatteille. Juuri oikeudenmukaisiin säästötoimiin, korostan, oikeudenmukaisiin säästötoimiin ajoissa ryhtyminen olikin yksi suurimmista syistä siihen, että Suomen talous tervehtyy nyt selvästi Ruotsin taloutta nopeammin.

Nopeatkaan talouden korjaustoimet eivät voineet estää suuren työttömyyden syntymistä. Aiemmin täällä jo alkuiltapäivästä todettiin, että Ahon hallitus liikkeelle lähtiessään sai talouden, jonka kokovartalokuvaan kuului muun muassa työttömyyden romahtaminen yhden vuoden aikana yli 160 000:lla. Holkerin hallituksen viimeisen vuoden saldona työttömyys romahti mainitulla tavalla ja romahtaessaan se rakensi sen kasvun alaspäin, jolta änkeäminen nopeasti toiseen suuntaan tuli olemaan tavattoman vaikea tehtävä. Vaikka työttömyys onkin jo saatu pienemään huippuvuosisistaan liki 100 000 hengellä, se on edelleen suuri yhteiskunnallinen ongelma.

Toinen lamasta selviytymisen vaikea perintö on valtion velkaantumisen suuri vauhti, ei velan määrä vaan velkaantumisen suuri vauhti. Kiitos talouden nopean kasvun, mikä nyt on menossa, ja jo tehtyjen ja tehtävien säästöjen, valtion velan kasvuvauhti on laantunut, ja vuosien 97—98 vaihteessa sen kansantuoteosuus kääntyy jo tällä menolla laskuun. Suurtyöttömyys ja valtion velkaongelma ovat voitettavissa. Ne ovat voitettavissa työllistävän pk-sektorin tien tasoittamisella eri tavoin. Nyt kun talouden veturi, vientialat, vetää hyvin, tämä on uusien työpaikkojen synnyttämisen tärkein lääke.

Välttämätöntä on myös jatkaa julkisten menojen supistamista. Ohjelmassaan Lipposen hallitus lupaa leikata vaalikauden aikana valtion menoja, aivan oikein, noin 20 miljardin markan verran. Niin kuin monesti keskustan eduskuntaryhmän toimesta täällä on todettu ja sanottu, koko kansan harteille yhteisvastuullisesti, käyttäakseni Lipposen hallituksen termistöä, kohdennettuna tämä taakka olisi helppo kantaa. Siis sanon suorastaan, olisi helppo kantaa. Perustelen tätä sillä, että kansalaisten ostovoima kasvaa jo tänä vuonna tuposeton taan-

noisen selvityksen mukaan noin 6 prosenttia edellisestä vuodesta.

Mutta Lipposen hallitus ei jaa tätä taakkaa tasapuolisesti yhteisvastuullisesti. Hallitus jakaa kansaa kahtia sosiaalisesti ja alueellisesti. Sen erityisenä maalitauluna ovat perusturva, lapsiperheet, elintarviketalous, maaseutu ja kehitysalueet. Tämä johtopäätös on tehtävissä hallituksen ohjelmajulistuksista ja ohjelman toteuttamisen hallitus aloittaa nyt tällä käsittelyssä olevalla lisäbudjettiesityksellään. Kansan kahtiajaon sosiaalinen ulottuvuus näkyy siinä, että leikkauksia ollaan kohdentamassa kauttaaltaan kansalaisten perusturvaan tai sitä lähellä oleviin turvamekanismeihin: lapsilisiin, alimpaan sairaus- ja työttömyysturvaan, opintotukeen, kotihoidon tukeen.

Säästöt eivät kuitenkaan kohdistu kaikkiin. Ne eivät kohdistu kaikkiin. Kuten täällä on jo monta kertaa aiemmin todettu, näiden ratkaisujen rinnalla suurimmat verokevennykset hallitus lupaa suurituloisimmille, joiden ansiosidonnaista sosiaaliturvaa kaiken lisäksi kohentaa samaan aikaan olemassa oleva indeksijärjestelmä. Samat väestöryhmät kuittaavat myös suurimman markkamääräiset korotukset tuloratkaisuissa, joita on äskettäin tehty. Veikkaanpa, että näin tulee tapahtumaan myös jatkossa seuraavissa tuloratkaisuissa lähimpien aikojen kuluessa.

Ministeri Alho käytti puheenvuoron, jossa hän sanoi, ettei ole totta väittää, että verotuksen kevennykset kohdentuvat suurituloisimpiin ja että hallitus leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Ministerin joutaisi istua vähän pitempäänkin täällä ja miksei seisoakin ja perustella tämän tapaiset väitteet. Hän perusteli omalla tavallaan, mutta aivan kestävämmällä tavalla. Hän otti kaksi esimerkkiä.

Kun kelamaksu poistetaan, niin se helpottaa heikoimmassa asemassa olevia. Kerran aiemminkin hän on esittänyt täällä saman väitteen. Minä toivon, että edustajat pitävät huolta siitä, että kolmatta kertaa ministeri ei pääse tekemään sitä ilman, että hänet moisesta väitteestä saadaan napatuksi kiinni, koska niinhän ei tapahdu. Kelamaksun poistaminen ei auta kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä ensimmäisenkään pennin vertaa. Siis ensimmäisen penninkään vertaa se ei auta mainittuja ryhmiä.

Toisekseen ministeri totesi, että pääomaverokantaa nostetaan 25 prosentista 28 prosenttiin. Keskusta kannattaa sitä. Me kannatimme sitä ennen vaaleja ja hallitusneuvotteluissa. Kannatamme mainittua ratkaisua tänä päivänäkin monien seikkojen yhteissummuna, joita en tässä nyt

tarkemmin erittele. Mutta että se olisi perustelu sille, että siitä syystä pitää tässä tilanteessa suurempituloisten verotusta keventää ja köyhimmiltä ottaa, kun pääomaverokantaa nostetaan, se ontuu tavattoman paljon. Me tiedämme, että hyväosaisista monet, ylivoimainen enemmistö, ei saa noita pääomatuloja lainkaan, vaan heidän ansionsa koostuvat tuloista, joiden verotusta nyt luvataan keventää hallitusohjelman mukaisesti kaikkein eniten.

Kansan alueellista kahtiajakoa hallituksen leikkauslinjassa merkitsevät kansallisen EU-paketin auki repiminen, aluepoliittisten määrärahojen pienentäminen ja kuntien valtionosuuksien raju leikkaaminen ensi tietojen mukaan juuri taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia kuntia eniten rasittavalla tavalla. Näiden leikkaustoimien alueellinen kohtaantuminen on sama, vaikutuksiltaan se on siten kertaantuva. Erityisesti maaseutu- ja kehitysalueet sekä näiden alueiden väestö on noiden leikkausten kärjekäin kohta.

Suoranaisesta kiusanteosta on minunkin mielestäni kyse samalla tavalla kuin ovat hallituspuolueiden edustajat sen todistaneet. Viimeksi ed. Apukka todisti, että on suoranaisesta kiusanteosta kysymys sellaisessa kokonaisuuden kannalta pienessä yksityiskohdassa, mitä merkitsee hallituksen esitys leikata yksityisteiden valtionosuusjärjestelmää, ei vain leikata, vaan kaataa mainittu järjestelmä kokonaan. Niin ikään hallitus ottaa lähes kokonaan pois maakuntien omaehtoisen kehittämisrahoituksen, tiputtaa sen lähes olemattomiin.

Liki kiusanteosta tämän tyyppisissä ratkaisuissa on kysymys mainittuja kohderyhmiä kohtaan. On helppo yhtyä yksityistieratkaisun osalta kaikkeen siihen, mitä ed. Asko Apukka puheenvuorossaan sanoi. Nähtäväksi tämä jää, ja jotenkin kummalliseksi muodostuu näin sivusta katsoen asetelma, jossa ed. Apukan tapainen, mielestäni varmasti hyvin perustellusti ja rehellisesti asian analysoinut henkilö kritisoi nurin hallituksen esityksen, mutta sitten ilmeisesti käytännössä täällä toimii kuitenkin hallituksen esityksen puolesta. Aikanaan odotan jännityksellä, kuinka ed. Apukka toimii. Pahoin pelkään, että hän asettuu hallituksen taakse, mutta toivon, että hän asettuu omien sanojensa taakse.

Arvoisa puhemies! Sekä ennen vaaleja että hallitusneuvotteluissa vaalien jälkeen Suomen keskusta piti ja pitää edelleenkin tärkeänä tarvittavan talouspolitiikan osana valtion menojen leikkaamista, tarvittavana talouspolitiikan osa-

na, ei niin, että Suomen talouden kehitysuralla myönteinen eteenpäinkulkeminen olisi kiinni vain siitä, mitä tehdään julkisten menojen leikkaamisen kanssa. Toki paljon muullakin on vaikutusta siihen, miten meidän käy, mutta merkittävä osa, ehkä yksi tärkeimmistä osista on mainittu asia, valtiontalouden velkaantumismahdollisuuden hallintaan saaminen. Se oli meidän mielestämme ennen vaaleja ja edelleenkin tavattoman tärkeä asia.

Vaalikauden aikana tuon leikkaustarpeen mitta myös meidän mielestämme on liki 20 miljardia markkaa. Keskusta pitää hallituksen leikkauksia monilta osiltaan oikeina. Noin 5—6 miljardin markan osalta keskustan leikkauslinja on kuitenkin ratkaisevasti toinen kuin hallituksella. Nämä kohdat ovat strategisesti, yhteiskuntapolitiisesti, sosiaalisesti ja alueellisesti niin ratkaisevan tärkeitä kohtia, että vaikka kysymys ei ole kuin 5—6 miljardin markan erosta, niin sittenkin hallituksen ja keskustan linjat ovat tavattoman kaukana toisistaan kokonaisuutena yhteiskuntapolitiiselta painotukseltaan. Ne eroavat erittäin radikaalisti toisistaan.

Keskustan mielestä leikkaukset on kohdennettava tasapuolisesti koko kansan kannettaviksi. Kansantuotteen vuosikasvun noustua 30 miljardiin markkaan näissä oloissa useamman vuoden aikana tehtävät 20 miljardin markan säästöt olisi helppo kantaa, niistä olisi helppo selviytyä. En sano enkä väitä, että se olisi rasitteetonta puuhaa eikä mitään vaikeuksia mainittujen säästöjen tekemisessä olisi kansan harteille tasapuolisestikin jaettuna. Kyllä oma taakkansa toki siinäkin tapauksessa tämän kaiken kestämisessä on. Mutta radikaalisti helpompaa se olisi, jos taakka jaettaisiin oikeudenmukaisesti.

Käytännössä keskustan linja merkitsee sitä, että me emme hyväksy sosiaalisen leikkauksia sillä tavalla esitettyinä kuin hallitus ne tekee. Meidän mielestämme nuo leikkaukset on kohdennettava kyseisen sektorin koko 190 miljardin markan suuruiseen erään eikä vain sosiaalisen sektorin siihen 20 miljardin suuruiseen osaan, joka edustaa kansalaisten perusturvaa. Siitä koko 190 miljardin markan sektorista hallitus tunnistaa sen 20 miljardin perusturvan ja siihen kajoaa, mutta ei mihinkään muuhun koko tuon sosiaalisen sektorin 190 miljardin markan suuruudessa potissa. Säästötarpeiden rahoittajaksi tulee meidän mielestämme saada myös ne kansantalouden osa-alueet, joilla nyt menee poikkeuksellisen hyvin ja joiden nousun hyväksi koko kansakunta on viime vuosien aikana kiristänyt vyötään kaik-

kein eniten. Tähän tapaan keskustassa ajatellaan säästöistä, niiden kohdentamisesta ja keskustan säästöpoliittisesta linjasta.

Viimeksi mainittua perustelen vielä muutamalla sanalla hieman tarkemmin, siis sitä, että me haluamme tämän taakan kantajiksi myös ne elinkeinoelämän alat, joilla nyt menee hyvin. Peruste tälle on se, että tässä selviytymisstrategiasa, mitä Suomi on viime vuodet kulkenut, kansantalouden tai talouspolitiikan monilla eri mekanismeilla ja ratkaisuilla, on tasoitettu vientialojen tietä. Viennin nousu ja nopea elpyminen on ollut välttämätön ehto, mutta ei riittävä ehto Suomen selviytymisen kokonaisstrategialle. Se välttämätön ehto nyt toteutuu, kun vienti vahvistuu, vienti kasvaa hurjaa ja nopeata vauhtia, mutta jotta riittävä ehtokin voisi toteutua eli työttömyys saataisiin alas ja valtion velkataakkaa pienemmäksi, tämä edellyttää nyt sitä, että myös se osa kansantaloutta, jonka hyväksi me kaikki olemme vyötä kiristäneet, nyt voisi osallistua näihin talkoisiin huomattavasti enemmän kuin se tällä hetkellä tekee.

Talouselämä-lehti listasi äskettäin muutama viikko sitten mielenkiintoisen saldon, mielenkiintoisen tilinpäätöksen. Se oli käynyt läpi 500 Suomen suurimman yrityksen tuloksen kehityksen vuosilta 1993 ja 1994. Talouselämän selvityksen mukaan 500 suurinta suomalaista yritystä tekivät viime vuonna 22,6 miljardia markkaa voitollisen tuloksen, kun edellisellä vuonna tuo vastaava tulos oli vain muutama miljardi markkaa, täpärästi positiivisella puolella. Siitä edellisestä vuodesta tuossa tilastossa ei kerrottu, mutta muistini mukaan taisi olla niin, että silloin käytiin peräti miinusmerkkisellä puolella. Nuo äsken mainitut lukemat kertovat puolestaan selvää viestiä siitä, että myös mainitun sektorin vientialojen on osallistuttava näihin talkoisiin, joita tällä hetkellä tarvitaan.

Minä vielä perustelen tätä vaadetta, perustelen sitä myös sillä, että rinnan sen, miten vientialojen nousun ja tuloksen parantamisen on käynyt, on mielenkiintoista havaita, millä tavalla nämä alat työllistävät. Ne eivät työllistä tänään juurikaan enempää ihmisiä kuin muutama vuosi sitten. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että koko kansantaloudessa sosiaalisen sektorin, erittäin merkittävällä tavalla kasvavan sosiaalisen sektorin rahoitukseen ei tosiasiallisesti osallistunut mainittu rajujen ja eniten kasvava kansantalouden osa juuri lainkaan. Näin siitä syystä, että kaikki tiedämme, että suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on rakennettu nimenomaan palkkojen perusteella

määräytyvän järjestelmän varaan. Tästäkin syystä mainitun sektorin mukaan ottaminen näihin talkoisiin, joista olen puhunut, on perusteltua ja paikallaan.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä ja myös mahdollisena työttömyyden laskemista alle 200 000 hengen kuluvan vaalikauden aikana. Edellä kerrottu talouden nopea elpyminen antaa hyvät perusedellytykset kaikkeen tähän. Näiden lisäksi tarvitaan voimakasta työllistävää pk-politiikkaa. Vientialojen kasvu on välttämätön, niin kuin sanoin aikaisemmin, mutta ei riittävä ehto koko Suomen nousulle ja työttömyyden paranemiselle. Kiireisimpiä toimia pk-yritysten tien tasoitamisessa ovat ennen kaikkea vakuusongelmien, vakuuspullonkaulojen poistaminen ja välillisten työvoimakustannusten madaltaminen pk-yritysten kohdalla. Erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että Valtiontakuukeskuksen takausvastuut ovat lähes 60 miljardia markkaa, ja ne ovat ylivoimaiselta valtaosaltaan, liki kaikki, kohdentuneet, ei pk-sektoriin, vaan nimenomaan suurteollisuuteen. Uusi arvio tuolla suunnalla tulisi tehdä.

Keskusta varoittaa hallitusta työttömyyttä lisäävistä säästötoimista. Erityisesti julkisen sektorin kaavailtu nopea alasajo ja maaseutualueille kertaantuvat leikkaukset johtavat työllisyyden kannalta kielteisempään vaikutukseen kuin mikä on näiden säästöjen koko kansantalouden mitassa työllisyyttä parantava vaikutus. Näihin molempiin kannattaa kiinnittää painokasta huomiota, erityisesti toden totta maaseudulle ja kehitysalueelle kertaantuvien leikkausten vaikutukseen. On vaarassa tulla tilanne jo muutaman vuoden sisällä, jossa toisaalta Suomeen syntyy alueita, jotka ovat inflaatioautomaatteja, joille tuotanto ja toimeliaisuus keskittyy, ja toisaalta tyhjentyviä alueita, jotka aiheuttavat monia yhteiskuntataloudellisia ja myös laajempia yhteiskunnallisia ongelmia, sosiaalisia ja henkisiäkin, niin kuin tiedämme niistä murroksista, jotka ovat taakse jääneet, jolloin murros on ollut hallitsematon. Ainekset sellaisten alueellisten murrosten syntymiselle uudestaan ovat nyt olemassa sen hallitusohjelman pohjalta, minkä Lipponen on julkaissut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisäbudjetin uutta työllisyyttä luova anti on varsin vähäinen, se on jo täällä todettu. Sen tulopuoli rakentuu suurimmaksi osaksi hallituksen käynnistämän nopean kasvun tuottamien verotulojen ennakoitua suuremman nousun varaan. Tosiasiassa ku-

luvan vuoden verotulot tulevat olemaan vielä tuntuvasti nyt tässä lisäbudjetissäkin esitettyä suuremmat, niin nopeaa tuo talouden kasvu on ollut vuoden ensimmäisten kuukausien aikana. Lisäbudjetin mainostaminen työllisyysbudjetin hieman ontuu. Lisäbudjettihan ottaa toisista työllistämiskohteista ja sijoittaa toisiin, eräissä tapauksissa huomommin työllistäviin kohteisiin. Lisäbudjetin varsinainen uusi työllistävä vaikutus on likipitään samaa luokkaa kuin Ahon hallituksen viimeisten kuukausien aikana, silloisen työministeri Ilkka Kanervan johdolla valmisteltu esitys.

Keskustan lisäbudjettiesitykset noudattavat edellä sanottuja painotuksia ja periaatteita. Keskusta ei voi hyväksyä esityksiä kansalaisten perusturvan leikkaamiseksi lapsilisistä, opintotuesta ja työttömyysturvasta, jotka sijoittuvat nyt tähän lisäbudjettiin. Muilta osinhan hallituksen leikkauslinja konkretisoituneeksi syksyllä ensi vuoden varsinaisen budjetin yhteydessä. Emme liioin voi hyväksyä kansallisen EU-paketin auki repimistä, joka sekin tapahtuu tässä lisäbudjetissa.

Erityisesti edellisessä hallituksessa mukana olleet kokoomus ja RKP toden totta pettävät poikkeuksellisen suuren asian ratkaisun yhteydessä tekemiään sitoumuksia. Tällä ratkaisulla tietysti tarkoitan Suomen EU-ratkaisua, joka konseptio poliittisesti, jos ei juridisesti, piti sisällään myös ne elinkeinotalouteen liittyvät kansalliset toimet, joista täällä muun muassa eilen ja viime viikon perjantaina puhuttiin pitkäänkin.

Hallituksen esittämien leikkausten sijasta keskusta kohdentaa omat leikkauksensa tasapuolisesti kaikkiin kansalaisiin. Aiemmin täällä jo kerroin periaatteet, mitä se käytännössä on, enkä sitä toista. Näiltä osin hallituksen lisäbudjettiesitys ei ole auki. Totean vielä kertaalleen kuitenkin, että käytännössä sosiaaliturvan osalta leikkaukset koko kansan harteille, ei vain perusturvaan, on se toinen tie. Toinen tie meillä on säilyttää vissi vastuu valtiontalouden tasapainottamisesta myös niille hyvin menestyneille pääomavaltaisille vientialueille, joilla nyt menee hyvin, joiden edestä ja joiden hyväksi koko kansakunta veti vyötä kireämmälle monienkin menneiden vuosien aikana.

Arvoisa puhemies! Ensi syksynä ensi vuoden varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä, samassa yhteydessä, jolloin hallitus konkretisoi omat esityksensä, keskusta konkretisoi myös äsken kertomaltani pohjalta omat esityksensä liittyen vuoden 96 varsinaiseen budjettiesitykseen.

Arvoisa puhemies! Jo aiemmin täällä käydys-ssä keskustelussa keskustan edustajien toimesta on todettu, että keskusta tulee tämän asian yleisperustelujen käsittelyn yhteydessä esittämään epäluottamusta hallitukselle. Sen epäluottamuksen perusta tai tähtäin on siinä, että toden totta hallitus jakaa kansaa kahtia sosiaalisesti ja myös alueellisesti. Se linja vaarantaa sen myönteisen kehitysuran jatkumisen, jolla Suomen työttömyys saataisiin nopeasti alle 200 000:n, joka sekään ei voi olla lopullinen tavoite, mutta realistinen tavoite edeten sillä uralla, jolle nyt on päästy.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Teen varmasti majesteettirikoksen, mutta minua on aina ärsyttänyt hallituksen ja opposition välisessä budjettikeskustelussa vaihtoehdottomuus. Pyydetään vaihtoehtoja; niitä ei kuitenkaan esitetä. Nyt ed. Pekkarinen esitti kaksi aluetta: toinen on sosiaalisektori, 190 miljardia markkaa, jolle koko alueelle leikkaukset pitäisi osoittaa. Toinen oli vientisektorin ylimääräiset tulokset, jos sellaisia katsotaan olevan.

Minä olisin halunnut hiukan konkreettisempaa, mutta ed. Pekkarinen sanoi, että syksyllä sitten esitellään. Toisin sanoen, miten tapahtuvat leikkaukset 190 miljardin sektorilta? Tarkoittaako se ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja millä tavalla? Ja mikä on tämän leikkauksen vaikutus kulutuskysyntään? Toinen ehkä vieläkin tärkeämpi asia on se, miten tämä vientiyritysten osalta tapahtuisi. Tapahtuisiko se mahdollisesti vientiveron muodossa? Tapahtuisiko se mahdollisesti yhteisöverotuksen kautta, josta suurin osa menee kunnille, jolloin se pitäisi valtiolle kuntien valtionosuusleikkauksena leikata, vai tapahtuisiko se jonkinlaisena työnantajan sosiaaliturva- tai tämän tyypisenä maksuna? Nämä asiat jäävät kovin epäselviksi. Suuntaa näissä kyllä ensimmäisen kerran osoitetaan paremmin kuin koskaan aikaisemmin, mutta ei tämä ihan tavallisen suomalaisen järkeä vielä palkitse, millä tavalla se todellisuudessa tapahtuisi.

Mitä tulee epäluottamuskauseeseen hallitukselle, niin olen samaa mieltä, että hallitus saisi mennä, mutta se on vasta pari kuukautta ollut töissä, niin turha kai sitä on vielä kaataa. On parempi, kun antaa sen munia itsensä oikein kunnolla ja sen jälkeen se vasta kammetaan nurin. Minä en oikein ymmärrä tätä epäluottamuskausekysymystä, mutta nämä ovat tällaisen tavallisen meikäläisen ajatuksia, enkä minä ole poliitikko enkä paljon muutakaan.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuorosta tuli sellainen vaikutelma, että jäämme odottamaan keskustan vaihtoehtoja kuin jonkin elokuvan ensi-iltaa, eli syyskuussa, en tiedä monesko päivä, tämä vaihtoehto on tulossa. Kun ed. Pekkarinen hallituksen linjaa noin voimallisesti kritisoi, niin olisin jäänyt odottamaan jotakin muuta konkreettisempaa kuin ilmoituksen siitä, että ensi-ilta on tulossa.

Mitä tulee eräseen toiseen kysymykseen, nimittäin lisäbudjetin työllisyysvaikutuksiin, niin kiinnostaisi tietää, mihin ed. Pekkarinen perustaa ne laskelmansa, että tällä lisäbudjetilla ei ole työllistävää vaikutusta, että ne siirrot varsinaiseen budjettiin nähdessä eivät työllistäisi enemmän kuin se malli, jota Ahon hallitus oli tämän vuoden budjetille esittänyt.

Mitä sitten tulee priorisointiin säästöissä, kun säästösumma on 10 miljardia markkaa, on selvää, että sosiaalisektori ei voi jäädä täysin ilman säästövaatimuksia. Itse olen esittänyt kritiikkiä myös eräisiin näistä priorisoinneista. Täysin tyytyväinen en ole ollut esimerkiksi näin suuriin lapsilisäleikkauksiin. Valitettavasti vihreät eivät hallitusneuvotteluprosessissa saaneet läpi pienempää säästösummaa siihen momenttiin.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja piti mielestäni hyvän puheenvuoron ja toi esille epäkohtia, mutta ihan kaikkiin näihin epäkohtiin ei voida yhtyä sosialidemokraattisen ryhmän kohdalta. Lipposen hallitus on ottanut ensisijaiseksi asiaksi työllisyyden hoitamisen kuntoon, ja se näkyy myös tämän lisäbudjetin yhteydessä. Minä näen tämän budjetin eri tavalla kuin ed. Pekkarinen. Eli eri sektoreilla työllistetään. Tosin on todettava, että nämä työllisyysvaikutukset näkyvät varmasti vasta syksyllä, koska kun tämä budjetti on hyväksytty, niin siinä on jonkinlainen viive ennen kuin eri sektorit pääsevät toteuttamaan työllisyyttä. Se on ehkä valitettavaa tässä yhteydessä. Olisi toivonut, että olisi voitu jo aiemmin päästä käsittelemään tätä lisäbudjettia.

Mitä tulee tähän työllisyyden lisäämiseen, olen ihan iloinen, että ed. Pekkarinen otti esille sen, että keskustakin on ajamassa työllisyyden lisäämistä. Olisimme toivoneet, että jo viime kaudella tähän olisi puututtu eli edellinen hallitus olisi puuttanut. Me jokainen täällä oleva joumme kantamaan vastuuta. Mielestäni myös opposition pitäisi kantaa, niin kuin täällä ed.

Aittoniemi totesi puheenvuorossaan, oma vastuunsa tämän maan ja kansan saamiseksi järjestykseen ja hyvinvoivaksi.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoro vaatii vastauspuheen, vaikka itse puheen sisällöstä olen herttaisen samaa mieltä. Olen myös siinä samaa mieltä, että tämä linja, päänavaus, mikä lisätalousarviossa on, merkitsee, että kansaa jaetaan kahdella tavalla kahteen osaan ja myös talouspoliittinen kestävä kehitys vaarantuu. Tämä täytyy todella saattaa luottamuslauseäänestyksessä puntariin.

Varsinainen asiani liittyy alueelliseen kahtiajakoon. Kun olimme ed. Pekkarisen kanssa tänään Vakuusrahastossa ja Suomen Pankissa ja jälleen ihmettelimme pankkitukien kokonaismäärää, tulen siinä mielessä tähän alueelliseen kahtiajakoon. Kyllä minä luulen, että tästä pankkituen määrästä noin 30 miljardia on suuntautunut nimenomaan tänne pääkaupunkiseudulle ja suuriin taajamiin. Tämän lisäksi 10 miljardia on siirtynyt sitä kautta pääkaupunkiseudun omistukseen, että Arsenal omistaa nyt koko Suomen säästöpankkisektorin kiinteistöt ja myös SKOPin kiinteistöt. Kun vielä otetaan huomioon se, että osuuspankkijärjestön sisällä esimerkiksi on tapahtunut ehkä 10 miljardin siirto tänne pääkaupunkiseudun murheiden peittämiselle, niin tulee tällainen 50 miljardin summa. Siis maakunnista on 50 miljardia rahaa siirretty tänne Kehä III:n sisäpuolelle ja suuriin taajamiin.

Mitään sellaista järjestelmää ei ole, millä vastaava rahamäärä voitaisiin siirtää maakuntiin takaisin. Kuitenkin hallitus katsoo asiakseen lisätä tätä kahtiajakoa ensinnäkin kansallisen tukipaketin romuttamisella, ja mielestäni kukkanen on tämä yksityistieavustusten poistaminen. Se on todellista kiusantekoa. Sillä määrällä tehtäisiin yksi silta vuosittain Kehä III:n ylitse. Kun kuitenkin tämä yksityisteiden ylläpito nykyisellään ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, edustaja!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi varmasti tie-

tää, kun olemme keskustelleet näistä vaihtoehtoisista leikkauksista, sen pääidean. Mutta on ihan hyvä, että hän sen täällä myös kysymyksen muodossa esille ottaa.

Mitä vientialojen vastuisiin tulee tässä kaikessa, minusta, toisin kuin vaalikentillä, havaitsin sekä vasemmistoliiton että sosialidemokraattien kansanedustajien ainakin Keski-Suomessa vaatineen vientiveroa. He olivat sitä mieltä jo silloin, että sieltä pitää leikata. Vientivero sellaiseksi leikkauskeinoksi ei kuitenkaan sovi. Siinä on monta syytä: kansainväliset sopimukset ja se avoin talous, missä Suomi tällä hetkellä on, eivät sitä salli. Erilaisten välillisten maksujen kautta tuo vastuu on siirrettävissä myös vientialoille. Konkreettisten mallien tästä rakentaminen ei ole hirveän nopeaa puuhaa. Mutta minä uskon, että vähän konkreetimpaa jatkossa tästä asiasta saamme. Suunta on täysin selvä, äsken mainittu suunta. Sen tulee olla myös näissä talkoissa mukana.

Mitä tulee sosiaalisektorin koko 190 miljardin markan osallistumiseen, havainnollistan kahdella esimerkillä ajattelutapaa, mikä tässä takana on. Ansiosidonnainen turvahan ei ole tässä mukana. Jo kerran aiemmin täällä sanoin, että miljoonan markan vuosituloa ansaitsevan kansalaisen ansiosidonnainen sairausturva paranee samaan aikaan, kun alimman sairausturvan saaja menettää sairauspäivärahan viimeisenkin pennin. Tässä yksi esimerkki siitä oikein rajusti käristettynä. Tämä on muuten juuri näin, mitä kerroin. Tämä tapahtuu näiden ratkaisujen seurauksena.

Toinen esimerkki on omavastuu. Kyllä mielestäni myös meidän hyvin toimeentulevien omavastuuta sosiaaliturvasta, mitä meille eri muodoissa yhteensä 190 miljardin markan edestä jaetaan, pitää lisätä. Kaikkien mahdollisten, näitten periaatteessa ne pitää olla kaikki ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lisäbudjetti pitää sisällään myös yksityismetsätalouden leikkauksia sekä metsänparannustuesta että metsänparannuslainoista. Mehän kaikki tiedämme, että metsät ovat Suomen kansallisvarallisuutta, jota Suomen kansantalouden kannalta jatkossakin on syytä käyttää entistä tehokkaammin ja entistä enemmän. Metsämehän kasvavat tällä hetkellä noin 80 miljoonaa kuutiometriä ja markkinahakkuilla viime vuonna saatiin noin reilu 50 miljoonaa mottia. Sen lisäksi teollisuus

toi puuta tuontipuuna noin vajaat 10 miljoonaa kuutiometriä.

Jotta jatkossakin voitaisiin hakata ja käyttää ja jalostaa ja myydä entistä enemmän erilaisia metsäteollisuuden tuotteita, joilla sekä kansantaloutta että valtiontaloutta voitaisiin kohentaa ja saada kuntoon, se edellyttää, että metsiä vaalitaan ja hoidetaan vähintäänkin yhtä hyvin kuin tähän asti.

Nyt nämä toteutetut leikkaukset, 50 miljoonan markan leikkaukset kohdentuvat sillä tavalla, että kun 50 miljoonaa markkaa otetaan pois ja kun varsin hyvin teistä monet tietävät, että metsänomistajien oma panostus on vähintään 40 tai 60 prosenttia, tämä leikkaus kaksinkertaistuu tai kolminkertaistuu, ja sen vaikutus työllisyyteen tällä tavalla lisääntyy. Liipaisinteorian tavalla leikkaus saa jatkon lisäleikkauksena. Tällä tavalla työllisyys entisestään vain huononee.

Meillähän viimeisten vuosien aikana erityisesti taimikonhoidossa, metsänviljelyssä ja nuoren metsän kunnostuksessa on jäänyt rästejä johtuen siitä, että metsänparannusrahoituksella ei ole kyetty rahoittamaan kaikkea tarvetta. Tiedämme myös, että entistä enemmän metsänomistajakunta on pirstoutunut sen kaltaiseksi, että metsänomistajat itse eivät tee näitä hoitotoimia, vaan teettävät ne joko metsänhoitoyhdistyksellä tai jollakin muulla taholla. Yleensä tämä prosessi käynnistyy ainoastaan niin, että siinä on mahdollisuus käyttää metsänparannusrahoitusta. Sen tähden en itse ainakaan ymmärrä tätä leikkausta, vaan pitäisi toimia aivan päinvastoin.

Valtiovarainvaliokunta korostaa, että työllistämistukea tai työllisyysmäärärahaa pitäisi käyttää entistä enemmän. Minusta kuitenkin rahan käyttäminen metsänparannusrahana tuo selvästi vähintäänkin kahden- tai kolminkertaisen mahdollisuuden eli olisi paljon tehokkaampi tapa, jolloin metsänparannustukea ei olisi leikattu.

Toivotaan, että jatkossa, ensi vuoden varsinaisen budjetin valmistelun aikana, tähän asiaan voitaisiin palata ja yksityismetsätaloudelle palautetaan ne rahat, jotka olivat tämän vuoden varsinaisessa budjetissa ennen tätä lisätalousarvion tekemistä. Näin voitaisiin taata metsätaloudelle ja metsäteollisuudelle jatkossa puureserviä ja mahdollisuus käyttää puuta ja samalla mahdollistaa koko sille viitekehykselle työtä ja toimeentuloa, jotta sitten puuta kaikissa erilaisissa suhdannetilanteissa olisi käytettävänä. Toivon tosiaan, että hallituspuolueiden edustajat omissa eduskuntaryhmissään paneutuvat asiaan ja yrittävät vaikuttaa niin, että metsistämme pidetään

jatkossakin huoli ja myös metsänparannusrahoitusta suunnataan riittävästi, niin että taimikonhoidot ja nuoren metsän kunnostus jatkossa voidaan toteuttaa niiden suunnitelmien mukaan, joihin erilaisissa metsäpoliittisissa ohjelmissa kansallisella tasolla Suomessa on sitouduttu.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Paavo Lipposen moni-ilmeisen hallituksen ensimmäinen lisäbudjetin käsittely on sujunut valtiovarainvaliokunnassa ja mielestäni myöskin täällä suurella salissa asiallisesti. Lisäbudjetti on hallituksen suuntajulistus, niin kuin täällä on jo useasti todettu. Tällä budjetilla ja siihen liittyvillä laeilla puututaan nyt kansalaisten perusturvaan ja romutetaan viime vaalikaudella ja, voi sanoa, jo vuosikymmeniä sitten tehtyjä merkittäviä päätöksiä, jotka kuuluvat oikeudenmukaisuuteen.

Mielenkiintoista on ollut erityisesti todeta se, miten nopeasti vasemmistoliitto on ryhmänä kääntänyt selkänsä kaikille niille lupauksille, mitä he eduskuntavaalien alla Suomen kansalle ja kansalaisille antoivat. Kuten Esko Seppänen eräässä haastattelussa totesi, Esko Ahon hallituksen leikkauslinjan hyväksyminen kesti alle minuutin hallitusneuvotteluissa, ja sen päälle tulivat vielä ne lisäleikkaukset, joista on nyt jo esimakua tässä lisäbudjetissa. Valta on mielenkiintoista. Se rauhoittaa ja muuttaa nopeasti mielipiteitä. Vasemmistoliitto onkin siirtynyt kokoomuksen yhteisrintamaan tukeakseen hyvätulaisia ja ottaakseen niiltä, joilla vähiten on. Ed. Seppänen on ollut hyvin hiljaa tässä salissa viime aikoina, mutta erityisesti ihmettyttää se, että kokoomus ja myös RKP näiden lakien käsittelyn aikana ja varsinkin tämän lisäbudjettikustelun aikana ovat olleet hyvin hiljaa. Ovatko he siirtyneet tässäkin suhteessa ed. Seppäsen linjalle?

Arvoisa puhemies! Haluan puuttua vielä lisäbudjettiin ja sen maatalouspääluokkaan ja todeta sen, että maatalousjaosto ja myös sen jälkeen valiokunta halusi yksimielisesti kiinnittää huomiota maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehittämiseen ja erityisesti siihen, että investoinnit saataisiin mahdollisimman nopeasti käyntiin, kuten täällä jo alustuspuheenvuorosaan valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja totesi.

On kuitenkin syytä nyt todeta vielä se, että kun meillä ei tällä hetkellä ole omaa maatalouspolitiikkaa, niin myöskin investointipäätöksiin me tarvitsemme Suomen ulkopuolelta tuen, jotta ne voivat sitten aikanaan voimaan tulla. Ongelmak-

si on muodostunut maatalouden rakenteen kehittäminen tämän vuoden aikana, koska tukihakemuksia rakenteen kehittämiseksi otetaan vastaan vasta syyskuun alusta lähtien. Tästä saat- taakin valiokunnan käsityksen mukaan olla seurausena, että kuluvasta vuodesta tulee investointien osalta välivuosi. Valiokunta pitää todella tärkeänä, että maatalouden rakenteen kehittämistä voidaan jatkaa koko vuoden 95 ajan.

Valiokunta toistaa tämän vuoden varsinaisen budjetin yhteydessä lausumansa kannan siitä, että Norjan valtiolta Inarijärven säännöstelyhaitoista saatua kertakorvaus ohjataan Inarin kunnan kalatalouden kehittämisrahastoon. Jos, niin kuin uskon, tämä tulee myös eduskunnan päätökseksi, eikö pitäisi olla jo ministeriöllä selvyys siitä, että ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin? Tässä on kysymys noin 12 miljoonan markan summasta ja tämä päätös olisi välittömästi tehtävä. Näin ainakin tämän vuoden budjetin hyväksymisen yhteydessä, kun asiantuntijoita kuultiin, myös valiokunnalle ministeriöitten taholta luvattiin.

Valiokunta oli myös yksimielinen siitä, että työllisyysvarojen käyttäminen yksityismetsien ensiharvennusten tehostamiseen tehtäisiin mahdolliseksi ja että ryhdyttäisiin välittömästi säädosmuutoksiin, jotka mahdollistavat tämän tapaisten toiminnan. Ensiharvennukset ovat erittäin tärkeitä metsätalouden kannalta, kuten ed. Kalli täällä edellä totesi, ja sen takia nämä byrokrattiset säännökset, jotka estävät järkevän työllisyysvarojen käyttämisen metsänparannustoihin, tulisi viipymättä poistaa.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan enemmistö hyväksyi eilen maa- ja puutarhatalouden kansallisen tukipaketin purkamisen siten, että tukea voidaan myöntää Euroopan yhteisöjen komission antamaa lupaa alhaisempana. Lisätalousarvioesityksessä pinta-alalisään ehdotettua määrärahaa supistetaan 380 miljoonalla markalla. Kun tämä saattaa nyt olla lähes viimeinen kerta, kun pinta-alalisästä tältä paikalta tulee puhuttua, haluan vielä todeta eräitä lukuja eduskunnan pöytäkirjaan. Nimittäin pinta-alalisäjärjestelmä on nyt jäämässä tämän lisätalousarvion jälkeen historiaan.

EU-komissio hyväksyi joulukuussa 94 päätöksen, jonka mukaan pinta-alalisää saadaan maksaa vuosittain alenevasti siten, että määrä olisi tänä vuonna 476 miljoonaa, vuonna 96 272 miljoonaa, 97 204 miljoonaa ja 98 136 miljoonaa markkaa ja 99 68 miljoonaa markkaa. Komission luvan mukaan tuki voidaan myöntää maata-

louden vuonna 94 sovellettujen periaatteiden ja perusteiden mukaisesti. Keskeisinä perusteina tässä olivat ilmasto, maaperä, alueellinen satotaso, taloudelliset olosuhteet ja alueiden kehittyneisyys. Tähän esitykseen myös keskusta oli ja on sitoutunut hyväksyessään kansallisen tukipaketin.

Vuonna 1994 maksetuista pinta-alalisistä noin 250 miljoonaa markkaa maksettiin nuorille viljelijöille. Nuorella viljelijällä tarkoitetaan viljelijää, joka tai jonka puoliso on syntynyt vuonna 56 tai sen jälkeen. Pinta-alalisistä 186 miljoonaa markkaa maksettiin vuonna 94 sellaisille nuorille viljelijöille, joilla viljelijän ja puolison verotettavat tulot vuonna 92 kunnallisverotuksessa olivat alle 90 000 markkaa. Keskimäärin nämä tilat saivat 14 800 markkaa tukea.

Keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä nyt tätä hallituksen kovaa maatalouspoliittista linjaa, joka on lisäbudjetissa ja jolla kansallinen tukipaketti romutetaan. Me tulemmekin lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään nimenomaan pinta-alalisään momentille 30.31.41 380 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kiinnittää yhteen maatalouden kysymykseen hallituksen huomiota ennen kaikkea sen takia, että toivottavasti siihen hallitus pystyy vaikuttamaan. Tämä koskee tässäkin salissa paljon puhuttuja maitokiintiöitä. Meijerit ovat ilmoittaneet maitotiloille maaliskuun lopun kiintiötilanteen. Sen mukaan tiloilla olevat kiintiöt ylittävät Suomen saaman maakiintiön noin 230 miljoonalla litralla. Kiintiöiden yleisleikkaus tällä hetkellä olisi väärää rakennepoliittikkaa. Se kohdistuisi tuottajiin eri lailla kiintiön käyttöasteesta riippuen. Eniten siitä kärsisivät erityisesti nuoret tuottajat, joiden on ollut pakko tuottaa kiintiönsä täyteen.

Tuottajajärjestö onkin esittänyt viimeäärän vahvistamista maaliskuun lopun tilan mukaisena ja lisäajan ottamista kiintiöiden yhteismäärän sopeuttamiseen maakiintiön tasolle. On arvioitu, että sopeuttamiseen menisi pari vuotta tuotannon ennakoidulla luopumisvauhdilla ja kiintiön siirtoihin liittyvällä 50 prosentin leikkurilla sekä mahdollisilla uusilla poisto-ohjelmilla.

Lisäajan saaminen on hyvin perusteltu, kun sitä verrataan esimerkiksi siihen, miten jotkut vanhat eteläiset EU-maat ovat vetkutelleet vuosikausia kiintiöjärjestelmän toimeenpanoa. Näitä maita on palkittu lisäksi kiintiöillä ja kiintiömaksuja jopa anteeksiantamalla. Mielestäni hallituksen tulisi tämä asia ottaa erittäin vakavasti. On syytä kai tässä todeta se, että kun kesantoalan

jatkamiseen saatiin jatkoaikaa kun yritettiin, niin tässäkin olisi nyt yksituumaisesti kiintiö-asiaa ajettava Suomen maidontuottajien ja ennen kaikkea Suomen elintarviketalouden edellyttämällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Historia on opettanut meille ja opettaa edelleen sitä, että maataloutta ja maatalouspolitiikkaa on käytetty voimakkaalla tavalla myös poliittisena lyömäaseena puolin ja toisin. Ehkä nyt muuttuneen tilanteen pitäisi kuitenkin meille itse kullekin, niin hallitukselle kuin oppositiollekin opettaa sen, että tänä päivänä me tarvitsemme pikaisesti maatalouden rakenteen kehittämiseksi järkevän suomalaisiin olosuhteisiin soveltuvan ohjelman, sillä pelkkien markkinavaimien varaan jättäytyminen on mielestäni täyttä hakuammuntaa, joka kohdistuu varmasti väärin eri tuotantosuuntia harjoittaviin maatalousyrittäjiin. Eikö suomalaisten pitäisi Euroopan unionissakin yksituumaisina ajaa myös Suomen maaseudun ja maatalouden etuja?

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut metsänparannusvarojen leikkaukseen, johon edustajat Kalli ja Vihriälä täällä viittasivat. Mielestäni tämä leikkaus on todella suuressa ristiriidassa työllisyyden hoidon kanssa. Taimikonhoitotöitä on Suomessa todella paljon, aivan ruuhkautumiseksi asti, ja perinteisestihän monet nuoret ovat saaneet kesätyöpaikan näissä töissä. Nyt kun näitä ollaan leikkaamassa, työttömyyttä vaikeutetaan. Esimerkkinä Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnasta vain muutama luku. Leikkausesitys merkitsee siellä 4 miljoonan markan vähennystä, ja on laskettu, että 31 miestyövuotta vähemmän voidaan käyttää taimikonhoitotöihin verrattuna siihen, jos olisi entiset määrärahat.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä aivan oikein kiinnitti keskeistä huomiota siihen, että maatalouden kohdalle on tänä vuonna muodostumassa ns. välivuosi rakenteen kehittämisen osalta. Tämä on sikäli hyvä asia korostaa, että monessa puheenvuorossa ainakin aikaisemmin ja ennen muuta EU-paketin kokoamisen yhteydessä korostettiin sitä, että rakennekehitystä on saatava aikaan, sitä on nopeutettava, vauhditettava voimakkaasti.

Siinä yhteydessä ja vielä tänäänkin unohdetaan selkeästi kuitenkin se, että ne tavoitteet, joita ministeri Hemilä ja ilmeisesti myös ja ennen

muuta nimenomaan koko hallitus on asettanut, merkitsevät sitä, että yksinomaan peltoa pitäisi siirtää toisiin käsin, jos näin voi sanoa, noin 700 000 hehtaaria. Tämä kehitys on niin raju, jos tällaisesta puhutaan, että se ei voi tapahtua yhtäkkiä. Mutta ei se myöskään suvaitse välivuosia, vaan sen on voitava tapahtua jatkuvasti. Sen takia olisin odottanut, että maatalouden kohdalla nimenomaan hallitus, kun EU:n kanssa näistä asioista ilmeisesti ei voida tämän vuoden osalta kovin helposti sopia, omin toimin olisi tätä asiaa tietyllä riskilläkin koettanut huomattavasti avittaa ja myöskin vauhdittaa.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Lisätalousarvioon liittyvistä yksittäisistä esityksistä on täällä edellisten päivien aikana keskusteltu aika paljon. En mene enää niihin, vaan ensinnäkin kommentoin täällä paria esitettyä kysymystä.

Tämän päivän aikana ensinnäkin ed. Laakso kysyi täällä, mikä on keskustan kanta puolustusmäärärahojen lisäämiseen vuoden 96 budjetissa, josta asiasta on tietynasteisia huhuja poliittisissa piireissä liikkunut. Minä en pysty vastaamaan enkä haluakaan vastata keskustan puolesta mutta totean ed. Laaksolle, että henkilökohtaisesti näen, että puolustusmäärärahojen tarpeelliseen korottamiseen on suhtauduttava positiivisesti mutta ei siltä osin, kuin ne on tarkoitettu euroarmeijan luomiseen suomalaisen yhteiskunnan varoilla ja suomalaisten ihmisten toimesta.

Ed. M. Pohjola täällä totesi, niin kuin monet muutkin, että hallituksen politiikka on vaikuttanut korkotason laskemiseen noin yhdellä prosenttiyksiköllä ja että tämä korvaa esimerkiksi nyt leikkausten kautta tapahtuvia tappioita velkaisille ihmisille. Ed. M. Pohjola ei kuitenkaan ole laskenut sitä, kuinka paljon tästä korkohyödyistä menee muille kuin lapsiperheille ja opiskelijoille, joita näillä leikkauksilla täällä kalutetaan. Se osuus yhteiskunnassa, mikä tälle osalle tulee, on suhteessa vähäinen verrattuna siihen etuun, mikä tulee suurpääomalle, teollisuudelle, kaupalle, liike-elämälle, sijoituselämälle jne., joka tietysti sekun on hyvä asia. Mutta ei tällä korkolennuksella, jos sellainen olisi tämän hallituksen poliittisista toimista aiheutunut, se on varsin vähäinen, kompensoida näitä leikkauksia, mitä ollaan tekemässä.

Vastauspuheenvuorossani peräsin ed. Pekkariselta lisätietoja siitä, millä tavalla hän laajentaisi vastuut koko kansaa koskevaksi. Samaa mieltä olen itsekkin, että näin pitää tapahtua. Keskustan

vastalauseessa puhutaan siitä, että paineen ja leikkausten tulee kohdistua koko 190 miljardin sosiaalisektoriin eikä pelkästään 20 miljardin osalle. Tämä on ihan oikea ajatus. Toisaalta on lähdetty siitä, että vientisektorin erinomaiset voitot tulisi myöskin asettaa puntariin, kun tällaisia leikkauksia tehdään.

Tuon vastauspuheenvuoron käytn siitä syystä, että tiedämme varsin hyvin, että vientisektorin osalta tällaiset leikkaukset Euroopan unionin jäsenenä ja nykyisten lakien ja kansainvälisten säännösten voimassa ollessa ovat varsin vaikeita. Yksi sellainen mahdollisuus on tietysti, jos voidaan yhteisöveroa korottaa, joka kulkee valtaosin kuntien kautta, ja sitten valtionosuusleikkauksilla rokottaa sieltä yhteiskunnalle. Kun vientivero ei oikeastaan käy, niin on aika tavalla tietysti vaikea ja monimutkainen asia keksiä sellaista mekanismia, jolla asiaan puututaan. Jos tällainen keksitään, meillä keskustassa tuodaan syksyllä selkeät ohjeet.

Minä kaipaisin sellaisia selkeitä ohjeita. Sen 9 vuoden aikana, mitä olen täällä ollut, niin aina on oppositio halunnut esittää vaihtoehtoja, mutta koskaan niitä ei ole tullut miltään oppositioryhmittymältä, eikä tämä, mikä on keskustan vastalauseessa, riitä miksikään vaihtoehdoksi. Siinä on suuntauksia ja kaavailuja, jotka ovat varsin suuren hämäryyden varassa, millä tavalla ne pystytään toteuttamaan, vaikka tarpeellista olisikin.

Henkilökohtaisesti edustan sitä näkemystä, kuten olen tähän saakka sanonut, että nämä leikkaukset ovat tarpeettomia, koska tiedetään, että valtion verokertymä jo tämän vuoden aikana tulee nousemaan huomasti korkeammaksi kuin on arvioitu, ja sama suuntaus tulee olemaan myös jatkossa.

Työllisyysbudjetti, joka nyt on kyseessä, on tuulen huminaa hyvin pitkälti vaikutustensa osalta. Se olisi pitänyt rakentaa valtion kasvavien tulojen varaan, eikä leikkaamalla vähempi-osaista ihmisiltä, kuten tässä tapauksessa tapahtuu. Siis ei leikkauksia, vaan riskinomaisesti luotetaan siihen, että valtion verotulot kasvavat, mikä tällä hetkellä on hyvin mahdollista ja mitä se, että kansalaisten ostovoimasta ei leikata, tulee auttamaan. Talouden nopea kehitys eteenpäin tätä kautta tulee auttamaan myös työllisyyttä, mutta nämä leikkaukset, mitä tässä tehdään, tulevat tietyllä tavalla enemmän tai vähemmän sitä asiaa jarruttamaan.

Mitä tulee hallituksen kaatamiseen, kun keskustan eduskuntaryhmän vastalauseessa on eh-

dotettu epäluottamuslausetta hallitukselle, sanon omana henkilökohtaisena näkemyksenäni, että se on turhanaikaista. Tässä ei ole nyt välisyyksyksestä kysymys, mutta yleensä tämän tyyppisiä toimia käytetään liian herkästi. Pitäisi odottaa, niin kuin sanoin, kunnes nykyinen hallitus perusteellisesti munii itsensä, eikä siihen kovin pitkää aikaa olekaan, sanoi tumma tuolta Malmilta. Täällä on jo vasemmistoliiton suunnasta näkyvissä selvät omantunnon paineet. Osa on jo lähtenyt hallituksen takaa. Monet miettivät, kuten ed. Tiusanen, joka on tänään ollut hyvin hiljainen ja tuijotellut eteensä. Aivan selkeästi myös ed. Rimmi miettii myöskin sitä, pitääkö heidänkin liittyä Tennilän, Kuopan ja Puhjon porukkaan. Kovin pitkää aikaa ei ole, kun tämä alkaa repeytyä. Sen jälkeen, kun vasemmistoliitto on tehnyt ratkaisunsa, sosialidemokraattien vasen siipi, erityisesti ammattiyhdistyssiiپی, alkaa murentua samaan suuntaan.

Siinä vaiheessa, kun katsotaan, että nyt aika on otollinen, lätkäytetään kerralla hallitus nurin ja muodostetaan uusi hallitus maahan. Mutta joka toinen viikko epäluottamuksen esittäminen hallitukselle on mielestäni tarpeetonta. Hallitus on ollut nyt pari kuukautta liikenteessä. Antaa hallituksen nyt munia itsensä ja hajota sisäisesti. Kun nähdään, että se on tarpeellista ja yhteiskunnan kannalta välttämätöntä, silloin pistetään diks yhdellä kerralla, ja muodostetaan maahan uusi hallitus. Tällä tavalla minä ajattelen näin itsellisessä persoonassani.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä sinänsä ihan viisasta ajatella niin, että epäluottamuslauseen esittämistä pitäisi harkita hieman enemmän. Ehkä keskustakin olisi voinut nyt harkita sitä. Kyllä minä varmasti äänestän epäluottamuslauseen puolesta, kun se kerran esitetään. En hallituksen politiikkaa hyväksy. Näen, että se vie kohti kansan kahtiajakoa, eli se on nyt aloitettu, ja siksi on syytä kaataa hallitus niin pian kuin mahdollista. Toisaalta oli vakavaa pohdintaa, mitä ed. Aittoniemi esitti tältä osin.

Mitä tulee vasemmistoliiton ja vihreiden mukanaoloon hallituksessa, niin kyllähän tässä tilanne käy elokuun 1 päivänä sellaiseksi, ettei teitä tarvitakaan hallituksessa. Nyt teitä vielä tarvitiin, jotta saadaan perusoikeusuudistus eli hallitusmuodon muuttaminen vietyä läpi, niin kuin se nyt meni. Sen jälkeen teitä ei hallituksessa tarvita. Sosialidemokraatit ja kokoomus pystyvät ainakin RKP:n tuella kyllä leikkaamaan perustur-

vaa. Te katselette sen jälkeen sivusta, kun näin tapahtuu. Mutta olette tehneet ratkaisevan virheen oltuanne nyt mukana tätä lisäbudjettia ja siihen kuuluvia lakeja eteenpäin viemässä. Te olette vastuussa jatkossakin siitä, että teidän ministerienne johdolla leikataan opintotukea ja lapsilisä ja kansallinen tukipakettipetos viedään eteenpäin. Tämä jää pysyväksi tahraksi teille. Elokuun 1 päivän jälkeen teidän ääntänne ei siellä paljon kuunnella. Siinä mielessä ed. Aittoniemen pohdinta oli kyllä paikallaan. Teidän olisi kannattanut harkita vähän aikaisemmin, mutta varoitus tässäkin vaiheessa lienee paikallaan.

Puhemies: Ed. Kankaanniemi, kehotan tarkistamaan jälleen vastauspuheenvuoron ominaisuudet, vaikka aasinsilta tässä lopussa ed. Aittoniemeen rakennettiinkin.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro tarvitsee todella vastauspuheenvuoron.

Ensinnäkin, mitä tulee hänen mainitsemaansa verotuottojen kasvuun, kiinnitän huomiota siihen, että viime kaudella tehtiin yhteisöverouudistus, joka oli erittäin onnistunut, paras verouudistus, mitä tehtiin, linjakas verouudistus. Nyt se tuottaa verotuloja todella merkittävästi, koska yritykset eivät saa enää varausmahdollisuuksilla voittoaan piiloon. Toisaalta taloushan nousee vientisektorilla kuin kantoraketti. Näin ollen yhdyin siihen, että verotuottojen kasvu on alimitoitettu talousarviossa tällä hetkellä. Syksyllä siihen tulee joitakin miljardeja varmaan lisää hallituksen seuraavassa lisätalousarviossa.

Muutoin mielestäni, päinvastoin kuin ed. Aittoniemi sanoi, vastalause on kokonaisuudessaan linjakas. Täytyy muistaa, että lisätalousarviossa eivät ole auki kaikki asiat. Eihän siinä voi esittää koko budjetin rahoituspuolta, vaan linjaukset, joita tässä on tehty, varmasti riittävät.

Kukaan ei ole todellaan esittänyt vientiveroa, vaan pitäisi pohtia, voitaisiinko sosiaaliturvan rahoitusta siirtää jossain määrin pääomavaltaiselle yritystoiminnalle siten, että se kohdistuisi miljardoittoa tekevään vientiteollisuuteen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tuo epäluottamuslause on linjakas. Kysymys on todella siitä linjasta, jaetaanko kansaa kahtia. Onko oikein romuttaa EU:n kansallinen paketti? Onko tämä kehitys vaarantamassa jo nyt työttömyyden hoitamisen alle 200 000:n? Tästä linjasta on kysymys, ja se on syytä saattaa eduskunnan puntariin.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi käveli aasinsilta myöten ja itse puheenvuoro oli melko aa-mainen.

Ed. Aittoniemen puheenvuorossa oli aivan oikeita painotuksia, mutta loppuosa, mikä koskee ed. Rimmiä ja allekirjoittanutta, oli täysin hutit; se tiedoksi arvoisalle edustajalle.

Arvoisa eduskunnan puhemies! Tätä lisätalousarviota on käsitelty tässä talossa kuukauden ajan. Talousarviossa on selkeä rahoitusosuus rakentamiselle, peruskorjaukselle ja työllistämislle. Luonnollisesti lisätalousarvion työllistämiseksi voi olla vain alkua ja se vaatii aktiivista työtä ja työllistämistä jatkossa. Se vaatii myös meiltä sitä. Lisäbudjetti on osaltaan rahoitettu menosäästöillä. Niiden seuraukset pienituloisimpien ihmisten talouteen on hallittava. Kaikkein vähäosaisimpien turvaa ei tule heikentää. Tästä onkin, arvoisat edustajat, selkeä lausuma, jonka olemme useaan otteeseen todenneet hallitusohjelmassa. "Sosiaalisten tulonsiirtojen, maksujen ja verotuksen yhteensovittamisesta tehdään kokonaisarviointi — siten, että ei heikennetä kaikkien heikko-osaisimpien turvaa." Näin toteaa hallitusohjelma sivulla 12. (Ed. Aittoniemi: Mitä nyt tehdään?) Tämän hallitusohjelman ajatuksen toteuttaminen on yksi hallituksen politiikan onnistumisen mittari, ed. Aittoniemi, ja tätä haluamme erityisesti terottaa. Tästä pitääkääme kiinni yhdessä.

Hallituksen käsittelyssä oleva lisätalousarvio lunastaa olemassaolonsa vain sen kautta, että suomalaisen yhteiskunnan vakavin sairaus, työttömyys, saadaan vähenetyksi. Ainoastaan lisäämällä työpaikkoja ja parantamalla työllisyyttä pystymme siis auttamaan niin lapsiperheiden kuin opiskelijoidenkin asemaa. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on isku ihmisarvoa vastaan, suoraan sen kasvoihin. Tarvitsemme erityisen aktiivisia toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi. Pitkäaikaistyöttömistä on vähintään 40 000 sellaisia, jotka ovat menettäneet työkykynsä. Heidät tulisi asianmukaisesti siirtää työkyvyttömyyseläkkeelle. Tälle hallituksen on luotava mahdollisimman nopeasti edellytykset.

Mitä tulee opposition rooliin, on se osin ollut varsin asiallista. Kuitenkin ajoittaiset ylilyönnit ja asioiden hysterointi ovat olleet silmiinpistäviä. Tämä maa ja kansa, me kaikki, tarvitsemme uusia visioita. Maa on ollut neljä, viisi viime vuotta toivottomuuden tilassa. Tarvitsemme uusia näkökulmia ja tekoja, jotka rohkaisevat ihmisiä työhön, emme sellaista keskustelua,

joka kasaa vielä tarpeettomasti lisää taakkaa niiden harteille, joilla sitä on muutenkin aivan kylliksi.

Maan bruttokansantuote on nousussa. Valtiovallan lisääntyneet tulot tulee käyttää hallitusohjelmassa mainitun heikko-osaisimpien aseman turvaamiseen ja työllistämiseen. Lisääntyneitä valtiontalouden tuloja ei saa käyttää puolustusbudjetin paisuttamiseen tai vaikkapa Hornet-hävittäjien nopeutettuun maksuaikatauluun.

Lopuksi haluan todeta, että Suomen keskusta pääoppositiopuolueena ei mielestäni ole kantanut vastuuta siitä, mihin se kuluneiden neljän vuoden aikana on ollut osaltaan syyllisenä antaessaan tähän viiden miljoonan asukkaan maahan kasvaa ja räjähtää puolen miljoonan ihmisen jättityöttömyyden. Keskusta ei todellakaan, ja tässä olen ed. Aittoniemen kanssa täysin samaa mieltä, esitä selviä, yksilöityjä vaihtoehtoja hallituksen menosäästöille huolimatta niistä lupauksista, joita olemme viime kuukausien aikana tässä salissa kuulleet. On nyt tänään puhuttu, että joskus "syssymällä". Tämä ei ole vastuullista politiikkaa ja asioiden hoitamista.

Aivan lopuksi, kriisinhallintajoukkojen vuosikustannukset on ilmeisesti puolustusministeriössä laskettu 720 miljoonan markan vuositasolle. Tässä on jälleen sellainen uhkaava meno, jolla ei voi olla köyhän ihmisen kannalta hyväksyttävää luonnetta. Näin ollen uskon, että meillä hallituspuolueiden kansanedustajilla ja koko eduskunnalla on varsin paljon vielä tehtävää, jotta saamme näiden neljän vuoden aikana maan todella nousun uralle taloudellisesti, moraalisesti ja henkisesti.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarviolinjauksessaan hallitus nopeuttaa edelleen sitä kehitystä, jonka hallitsematon kuplatalous sai aikanaan Suomessa aikaan. Kun Ahon hallitus onnistui kääntämään talouspolitiikan suunnan myös yhteiskunnalliset palvelut ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kohtuullisesti säilyttäen, käy Lipposen hallitus valitsemansa linjan mukaisesti estottomasti taloudellisesti heikompiensaisten kimppuun saadakseen turvattua hyvinvoipien taloudelliset edut.

Ymmärrän tämän hyvin kokoomuksen ja SDP:n osalta, mutta vasemmistoliiton ja vihreiden olisin uskonut olevan valmiita puolustamaan taloudellisesti heikompiensaisia. Ed. Tiusanen puhui kauniisti juuri tästä asiasta, mutta valitettavasti teot ovat paljon raamempia. Valitet-

tavasti nämä molemmat puolueet ovat hylänneet ihmisen markkinavoimien edessä.

Joutuu kysymään: Mihin ovat kadonneet ne suomalaiset valtiomiehet, jotka kykenivät rakentamaan siltoja eri yhteiskuntaryhmien välille? Onko tämän päivän politiikassa keskinäinen kauna niin vahva voima, ettei konsensukselle ja oikeudenmukaisuudelle enää löydy sijaa? EU-Suomen tulevaisuus on pelottava, jos emme kykene yhteistyöhön kansakunnan sisällä, koska vastassamme ovat mahtavat EU-voimat. Ne kyllä pian polkevat hajanaisen pienen kansakunnan.

Hallituksen lisätalousarviolinja osoittaa perustelematonta maaseutukaunaa, joka tulee palaamaan bumerangina takaisin rasittaen kansantaloutta entistä enemmän palatessaan. Keinotekoinen tuki työllistämiseen perusturvasta ja maaseudulta kerätyillä rahoilla aiheuttaa uutta työttömyyttä ja sosiaalisia ongelmia, jotka sitä kautta tulevat aiheuttamaan entistä suuremman laskun myös valtion kassaan. Kun hallitus on asettanut maaseututyöryhmän kokoamaan sitä ongelmakenttää, joka maaseudulle on aiheutunut EU-integraation seurauksena, niin tältä osin voi sanoa homman olevan kunnossa, mutta toimenpidejärjestys mielestäni on täysin väärä. Ensin lyödään maaseutua taloudellisesti ja vasta sitten selvitetään, mitä olisi pitänyt tehdä. Normaalijärjestyshän olisi ollut, että ensin olisi selvitetty ja sitten vasta valittu toimenpiteet.

Täällä monesti todettu 380 miljoonan markan pinta-alalisäleikkaus kohdistuu sosiaalisesti epäoikeudenmukaisesti ja lisäksi alueellisesti Itä- ja Pohjois-Suomea selvästi voimakkaammin rangaisten jakaen Suomea näin entisestään kahtia. Puolen vuoden sisällä tullut uusi isku EU-liittymisen jälkeen on kohtuuton tältäkin hallitukselta, jonka tavoitteena näyttää olevan maaseudun lopullinen tuhoaminen. Jos linja jatkuu samana useamman vuoden ajan, luulen, että hallitus onnistuu tässä tavoitteessaan.

Täällä moneen kertaan esille otettu yksityisteiden valtionosuusleikkaus on siinä mielessä kohtuuton, että kun noin 57 000 kilometriä yksityisteitä on saanut valtiosuutua ja sitä on tullut noin 1 800 markkaa kilometriä kohti, voimme todeta, että tämä on ollut todella edullista tienpiitoa myös valtiolle, joka avustuksissaan on ollut noin liki puolella mukana näiden yksityisteiden osalta. Samalla avustus on avannut tienkäyttöoikeuden kaikille kansalaisille. Teitä käyttävät luonnossa liikkujat, metsästäjät, marjastajat ja sienestäjät ym. tiekuntien ulkopuoliset käyttäjät.

Siksi tällä reilun 100 miljoonan markan määrärahan poistolla vaarannetaan yksityisteiden kunnonpidon lisäksi teiden vapaa käyttö siitä huolimatta, että yritetään säätää laki kymmenen vuoden ajalle teiden auki pitämiseksi. Se tulee vaikeuttamaan ilmapiiriä ja aiheuttamaan tarpeettomia jännitteitä kansalaisten kesken. Kun lisäksi yksityistienpidon kustannukset kohdentuvat erittäin epätasaisesti tien osakkaiden kesken, voi pahimmassa tapauksessa olla kyse jopa 4 000—5 000 markan leikkauksesta pitkien teiden varrella asuvien tieosakkeiden kohdalle osuttaessa.

Arvoisa puhemies! Lopputuloksena voi todeta hallituksen yksimielisyydessään ja ylimielisyydessään laatineen hallitusohjelman, joka ei ollut mielestäni loppuun saakka harkittu. Korjauksia tuki on mahdollista tehdä vuoden 96 budjettiesitykseen unohtamatta sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Kun täällä penättiin vaihtoehtoja, niin esitän omana vaihtoehtonani, että koko tätä lisätalousarviota ei olisi tarvinnut antaa lainkaan, koska tämä ei tuo mitään säästöjä valtiontalouteen vaan aiheuttaa vain lisää eriarvoisuutta kansalaisten kesken.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU-ulottuvuuteen voitaneen todeta, että kun keskusta hankki omien jäsentensä kannatuksen EU:hun menoon omassa puoluekokouksessaan, niin porkkanaa heiluteltiin ja hintana oli kansallinen tukipaketti, jonka kohtalosta ja tulevaisuudesta kuitenkin, kun tiedämme sen, mitä esimerkiksi ed. Zyskowicz on täällä lausunut, oltiin varsin epätietoisia. Ed. Zyskowiczhan on todennut, että ainoastaan sen hetken valmius esimerkiksi oikeiston kannalta oli olla tukipaketin takuumies. Tulevaisuus oli auki. Kysymyksessä oli sellainen hetken tarve, jolla luotiin valmius EU:hun liittymiseen. Siitä on nykyhallitusta jälkikäteen turha syyllistää.

Ed. H u o t a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen kuunnellut nyt uutea kansanedustajana pari päivää näitä puheita ja olen tullut siihen tulokseen, että tämäkin on ehkä asiaton puheenvuoro. Mutta olen tullut siihen tulokseen, että käytävä keskustelu täällä on ehkä järkevää, mutta aika suurelta osin täysin asiaton. Minua ihmetyttää se, että tämä oppositiohallitus-kuvio on niin vahva, että ei millään ole mitään väliä, vaan voidaan haukkua ja arvostella toisiamme täällä aivan täysin, oli aihetta tai ei. Miksi emme käyttäisi koko eduskunnan voima-

varoja ja asiantuntemusta kaikkeen tähän työskentelyyn? Minua todella ihmetyttää tällainen tapa työskennellä ja tällainen ajankäyttö. Päiväkausia puhutaan ja arvostellaan vain toisiamme. On myös hyviä puheenvuoroja ja asiallisia puheenvuoroja, mutta en tiedä, johtaako se mihinkään positiiviseen, että me vain arvostelemme toisiamme.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiisanen otti täällä esille jo uudelleen tämän EU-paketin, ja sitä rakentamassa mukana olleina me tiedämme sangen hyvin, että paketti rakennettiin siksi, että Suomen elintarviketalous selviäisi siirtymäkaudella tähän EU-tilanteeseen, josta todettiin yksimielisesti, että se on rasittanut erittäin raskaasti maaseutua. Tällä haettiin kansallista yhteisymmärrystä päästäksemme tähän EU-sopimukseen, jotta Suomen kansa olisi valmis sen hyväksymään. Ei ollut mitenkään tarkoitettu, että sillä tehdään jonkinlainen petos ja puolen vuoden kuluttua ollaan valmiit sitä rikkomaan. On todella ikävää, että tällä vaarannetaan Suomen elintarviketalous.

Ed. M. K o s k i: Arvoisa puhemies! Kun me puhumme tässä salissa aika tavalla pääpainoisesti säästöistä, niin aion itse pohdiskella sitä, mitkä voisivat olla ne toimet, jotka toisivat lisää tuloja, sitä kautta toimintaa ja sitä kautta myös mahdollisesti säästöjä esimerkiksi työllistymisen kautta, millä tavalla me voimme tässä maassa edesauttaa sitä, että rattaat todella lähtevät pyörimään ja yritystoiminta tuo meille tuotantoa, joka taas toisaalta voi tuoda meille työllisyyttä, sitä kautta säästöjä ja valtiolle lisää tuloja.

Lähden liikkeelle tässä pohdinnassa maatalouskysymyksestä ja kansallisesta tukipaketista, joka aina toistuvasti nousee esille. Toin tämän omassa puheenvuorossani eilenkin esille eli tukikailun siitä, mikä tämän tukipaketin tarkoitus ja merkitys oli. Sen merkitys oli nimenomaan kompensoida niitä menetyksiä, mitä maataloudelle EU-jäsenyydestä tulee, antaa maataloudelle mahdollisuus ja hiukan aikaa selvittää EU-ratkaisusta ja sitä kautta suomalaiselle elintarviketaloudelle mahdollisuus selviytyä.

Mutta sen taustalla on myös eräs ulottuvuus, josta aika vähän puhutaan. On mielestäni nimittäin aika ironista se, että jotkut samanaikaisesti, kun vaativat tämän paketin leikkaamista ja romuttamista, puhuvat kauniisti siitä, että suomalaisen maatalouden ja maaseudun täytyy muut-

tua, täytyy tulla jotain uutta, uusia toimintoja, jotka korvaavat nykyistä tuotantoa. Tämä on kaunis ajatus ja näin täytyy tietysti olla, mutta se edellyttää sitä, että meillä on olemassa elävä maaseutu, kannattava tuotanto, joka antaa maaseudulle mahdollisuuden muuttua siihen suuntaan, johon nämä kauniit puheet ovat pyrkimässä.

En puhu tästä asiasta tietämättä siitä jotain. Sen takia siitä tiedän, että omalla tilallani olen joutunut tekemään aika rajun muutoksen. Muutaman vuoden sisällä olen siirtynyt lypsykarjataloudesta uuteen tuotantomuotoon, joka käsittää lähinnä 30 hehtaaria luomupeltoa, johon sisältyy marjantuotantoa, yrttejä ja maustekasveja, myös tilakohtaista jalostusta, leipomotoimintaa ym. tällaista jalostustoimintaa. On kuulkaa harvinaisen kallista muuttaa tilan tuotantosuuntaa tällä tavalla. Se tarvitsee tuekseen joko hyvän talouden, rahaa plakkarissa taikka sitten hyvän sivuhomman, joka antaa mahdollisuuden tähän muutokseen. Kyllä minua on auttanut se, että vaimolla on ollut tukena mies, joka voi tuoda hiukan perheeseen rahaa täältä kansanedustajatehtävistä.

Nyt on erittäin tärkeää meidän löytää sellainen linja, jossa me hyväksymme tilanteen, että suomalainen maatalous voi säilyä kilpailukyisenä ja kannattavana, jotta sille annetaan mahdollisuus jopa tähän muutokseen. Toisaalta meidän täytyy pitää huoli siitä, että perusmaatalous, joka meillä totta kai tulee säilyttää, ainakin oma-varaisuus, ja minun mielestäni myös enemmän elivientiin meillä täytyy myös olla tähtäin, koska meillä on valtteja ruoan puhtauden osalta, se meidän täytyy myös pystyä hyödyntämään. Me emme pysty sitä tekemään millään muulla tavalla kuin sillä, että me pidämme kansallisen tukipaketin kautta huolta siitä, että suomalainen elintarviketalous pärjää kilpailulle tässä vapautuneessa tilanteessa.

Seuraavaksi haluan siirtyä pohtimaan yritystoimintaa, sen tilannetta ja tulevaisuutta lähinnä kotimarkkinayritysten osalta, pienen ja keski-suuren yritystoiminnan osalta. Siellä hallitus on tekemässä erittäin pahaa periaatteellista virhetä. Puhutaan siitä, että yritystukijärjestelmä täytyy Suomessa muuttaa. Tämä puhuminen on mennyt myös toiminnan tasolle sillä tavalla, että tällä hetkellä periaatteessa yritystuet ovat aika tavalla jäädytetyssä tilassa. Yritykset saavat hakemuksiinsa lähinnä ruksin päälle ja toteamuksen, että Suomessa muutetaan yritystukijärjestelmää. Sen vuoksi ei tässä vaiheessa olla oikein

halukkaita rahoittamaan yrityksiä ja niiden hankkeita. Meidän pitäisi koko ajan pyrkiä siihen, että se tukijärjestelmä, joka on olemassa, toimisi ja yritykset käyttäisivät sitä hyväkseen. Meidän pitäisi edesauttaa investointien syntymistä ja tukirahojen hyödyntämistä paremmin.

Vaikuttaa todella siltä, että nyt hallitus ajattelee yritystoiminnan tukemisen väärin. Nyt pitäisi satsata nimenomaan siihen, että ensinnäkin yrityksiltä poistettaisiin niitä ongelmia, jotka ovat investointien ja tuotannon aloittamisen ja työllistämisen esteitä. Ensimmäinen suuri este on se, että yrityksillä ei ole vakuuksia. Vakuuspula estää hyvin monen yrityksen järkevän investoinnin liikkeelle lähdön. Yksinkertaisesti yritys ei saa rahoitusta, koska pankit eivät ota minkäänlaista riskiä tänä päivänä.

Valtiontakuujärjestelmää kehitettiin viime syksynä siihen suuntaan, että sieltä poistettiin valtiontakuiden antamisen esteitä pienelle yritystoiminnalle. Aikaisemmin oli olemassa vaatimus, että valtiontakuiden osalta täytyy olla kattavat vastatakuut. Siitä joustettiin sillä tavalla, että valtiontakuu keskus voi periaatteessa harkita aina tapauskohtaisesti, millä tavalla vastavakuuksia vaaditaan. Nyt vakuusjärjestelmän osalta täytyisi vauhdittaa sen toimimista, sitä että vakuudet pelaisivat ja sitä kautta investoinneille ja rahoitukselle annettaisiin mahdollisuus.

Toisaalta myöskin voi sanoa, että terveen yritystoiminnan liikkeelle lähtö tarvitsisi edelleenkin esimerkiksi Keran korkotukirahoituksia, joiden myöntövaltuuksia tässä lisäbudjetissa leikataan. Nimittäin korkotuki ja sitä kautta tapahtuva tukeminen on tervettä tukemista. Se on korkotuen maksamista, joka ei mielestäni vääristä kilpailua, mutta antaa yritykselle mahdollisuuden aloittaa toimintaa, jota ei voi korkeakorkoisella lainalla aloittaa. Sitä tulisi entisestään lisätä ja edesauttaa investointien liikkeelle lähtöä.

Vielä eräs ongelma, joka yrityspuolella vallitsee. Välilliset työvoimakustannukset ovat liian korkeaa tasoa Suomessa. Se on suoranainen työllistämisen este, jos ajatellaan, että palkasta sivukulut muodostavat jopa noin 70 prosenttia. Tiedän sen, että monella yrityksellä on halukkuutta työllistää, mutta sitä ei voida tehdä, koska kulut ovat liian korkeat siihen tuottoon nähden, mikä yrityksen toiminnasta tulee. Toisaalta myöskin työolainsäädäntö on sen verran tiukkaa, että esimerkiksi lyhyitä työsuhteita on aika vaikea hyödyntää. Tuohon puoleen myöskin olisi syytä kiinnittää huomiota. Toivonkin, että tämä hallitus voisi käydä neuvotteluja ay-liikkeen ja

työnantajien kanssa ja sitä kautta löytää yhteisen sopimuksen siitä, että meillä voitaisiin palkkojen sivukulujen osalta päästä kohtuullisemmalle tasolle. Se olisi onneksi koko valtakunnalle ja ennen kaikkea työttömille ihmisille.

Me tarvitsemme Suomessa noustaksemme paremmalle tasolle työllisyyden osalta taikka paremmalle tasolle valtiontalouden osalta kotimarkkinateollisuuden liikkeelle lähtöä, käynnistymistä. Siihen tarvitaan nimenomaan yritystoimintaa, yrittäjiä, ja niitä meillä on olemassa maataloussektorilla, elintarvikesektorilla, metsäpuolella, hyvin monella alueella, mutta ongelmana ovat nimenomaan nämä asiat, jotka toin puheenvuorossani esille.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Koski puheenvuoronsa alkuvaiheessa toi esiin suomalaisen elintarviketalouden tärkeyden ja välttämättömyyden. Hän korosti puheenvuorossaan nimenomaan mahdollisuuksia puhtaan ruoan tuottamiseen. Viime eduskuntakaudella esimerkiksi itse hyvinkin usein toin tämän asian esiin ja olen hänen kanssaan kovinkin samaa mieltä siitä. Minusta tässä kohden piilevät juuri suomalaisen maatalouden ja suomalaisen maaseudun mahdollisuudet, mahdollisuudet pärjätä ja saada tulosta aikaan ja saada myöskin markkinoitua mahdollisesti Euroopan alueellekin hyviä, puhtaita suomalaisia tuotteita.

Sitten hänen esittämänsä ajatukseen siitä, että välilliset työvoimakustannukset ovat korkeat. Ne todella ovat korkeat. Pk-sektorin edellytyksistä puhuttiin täällä viime kaudellakin varsin usein. Me täältä oppositiopuolelta silloin yritimme hyvin useaan otteeseen ja vaadimme sitä, että näihin olisi puututtu. Näin ei valitettavasti tapahtunut. Nyt hallitusohjelmassa kuitenkin hyvin seikkaperäisesti luvataan puuttua välillisten työvoimakustannusten korjaamiseen, mutta hallituksen kausi on nyt ollut vielä varsin lyhyt. Uskon kuitenkin, että asia tulee korjaantumaan, mutta vielä siihen ei ole ennätetty.

Siitä, että yrittäjät eivät työllistä ihmisiä, ed. Koskelle haluaisin todeta, että määräaikaistetyösopimukset ovat mahdollisia suomalaisessa työläinsäädännössä tänäkin päivänä eikä ihmisten ulossaaminen työelämästä ole näyttänyt olevan lainkaan vaikeata, koska työttömien määrä on näin kovin suuri.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyet työsuhteet eivät oikein

toimi, eli ei ole löytynyt käytäntöä, joka pelaisi. Tietysti siinä on vaikeutena myöskin se, että esimerkiksi kortiston päivärahan osalta se tavallaan viivästyy sen takia, että lyhyitä työsuhteita käytetään. Siihenkin ongelmaan voisi ja pitäisi kiinnittää huomiota, että saataisiin järjestelmä, joka olisi joustava, joka voisi tuoda työntekijälle osan toimeentulosta lyhyen työsuhteen kautta ja toisen osan työttömyyskorvauksen kautta. Mutta tällä hetkellä voi todeta sen osalta, että se ei pelaa. Sen olen kokenut lähinnä sillä tavalla, että omassa yrityksessä tätä toimintaa joudutaan käyttämään. Se kyllä vaatii aika tavalla joustavuutta työntekijältä ja yrittäjältä, mutta myöskin vaatisi mielestäni sitä työvoimatoimistolta.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Lipposen hallitus puuttuu lisäbudjettiesityksessään perusturvan lisäksi toiseenkin vasemmistolle ”pyhään asiaan”, valtionyhtiöihin. Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa 32.50.88 Osakehankinnat näet esitetään: ”... että valtioneuvosto saa hyväksyä omistujajärjestelyjä, joiden seurauksena luopuminen valtion määräysvallasta ja määrävähemmistöasemasta Veitsiluoto Oy:ssä on mahdollista.”

Hallitus siis pyytää lupaa Veitsiluoto osakeyhtiön yksityistämiseen. Tätä yksityistämistä valtuutta hallitus tarvitsee sen ratkaisun toteuttamiseen, joka on jo tehty, eli Veitsiluodon liittämiseen Ensoon, joka on jo pitkälle yksityistetty. Valiokunnan täsmentämän hallituksen esityksen mukaanhan myös tässä uudessa yhtiössä, Enso-Veitsiluodossa yksityisille tulee enemmistö osakkeista. Valtio luopuu siinä määräysvallastaan.

Ahon hallituksen toimikaudella vasemmisto vastusti valtionyhtiöiden yksityistämistä vasemmiston perinteisen linjan mukaisesti. Suomeenhan saatiin luotua vahva valtion sektori ennen muuta ”kolmen kovan”, Kekkosen, kansandemokraattien ja maalaisliiton toimesta teollistamaan kehitysalueita niiden luonnonvaroja hyödyntäen ja näiden alueiden työllisyyttä parantaen. Maalaisliitto muuttui keskustaksi, ja samalla se sitten tuli myös hylänneeksi valtionyhtiöt ja niiden puolustamisen. Nyt ainakin osassa vasemmistoa näyttää olevan vahvistumassa se käsitys, että valtionyhtiöt voidaan yksityistää.

Minun mielestäni valtionyhtiöitä tarvitaan yhä edelleenkin yksityisen suuryhtiösektorin rinnalle ja samalla myös tämän yksityissektorin tietynlaiseksi vastapainoksi. Valtionyhtiöihin, niiden investointeihin ja itse asiassa niiden kautta

rakennepolitiikkaan voidaan vaikuttaa hallituksen, eduskunnan ja niiden asettamien päätöselinten toimesta, toisin sanoen politiikan taholta. Näin valtionyhtiösektori muodostaa tietyn voisko sanoa järkevän ohjauksen saarekkeen markkinataloudessa.

Valtionyhtiöiden toinen tärkeä merkitys on se, että niitä on todellakin voitu käyttää erittäin hyvin juuri aluepolitiikan kaikkein tehokkaimpina välineinä. Ellei meillä olisi ollut pohjoisessa valtionyhtiöitä, eipä meillä siellä paljon mitään enää olisiakaan.

Valtionyhtiöiden yksityistäminen on uusliberalismin aatteen mukaista toimintaa. Uusliberalismihan lähti liikkeelle USA:sta, mutta siellä ei kyllä paljon yksityistettävää ollutkaan. Englannissa sen sijaan Thatcherin kaudella yksityistettiin erittäin laajasti valtion hallinnassa ollutta tuotantotoimintaa. Vähitellen tämä yksityistämisaalto on sitten yltänyt tänne pohjolaankin.

Yksityistämislilla ovat säännönmukaisesti ne yritykset, joihin yksityinen pääoma tuntee kiinnostusta. Mitenpä muutenkaan nämä tuottavat valtion laitokset siirretään yksityisille, että ne voivat lisätä pääomanmuodostustaan. Muustahan kapitaali ei tietysti olekaan kiinnostunut.

Valtionyhtiöiden yksityistämisestä seuraa todellakin se, ettei yksityistettyjen yritysten pysymiseen ja kehittämiseen kehitysalueilla voida enää vaikuttaa. Veitsiluodon yksityistäminen ja sen fuusioiminen Ensoon voivat johtaa siihen, että toiminnot pohjoisimmassa osassa tämän ison yhtiön toimialuetta kuihtuvat. Valiokunnan mietinnön perusteluissa on kyllä erittäin hyvä kannanotto siitä, että pitää kehittää myös Kemin tehtaita ja Kemijärven sellutehdasta, mutta suuri mutta on sitten se, miten voidaan vaikuttaa yksityistettyyn pörssiyhtiöön, jossa määräysvalta on muilla kuin valtiolla. Voidaan esittää hurskaita toiveita, tehdä perustelulausumia, mutta jos valtiolla ei ole määräysvaltaa, niin sitä ei sitten ole.

Kemijärven sellutehtaan toiminta tietysti jatkuu nyt nousukaudella, jolloin sellusta saadaan erittäin hyvää hintaa, mutta jatkon osalta kaikki on edelleenkin minusta erittäin epäselvää. Kemijärvellähän tarvitaan varsin mittavia investointeja tuotantolaitoksen uudistamiseen ja samalla myös sen laajentamiseen, jotta se on kilpailukykyinen kaikissa suhdannekierron vaiheissa. Nyt kun sitten käy todella niin, jos tämä valtuutus annetaan, että Enso-Veitsiluodossa määräysvalta on yksityisillä, kenties ulkomaalaisilla, niin on

sitten hurskaita toiveita, mitä tämä talo tai vaikkapa ktm:kin jatkossa sitten esittävät, ja pelkäävät niitä.

En siis voikaan yhtyä esitykseen Veitsiluodon yksityistämisestä, vaan esitän, kun asia tulee täällä yksityiskohtaiseen käsittelyyn, että yksityistämistä koskeva valtuutuspyyntö poistetaan lisäbudjettiesityksestä. Veitsiluodolla on kaikki edellytykset toimia itsellisenä pohjoisena valtionyhtiönä. Kaikkein selvimmin tämän osoittaa Veitsiluodon viimeisin tulostieto, joka osoitti, että aikoinaan tehdyt isonkin velan aiheuttaneet satsaukset Oulun paperikoneeseen ovat olleet oikeita. Nyt on käynyt selväksi, että se oli kultamuna, ja kun tämä kävi selväksi, sen jälkeen kiinnostuivat muut ottamaan Veitsiluodon, ja nyt sitä ollaan viemässä ensin Ensoon ja sitä kautta myös yksityisille.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1994

Ainoa käsittely

Kertomus 5/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laeiksi holhouslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 16/1995 vp

Lakivaliokunnan mietintö 5/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kun holhouslakia muutetaan, siihen tulee uusi säännös, 35 a §, jossa holhoojalla ilman holhot-

tavan suostumusta on oikeus avata sellaisia kirjoituksia, joiden voidaan olettaa liittyvän holhoojan toimeen. Se on ihan hyvä asia. En sitä kiistä. Mutta tämä on inhimilliseltä kannalta vaarallinen ottaen huomioon, että holhottava on yleensä hyvin suojaton tällaisia holhoojia vastaan. Heistä osa on erinomaisen hyviä ja tunnollisia, mutta heihin sekaantuu kaikenlaisia ihmisiä, niin kuin tässä yhteiskunnassa yleensäkin. Suhdautaudun tähän pykälään tämän sisältöisenä hyvin kriittisesti.

Minä esitin kyllä lakivaliokunnassa, että sitä vähän viilailtaisiin tiettyyn suuntaan. Se ei ollut tulta enkä esittänyt vastalauseita siitä. Päinvastoin mietintöön tuli lausuma, jossa höllennettiin tätä arviointia sillä tavalla, että jos holhoojalla, vaikka se ei ole hänen toimintaansa kuuluvaa, on joitakin syitä luulla, että näin on, niin häntä ei voida rangaista tuon kirjeen avaamisesta.

Kun lakivaliokunnassa kovinkin monet ovat, kuten eduskunnassa, yksityisen ja suojattoman ihmisen puolesta, niin ihmettelen vähän, että lakivaliokunnassa asian käsittelyn yhteydessä tähän ei kiinnitetty huomiota. Halusin sen pöytäkirjaan sanoa, niin kuin täällä yleensä sanotaan. Tällä ei ole mitään merkitystä, mutta tässä saatetaan tulla paha virhe. Holhottava on suojaton monta kertaa. Jos joku sairasmaielinen holhooja hänen yksinkertaisia rakkauskirjeitään saattaa lueskella mielenkiinnosta, koskaan ei päästä tähän kiinni. Jos he ovat sitten onnellisia, niin olkoot. Tulipahan nyt, rouva puhemies, sanottua tämä asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi vartioimisliikelain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 50/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 52/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 53/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 ja 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 54/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 55/1995 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Yksityisiä teitä on maassamme kaikkiaan noin 280 000 kilometriä, joista valtionavun piiriin kuuluvia 60 000 kilometriä. Kaikista maamme teistä ja kaduista on yksityisteitä noin 70 prosenttia. Näiden varsilla asuu ihmisiä noin 0,5—0,6 miljoonaa, ja lisäksi niiden vaikutuspiirissä on noin 160 000 kesämökkiä, eli kaiken kaikkiaan voi arvioida noin miljoonan ihmisen melko säännöllisesti käyttävän näitä valtionavun piirissä olevia yksityisteitä. Yksityisteillä on siten maamme infrastruktuurin kannalta oleellisen keskeinen ja tärkeä merkitys.

Yksityisteiden valtionapujärjestelmä luotiin noin 30 vuotta sitten tasaamaan eroa yleisten teiden ja katujen sekä toisaalta yksityisten teiden varsilla asuvien kansalaisten välillä. Kysymyksessä oli siis pyrkimys kansalaisten saattamiseksi lähemmäs tasa-arvoista asemaa.

Yhteiskunnallinen kehitys on kuitenkin tietysti määrin muuttanut tilannetta. Kaupungeissa katujen varrella asuvat maksoivat jokin aika sitten katumaksua. Se ei koskenut yksityisten teiden varsilla asuvia kansalaisia. Kun katumaksua korvaavaksi tuli kiinteistövero, se sisälsi myöskin yksityisten teiden varsilla olevat kiinteistöt.

Nyt hallituksen esityksessä kuitenkin esitetään, että se vähäinenkin valtionosuus, joka yksityisteille on myönnetty, romutettaisiin kokonaisuudessaan ensi vuoden alussa kunnossapidon osalta ja ainoastaan keskeneräiset investoinnit jäisivät maksettaviksi seuraavan kahden vuoden aikana.

Tällä esityksellä ei siten yksistään leikata, kuten hallituksen taholta on aiemmin väitetty, vaan sillä romutetaan koko avustusjärjestelmä. Voi sanoa, että tämä esitys on huonojen esitysten pohjanoteeraus. Tällä esityksellä hallitus pyrkii ilmeisesti kostonhimoa tyydyttääkseen täsmäaseen tavoin kurittamaan maaseudulla asuvia ihmisiä.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kiireen vuoksi asian suhteen ei ole pyydetty keneltäkään lausuntoja. Ihmetyttää tällainen kiire, kun tämän on tarkoitus kuitenkin tulla voimaan vasta ensi vuoden alussa ja joka tapauksessa tämä lakiesityksen säätäminen jää syksyyn. Tämä esitys herättää myös monia periaatteellisia kysymyksiä, joita toivoisin valiokunnassa käsiteltävän.

Hallituksen esityksessä todetaan, että 95 §, jonka mukaan kunta voi myöntää avustusta, on tarpeen säilyttää. Saattaa hyvin olla, että se on tarkoituksenmukaista, mutta toisaalta se viittaa siihen, että tarkoituksena on entistä enemmän vyöryttää kustannuksia kuntien kannettavaksi.

Asialla on myös periaatteellista oikeudellista merkitystä tai ainakin mielenkiintoa. Nimittäin Suomessa kuntien yleinen toimialapykälä on pyritty tulkitsemaan mahdollisimman laajasti niin, ettei erillislaeissa erikseen määriteltäisi kunnan oikeuksia erilaisiin tehtäviin. Ruotsissa on tähän käytäntöön pyritty hyvin pitkälle. Käytännössä se on merkinnyt kunnan yleisen toimialan supistumista, ja tulkinta on johtanut siellä helposti siihen, että kunnat saavat tehdä vain sen, mitä laeissa on erikseen mainittu. Tämän vuoksi toivoisin, että lakiesityksen yhteydessä kuunneltaisiin asiantuntijana kunnallisoikeuden erityisasiantuntijoita, jotta tämä periaatteellinenkin kysymys tulisi tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisesti selvitettyä.

Toinen periaatteellisesti hyvin arveluttava kysymys on se, kun nykyisessä laissa rakennusavustuksen viimeisen erän nostamisen jälkeen tie on pitänyt pitää yleisessä käytössä kymmenen vuotta, niin tämän lain yhteydessä esitetään, että kaikki ne yksityistiet, jotka ovat saaneet kunnossapitoavustusta vuonna 1995, on veloitettu pitämään tiet yleisen liikenteen käytössä seuraavan

kymmenen vuoden ajan tämän lain voimaantuloista.

Kun yleensä kunnossapitoavustus keskimäärin on vain noin kolmannes kaikista kustannuksista vuositasona, tuntuu perin arveluttavalta, että tämän avustuksen perusteella kansalaiset tai tiekunta veloitetaan pitämään kymmenen vuotta tietä avoimena yleiselle liikenteelle. Tulee kysyneeksi: Eikö tässä ole kysymys tietyllä tavalla omaisuuden pakko-otosta? Tulee kysyneeksi, täyttääkö tämä kaikilta osin perustuslain omaisuudensuojaa tai yhdenvertaisuutta koskevia periaatteita? Tältäkin osin lakia olisi varmasti hyvä valiokunnassa käsitellä.

Laki tulee aiheuttamaan monia ongelmia, ensinnäkin paineita kunnan avustuksiin, mutta koska kuntien taloudelliset mahdollisuudet ovat hyvin erilaisia eri puolilla maata, se merkitsee myös kansalaisten asettamista eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen. Lakiesitys tulee merkitsemään myös yksikkömaksujen korotusta tieosakkaille. Tieyhdistys onkin arvioinut, että ne nousevat keskimäärin ehkä 500 markasta aina 2 000 markkaan riippuen tien pituudesta ja osakkaiden lukumäärästä.

Teiden yksiköinnit joudutaan tarkistamaan uudelleen, ja ilmeisesti mökki- ym. teiden osalta saattaa syntyä erilaisia yksiköinti-ongelmia. Varmasti myös kuljetusmaksuja tullaan aikaisempaa tarkemmin ja täydellisempinä perimään tulevaisuudessa ja sitä varten tarvitaan varmasti oma valvontajärjestelmänsä. Liikennearjoituksia tullaan asettamaan entistä useampia. Varmasti puomejakin teille tulee, olivatpa ne sitten laillisia tai laittomia. Suomalaiskansallisen perusluonteen tuntien varmasti riitoja, valituksia, oikeudenkäyntejä ja teiden sulkemisia tulee tapahtumaan. Vaarana on myös, että teiden kunnossapitotaso laskee, ja se voi aiheuttaa tietysti entistä suuremmassa määrin myös liikenneonnettomuuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä lakiesitys on kaikilta osiltaan täydellisesti epäonnistunut ja hallituksen tulisi kiireellisesti peruuttaa tällainen sinänsä valtiontalouden kannalta pieni säästöesitys, mutta yksityisille kansalaisille yksityisten teiden varsilla eräissä tapauksissa erittäin suuria ongelmia aiheuttava lakiehdotus.

Ed. Karjalainen: Rouva puhemies! Haluan välttää vastakkainasettelua ja korostaa enemmän sitä, että kyseessä on meitä kaikkia koskeva asia. En vähättele niitä ongelmia ja uusia rasitteita, joita esitys tuottaa yksityisteiden var-

silla asuville. Tiedän myös, että yksityisteiden merkitys on suuri alueiden elinkeinotoiminnan, muun muassa puuhuollon, perusedellytyksenä. Silti haluan korostaa, että esityksessä ovat kyseessä valtiontalouden säästötavoitteen lisäksi myös arvot, joita me kaikki arvostamme ja joista me nautimme ja joita me olemme tottuneet pitämään itsestään selvyyksinä, mutta jotka nyt saatavat olla vaarassa.

Jos nuo valtionavut poistuvat nyt, jää yhteiskunnan osuus kuntien kontolle. Kunnallistalouden näkymät tuntien on vaara, että myös kunnat noudattavat säästöideologiaa ja luopuvat tieavustuksista. Vaara on suurin siellä, missä on yksityistietäkin eniten. Miten silloin toteutuu ikimuihin pohjoismainen liikkumiseen ja luonnosta nauttimiseen liittyvä jokamiehenoikeus? Se on syytä aidosti tämän lain käsittelyssä selvittää.

Hallituksen esityksen johdannossa tunnustetaan tosiaan, että asian kiireellisyyden johdosta asiantuntijoita ei ole ehditty kuulla. Tämä puute on kyllä syytä perusteellisesti korjata valiokuntakäsittelyn aikana. Kyse on paitsi rahasta ja kustannusten siirtämisestä, myös meitä kaikkia koskevasta suuresta periaatteellisesta kansalaisoikeudesta.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Yksityistiemäärärahojen leikkaus kuuluu siihen sarjaan, jolla rahaa siirretään eteläisen Suomen kehittämiseen. Tämän päivän aikana puheenvuoroissa on sivuttu tätä yksityistiemääräraha-asiaa, ja muutamissa hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa on tullut jo esiin se, että yksityistiemäärärahaleikkaus on sellainen asia, joka saisi jäädä toteutumatta.

Avustuksien piirissä olevan tiestön osuus on kaiken kaikkiaan noin 30 prosenttia. Koko liikennejärjestelmää ajatellen yksityistiestö on erittäin merkittävä. Sen käytön piiriin kuuluu hyvin merkittävä osa maaseudun elinkeinoista, maatalous lähes kokonaisuudessaan tuotteiden ja tuotantotarvikkeiden kuljetuksien osalta. Erittäin merkittävä yksityistiestö on meidän tärkeimmälle teollisuudenalallemme eli metsäteollisuudelle. 70 prosenttia puunjalostusteollisuuden raaka-aineista kuormataan yksityisteiden varsilta. Maaseudun teollisuus on keskittynyt harvoin yksiköihin, ja maaseudulta kuljetetaan raaka-aineita hyvin merkittävästi jalostettavaksi muualle.

Kuljetusten kannalta vaativat luonnonolosuhteet aiheuttavat sen, että suomalaisten tuot-

teiden kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi on kuljetuksemme oltava muita maita tehokkaampia. Selvitysten mukaan Suomessa tehdään kuljetustyötä 2—3-kertainen määrä asukasta kohden Euroopan keskiarvoon verrattuna. Maaseudun elinvoimaisuus edellyttää kunnollista ja liikenteellisesti turvallista tiestöä. Vajaan 120 miljoonan markan poistaminen vaarantaa maaseudun elinkeinojen jatkuvuuden ja tätä kautta vaikeuttaa myös uusien työpaikkojen muodostumista maaseudulle.

On huomioitava se, että perustiestön kunnostusavustukset ovat vain osa niistä kokonaiskustannuksista, mitkä liittyvät tiestön kokonaiskustannuksiin. Yksityistiestön rakentamiseen ja kunnostustöihin sisältyy hyvin merkittävästi vapaaehtoistyötä ilman mitään korvausta. Kunnostusavustukset ovat kuitenkin erittäin tärkeät tiestön kunnostuksessa tarvittavien tarvikkeiden hankinnoissa ja huoltokulujen korvauksissa.

Suurta ihmetystä herättää kansalaisissa se, että hallitus samanaikaisesti samassa budjetissa esittää rahaa 120 miljoonaa markkaa perustiestön kunnostukseen. Kun on vielä havaittavissa se, että kunnostuskohteet ovat valtaosin Etelä-Suomessa, tulee mieleen se ajatus, että tämä on sitä uutta tasa-arvoisuutta ja oikeudenmukaisuutta, jota hallitus hyvin paljon täällä viljelee.

Yksityistiestön rakennusavustuksiin kuuluu sääntö tiestön käyttöoikeudesta. Voimassa olevan lain mukaan, jos valtio tai kunta on antanut avustusta, muiden kuin tieosakkaiden liikennettä tiellä ei ole voitu kieltää säännöllistä liikennettä lukuun ottamatta. Liikennettä ei ole voitu kieltää kymmenen vuoteen viimeisen avustuserän nostamisesta lukien tien tekemisavustuksen osalta. Nyt hallitus aikoo muuttaa lakia niin, että vuonna 1995 avustusta saaneet tiet kuuluisivat seuraavat kymmenen vuotta yleisen käytön piiriin, aivan niin kuin ed. Manninen myös toi esille. Tiestön käyttöoikeus kuuluu, vaikka tiestö ei saa minkäänlaista kunnostusavustusta eikä tukea yhteiskunnalta.

Kyllä tämä menee jo reilusti yli yleisen oikeustajun, kun on kuitenkin huomioitava se, että tiestöjä on kunnostettava joka vuosi. Ei viimeisen vuoden avustusrahoilla voida kunnostaa tiestöä seuraavien kymmenen vuoden käyttöä varten. Kunnostus on jokavuotinen toimenpide, jos siihen vain rahaa tulevaisuudessa jostakin löytyy.

Haluan tuoda esille sen, että hyvin monet yksityistiet ovat varsin merkittävän yleisen käytön

kohteina erityisesti marjastuksen ja metsästyksen aikoihin ja tiestön käyttö kasvaa koko ajan muun luontomatkailun lisääntymisen myötä.

Arvoisa puhemies! Yksityistiemäärärahojen poistaminen vaarantaa koko yksityistieverkon ylläpitämisen. Tiestön kunto alkaa rapistua, ja sillä on huomattava heikennysvaikutus maaseudun ihmisten jokapäiväiseen elämään. Tiestön rapistuminen tulee vaikuttamaan myös maaseudulta tulevien raaka-aineiden hintaan. Tiestön heikosta kunnosta aiheutuvien vahinkojen korvausvelvollisuus tien käyttäjille tuo myös vaikeuksia tien omistajille. Tien käyttöoikeus tilanteessa, jossa tien kunto ei kestä ylimääräistä liikennettä, aiheuttaa varmasti jatkuvaa ristiriitaa tien käyttäjien välillä.

Ed. Lehtosaari: Arvoisa rouva puhemies! Muutama tunti sitten lisätalousarvion yleiskeskustelussa käytiin tästä asiasta puheenvuoron tuomien hallituksen esityksen, joten en liiemmin tähän asiaan enää puutu. Haluan kuitenkin lyhyesti todeta, että hallituksen esitys on käsittämätön. Sitä ei käsitetä maakunnissa, ei tiekunnissa eikä täällä salissakaan. Mielestäni esityksen tekijät eivät oikein tiedä, mitä he tässä tekevät ja ajavat. Ymmärrän sen, että tänä aikana tullaan vaatimaan ja vaaditaan jatkuvasti säästöjä, mutta kyllä hallitus leikkaa tässä aivan vikapaikasta.

Mikäli hallituksen esitys toteutuu, se johtaa, niin kuin täällä on jo parissa puheenvuorossa todettu, tiestön rappeutumiseen. Se johtaa selkauksiin teillä, kun puomeja asetetaan teitten päihin. Se johtaa kunnat uusiin lisärasituksiin. Loppujen lopuksi ja viime kädessä tiekuntien osakkaille jää taas kerran erittäin suuri lasku. Lisäksi tiekunnat joutuvat kuitenkin, jos hallituksen esitys menee läpi, pitämään tiet yleisessä käytössä. Jos esitys toteutuu, tiekuntien ongelmat ovat erittäin suuret. Kaikki tapahtuu reilun 100 miljoonan tähden. Kysynkin, onko tämä viisasta.

Toivon ja tässä vaiheessa vielä uskon, että kun hallitusrintaman edustajat ja valtioneuvoston jäsenet liikkuvat kesäaikana maakunnissa ja kenties yksityisteitä pitkin, heille siellä tavallaan silmät aukeavat ja syksyllä asia voidaan muuttaa niin, että hallitus peruu huonon esityksensä.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Lainaan yleisperusteluista sivulta 2 tekstiä: ”-vielä vuoden 1995 aikana ei saa kieltää muiden kuin tien osakkaiden liikennettä kymmeneen

vuoteen tämän lain voimaantulon jälkeenkään.” Laki on kirjoitettu yhtä huonosti. Ihmettelen, ei kai tällä voida sitä tarkoittaa, että tiekunnan osakkailta voidaan kieltää liikkuminen, mutta ei kymmeneen vuoteen muilta. Tämä on ehkä saivartelua, mutta ehkä pitäisi kiinnittää huomiota myös tekstiin.

Lisäksi kiinnitän erityistä huomiota siihen, että tien pitäjä todellakin vastaa tien kunnosta, ja kun sattuu vahinkoja, se on korvausvelvollinen. Tämän lisäksi vielä tiekunnan puheenjohtaja, joka minäkin satun olemaan, voi joutua sakotusvaaran uhriksi. Ei tällaista lakia voi missään tapauksessa hyväksyä.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Täytyy henkilökohtaisesti sanoa, että esitys on kyllä sellainen, että kun hallitusohjelmaa ja sen lisäpöytäkirjaa katsoi, niin ainakin minä jouduin oman elämäntilanteeni ja taustani takia nimenomaan pysähtymään tällä kohdalla ja ajattelemaan, onko kaikki kohdallaan. Siksi voin luvata teille, että kun asia on valiokuntakäsittelyssä, tulemme paneutumaan siihen mahdollisimman perusteellisesti.

Yhdessä kolmen vasemmistoliittolaisen kansanedustajan kanssa me esitimme myös asianomaiselle ministerille kysymyksen siitä, millä tavalla tullaan turvaamaan yksityisteiden valtionosuusjärjestelmän kumoamisen jälkeen teollisuuden puuhuolto, sen kitkattomuus, jokamiehenoikeuksien toteutuminen ja asukkaiden kohtuuttomat tienpitokustannukset tämän jälkeen. Mielestäni kunnollisia vastauksia ei ole tullut. Siitä syystä katson, että tähän asiaan meidän on hyvin kriittisesti paneuduttava.

Käytännössä se merkitsee sitä, että kiinnittämme huomiota hyvin asiallisesti eräisiin kohtiin, joita täällä on jo käsiteltykin, mutta otan niistä muutamia vielä esille.

Erityisesti haluan sanoa siitä, kun olen elänyt seudulla ja itse asiassa kasvanut ympäristössä ja perheessä, jossa elettiin näiden teiden tekemisestä ja niillä kulkemisesta, että olen varma siitä, että näiden teiden kunto ei tule tällä menetelmällä jatkossa pysymään, jollei kuntia todella velvoiteta sillä tavalla osallistumaan, josta tässä esityksessä on jo viitteet, mutta jonka toteutumiseen tällä hetkellä tässä taloustilanteessa itsekään en jaksa uskoa. Yksikkömaksujen korotukset, yksiköiden tarkistamistarpeet ja kaikki muu sellainen tulee hyvin äkkiä ajankohtaiseksi. Siitä syystä näistä asioista puhutaan nyt erittäin paljon paitsi maaseudulla myös kaupungeissa kaikkien

niiden ihmisten taholla, jotka näitä teitä käyttävät.

Hyvin vakava asia tässä yhteydessä on minusta jokamiehen oikeuksista periaatteessa johtuva, herkästi esiintuleva ja suomalaisille tyypillinen asioiden riitauttaminen. On hyvin surkea asia, jos tämä johtaa siihen, että eri osapuolet ja teiden käyttäjät asettuvat toisiaan vastaan. Kyse on silloin esimerkiksi puutavarayhtiöstä ja yksityisistä ihmisistä, vakituisista asukkaista ja kesäasukkaista, metsästäjistä tai vaikkapa kalastajista, niin kuin omalla kohdallani.

Yhdestä asiasta tässä keskustelussa varoittaisin kaikkia meitä eri poliittisiin liikkeisiin kuuluvia, ja se on se vastakkainasettelu, joka tässä salissa niin herkästi nousee maalaisten ja kaupunkilaisten välille. Itse en sitä vastakohta-asettelua hyväksy. Tämä asia on kerta kaikkiaan liian suuri alistettavaksi populismille ja poliittiselle kädenväännölle. Minusta näin on kahdestakin eri syystä. Ensimmäinen on se, että näitä teitä on paljon myös kaupungeissa. Toiseksi siitä syystä, että me kaupunkilaiset, aiemmin maalaiset, käytämme niitä hyvin paljon, ihan niin kuin maalaiset käyttävät myös kaupungin katuja asioidessaan siellä. Kaiken kaikkiaan suomalaisessa poliittisessa keskustelussa viljellään ihan liian paljon tietyistä historiallisista lähtökohdista lähtien vastakkainasettelua, joka meitä nyt siis uhkaa.

Kasvatuksessa ja opetuksessa on usein käytetty kolmea kohtalokasta keinoa, joita toivon, että nyt ei käytettäisi. Ne ovat pelottelu, uhkailu ja kiristys. Tässä kohden nimenomaan ovat nämä vaarat lähellä niin yksityisten asukkaiden taholta, niiden yhdistysten taholta, jotka harrastavat näitten teitten varsilla, kuin myös niitten isäntien taholta, jotka erityisesti haluavat tässä näyttää, missä kaappi seisoo. Pelottelu, uhkailu ja kiristys eivät siis ole oikeita keinoja tämän asian ajamiseksi. Toivon, ettei niitä käytettäisi tässä salissa eikä suomalaismetsissä, ei opposition eikä hallituksen, ei isäntien eikä jokamiesten tai -naisten toimesta.

Asia on siis alistettava kriittiseen, tiukan asialliseen käsittelyyn valiokuntavaiheessa. Erityisen keskeinen on se kohta, joka äsken luettiin ja jossa sanotaan nimenomaan siitä, että ei saa kieltää muiden kuin tieosakkaiden liikennettä kymmenen vuoteen tämän lain voimaantulon jälkeen. Tässä on se heikko kohta, joka saattaa johtaa siihen, että nämä tied todella rämettyvät ja romuttuvat, koska nehan on hoidettava.

Kaiken kaikkiaan toivon ja omalta osaltani koetan vaikuttaa siihen, että tällä kohden tulisi

järkeä käteen meille ja että me pystyisimme tekemään tästä järjestelmästä, joka sanotaan nyt kumottavaksi, kuitenkin sellaisen jatkossa toimivan systeemin, että kaikki ne osapuolet, jotka näitä teitä käyttävät, voisivat olla edes suhteellisen tyytyväisiä. Siihen on kyllä minusta vielä edellytyksiä. Tätä toivon kaikilta osapuolilta.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista kuulla ed. Kukkosen puhe erityisesti sen vuoksi, että hän on hallitusryhmään kuuluva kansanedustaja. Minusta hänen puheenvuorostaan todella kävi ilmi, että hän tuntee tämän asian, josta puhuu. Tässä puheenvuorossa samoin kuin monessa aikaisemmassakin tulivat hyvin selkeästi esille ne ongelmat, joita tämä esitys tulee aiheuttamaan mahdollisesti läpi mennessään elinkeinoelämälle maaseudulla.

Mutta haluaisin tähän lisätä vielä yhden uuden näkökohdan eli kansalaisten yhdenvertaisuusnäkökohdan. Nimittäin yksityisteitten varsilla olevathan eivät tähänkään saakka ole olleet täysin yhdenvertaisessa asemassa. Noin 4/5 tästä kansasta asuu verovaroin ylläpidettyjen teitten varsilla. Noin 1/5 asuu yksityisteitten varsilla, joissa rasitus tähänkin saakka on ollut suurempi, mutta se on ollut hyvin edullinen kuitenkin valtion kannalta. Nyt tämä koko järjestelmä aiotaan kumota. Se on todella suuri kysymys kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta, kun muistetaan, että he ovat kuitenkin samanlaisia suomalaisia kuin me kuka tahansa. He maksavat samalla tavalla veronsa. Heillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin meillä muillakin. Nyt heidät asetetaan vielä ikään kuin tienpitovelvollisuuden alaiseksi, että meillä muilla on oikeus kymmenen vuotta vapaasti kulkea niitä teitä myöten, jotka heidät velvoitetaan ylläpitämään. Minusta tämä on vakava kysymys.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Tätä esitystä lukiessa tulee kyllä mieleen, että ollaan palaamassa tältä osin ehkä vuosikymmeniä taaksepäin siihen aikaan, jolloin kansalaiset vielä pitivät tiet kunnossa tässä maassa. Tämä on kielteistä kehitystä. Kysymyksessä on mittavan kansallisen omaisuuden, yhteisen omaisuuden kunnossapito ja ylläpito, ja mielestäni tässä kyllä tarvitaan yhteisvastuullisuutta niin, että tämä valtionavustusjärjestelmä mielestäni tulee säilyttää. Jos valtiontalouden kuntoon saattaminen on tästä kiinni, niin voidaan ajatella, että tehdään jonkinlainen leikkaus tähänkin koh-

taan, mutta koko järjestelmän romutus on kohtuutonta ja johtaa eriarvoisuuteen ja varallisuuden tason heikkenemiseen, mikä on hyvin kielteistä pitkällä aikavälillä.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että tiedän olevan monia yksityisteitä, jotka ovat kahden tai useamman kunnan alueella, ei yhtä aikaa, mutta sama tie kulkee useamman kunnan alueella. Kun nyt rakennetaan kuntien varaan tämä järjestelmä aika pitkälti, niin kunnissa saattaa olla hyvin erilaiset avustusjärjestelmät taikka toiset avustavat, toiset eivät. Tällaiset tuovat aikamoisen sotkun koko asiaan. Puomikysymykset tuovat varmasti oikeudenkäyntejä ja riitoja, jotka aiheuttavat turhia kustannuksia. Hyvin pienellä saadaan aikaan tällainen kehitys, joka on hyvin ikävä ja huono. Edelleen liikenneturvallisuus ja muu turvallisuuskysymys on aika merkittävä tiestön kunnossapidon ja ylläpidon osalta.

Perusteita varmasti paljon löytyy, joilla esitystä voi kritisoida ja sanoa, että tämä on todella kelvoton esitys.

Mitä tulee kansalaisten tasa-arvoon ja kymmenen vuoden käyttöoikeuteen, mielestäni nämä ovat sellaisia kysymyksiä, että liikennevaliokunnan tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto tästä asiasta.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ihan oikein, että tässä yhteydessä joka tapauksessa kannetaan huolta valtiontaloudesta, ja ymmärrän sen siitä lähtökohdasta tähän tulleen. Mutta niin kuin sanoin, itse en pysty tämän merkityksen takia juuri sitä näkemään siinä valossa, missä se täällä esitetään.

Sanon vielä sen, että niissä runsaissa yhteydenottoissa ja hyvin omakohtaisessakin liikkumisessa, mikä tähän liittyy, minua vastaan on tullut näinä viikkoina monia ihmisiä, jotka ovat itse sanoneet, että he ovat valmiit osallistumaan tämän järjestelmän ylläpitämiseen myös henkilökohtaisesti enemmän kuin tähän asti. Siinä on minusta eräs toivo siitä, että tästä olisi rakennettavissa jonkinlainen sopu. Tänä päivänä istuntokauden päätteeksi haluan tällaista positiivista henkeä luoda. Katsotaan sitten syksyllä, mikä on tilanne.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Tie, rajat ja vesi ovat sellaisia asioita, joissa suomalaisessa yhteiskunnassa on tehty jopa henkirikoksia silloin, kun asiat ovat menneet oikein vastakkain. En minä nyt tänne henkirikoksista tullut puhu-

maan, mutta halusin pikkuisen puhua yksityisteiden historiasta, miten ne ovat syntyneet, nimenomaan omaperäisen kokemuksen pohjalta, niin kuin ed. Kukkonenkin kertoi laususkelleen-
sa.

Yksitystiet maaseudulla ovat syntyneet alun perin karjapoluista. Sen jälkeen niistä tehtiin kärkyteitä, ja viimein eräänä päivänä oli kehitytty niin pitkälle, että teitä alettiin tehdä autolla ajettavaan kuntoon ja tieosuudet jaettiin talojen välillä sen mukaan, kuinka suuri talo oli. Silläkin tiellä, jonka varresta minä olen, isolla talolla oli 300 metriä, Aittoniemellä oli 60 metriä ja paikallisella suutarilla oli vain 5 metrin pätkä, jonka se teki niin huolellisesti, että se oli sellainen kuppura, jossa sitten aikanaan auto aina töyssähti niin kauan, kunnes toiset sitten yhteisvastuullisesti tämän ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Aittoniemi, ehkä historian voi ottaa hivenen lyhyemmässä muodossa.

P u h u j a: Rouva puhemies! Minä palaan ihan juuri tähän ...

P u h e m i e s: Niin minunkin mielestäni tulee palata!

P u h u j a: Ilman muuta, minä olen, rouva puhemies, luvannut palata.

Nyt kun katsotaan tällä tavalla, nämä tiet ovat tehdyt kuntoon vuosikymmenien aikana ja uhrattu niihin valtava määrä työtä. Tänä päivänä näitä teitä käyttää kyseisellä paikalla, kotipaikallani, yhdeksän kymmenestä muita kuin paikkakunnan asukkaita. Käytännössä voidaan näin sanoa.

Nyt nämä tiet vedettäisiin pois yhteiskunnan avustuksista ja tieosakkaat joutuisivat jälleen jatkamaan samaa vuosikymmenien uurastusta ja toiset käyttämään sitä ilmaiseksi. Tämän tyyppinen ajattelu on minun mielestäni täysin kohtuutonta. Nämäkin asiat on otettava, myöskin, rouva puhemies, tämä historia mukaan, kun oikeudenmukaisuutta ajatellaan. Jos teitä yhteisesti käytetään, jopa muut käyttävät enemmän kuin alueen asukkaat, silloin yhteiskunnan pitää myöskin ottaa osaa niiden kunnossa pitämiseen.

Rouva puhemies! Minä palasin ihan kohtuullisessa ajassa takaisin tielle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

9) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994

Kertomus 6/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan sekä suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen omista varoista 31 päivänä lokakuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen (94/728/EY, Euratom) hyväksymisestä

Hallituksen esitys 32/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 10.

Täysistunto lopetetaan kello 17.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen